

**Mitt Romney, presidentinvirka ja mormonismi
Yhdysvaltain kristillisessä lehdistössä 2011–2012**

Anni Burman
Pro gradu -tutkielma
Yleinen kirkkohistoria
Huhtikuu 2021

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion		Laitos – Institution	
Teologinen tiedekunta		Kirkkohistoria	
Tekijä – Författare			
Burman, Anni Marja Elina			
Työn nimi – Arbetets titel			
Mitt Romney, presidentinvirka ja mormonismi Yhdysvaltain kristillisessä lehdistössä 2011–2012			
Oppiaine – Läroämne			
Yleinen kirkkohistoria			
Työn laji – Arbetets art		Aika – Datum	Sivumäärä – Sidoantal
Pro gradu -tutkielma		11.4.2021	69
Tiivistelmä – Referat			
<p>Vuonna 2011 Yhdysvaltain republikaaninen puolue alkoi etsiä presidenttiehdokasta valtaa pitänyttä presidentti Barack Obamaa haastamaan. Neljä vuotta aiemmin republikaanisen puolueen ehdokkaaksi pyrkinyt Mitt Romney ilmoittautui jälleen mukaan kilpailuun, tällä kertaa voittaen ehdokkuuden itselleen.</p> <p>Romney oli uskonnolliselta taustaltaan mormoni, mikä aiheutti niin puolueessa kuin puolueen ulkopuolella erilaisia reaktioita. Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko, lyhemmin MAP-kirkko tai mormonikirkko, on Yhdysvalloissa syntynyt uskonnollinen liike. Mormoneita oli vaalien aikaan Yhdysvalloissa alle kaksi prosenttia väestöstä, eli yhteensä noin kuusi miljoonaa.</p> <p>Mormonien ja protestanttikristittyjen historia 1800-luvun Yhdysvalloissa oli ollut sotaisa. Vaikka 1900-luvun loppupuolelta alkaen molemmilla uskonnollisilla ryhmillä on ollut yhteisiä poliittisia päämääriä, Romneyn ehdokkuus aiheutti jännitteitä henkilökohtaista uskonratkaisua painottavissa protestanttikristityissä eli evankelikaaleissa. Evankelikaalit olivat suurin protestanttikristillinen ryhmä, joten heidän äänestysvalinnoillaan oli merkitystä vaaleissa. Romneyn ehdokkuudessa oli joitakin samankaltaisuuksia kuin vuoden 1960 presidentinvaalissa, jolloin ehdolla oli katolilainen John F. Kennedy. Yhdysvalloissa oli ollut Kennedyn ehdokkuuden aikaan voimakasta katolisuuden vastaista liikehdintää, mikä aiheutti hänen vaalikampanjalleen vaikeuksia.</p> <p>Tutkin pro gradu -työssäni sitä, miten Romneyn uskonnollisuutta käsiteltiin kristillisessä lehdistössä hänen presidentinvaalikampanjansa aikana. Tärkeimmät lähteeni olivat evankelikaalinen aikakauslehti <i>Christianity Today</i> sekä katolinen sanomalehti <i>National Catholic Reporter</i>. Työssäni analysoin sitä, millaisia sanavalintoja lehtien artikkeleissa käytettiin, millaisia näkökulmia mormonismista nostettiin esiin, ja millaisia mielikuvia ne loivat mormoniuskonnosta ja Romneysta.</p> <p>Tutkielmani osoittaa, että Romneyn uskonnollisuudesta uutisoitiin eri tavoin, ja että keskustelu mormonismista lisääntyi vaalikampanjan aikana. Romneyn uskonnolla oli vaikutusta republikaanisen puolueen esivaaleissa, joissa valittiin puolueen presidenttiehdokas. Romneyn valinta ehdokkaaksi ei ollut itsestään selvää, ja hän hävisikin monissa osavaltioissa kilpakumppaneilleen. Romneylla oli kuitenkin tasainen kannatusprosentti, joka riitti republikaanisen puolueen ehdokkuuden voittamiseen. Siinä missä katolinen <i>National Catholic Reporter</i> puolusti Romneyn uskonnollista vakaumusta, lehti ei missään vaiheessa osoittanut tukea Romneyn vaalikampanjalle. Evankelikaalisessa <i>Christianity Todayssa</i> puolestaan uutisointi Romneysta ja mormonismista muuttui myönteisemmäksi vaalien lähestyessä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord			
mormonit, MAP-kirkko, politiikka, kristinusko, evankelikaalisuus, katolisuus, Yhdysvallat, lehdistö, Mitt Romney, republikaaninen puolue, presidentinvaalit, uskonto			
Säilytyspaikka – Förvaringställe			
Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	1
1. Johdanto	1
1.1. Tutkimustehtävä	1
1.2. Uskonto ja presidentinvirka Yhdysvalloissa	4
1.3. Mormonismi ja politiikka	6
2. Mormonismin maine kulttina varjostaa Romneyn vaalikampanjan alkua	10
2.1 Kilpajuoksu-uutisointi Romneyn etuna	10
2.2 Kaksi mormonia herättää lehdistön mielenkiinnon	12
2.2. Baptistipastorin mielestä mormonismi on kultti – lehdet uutisoivat aiheesta ristiriitaisesti	18
2.3. Evankelikaaleilla salattua ja avointa varautuneisuutta niin Romneyn mormonismia kuin poliittisia linjauksia kohtaan.....	21
3. Huoli mormonismien noususta laimenee esivaalien edetessä	25
3.1. NCR kirjoittaa paljon mormonismien merkityksestä vaaleissa, CT pitää pitkän tauon	25
3.2. ”Romney ei ole riittävän mormoni” – evankelikaalit painottavat uskonnollisuuden määrää, katolilaiset laatua	32
3.3 Romneyn puhe Liberty Universityssä jakoi lehtien mielipiteet	35
4. Evankelikaalien tuki Romneylle vahvistuu, NCR kritisoi mormonismien amerikkakeskeisyyttä ja epätasa-arvoisuutta	38
4.1 CT näkee Romneyn presidentillisenä, NCR epäilee Romneyn kyvykkyyttä presidenttiyteen.....	42
4.2 Christianity Today asettuu selkeämmin Romneyn puolelle vaalien lähestyessä	46
4.3 NCR nostaa esiin MAP-kirkon epätasa-arvoisuuden ja rasistisen menneisyyden	54
5. Tutkimustulokset	56
6. Lähde- ja kirjallisuusluettelo	59
Sanoma- ja aikakauslehdet	59
Sanomalehtiartikkelit.....	59
Internet-lähteet.....	59
Muut lähteet.....	66
Kirjallisuus.....	67

1. Johdanto

1.1. Tutkimustehtävä

Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat yksi maailman tärkeimmistä tapahtumista, jossa yhden maailman vaikutusvaltaisimman valtion johtaja valitaan seuraavaksi neljäksi vuodeksi. Uskonnolla on tärkeä rooli näissä vaaleissa, sillä uskonto ja politiikka ovat kietoutuneet tiiviisti yhteen yhdysvaltalaisessa kulttuurissa. Jo 1970-luvulla presidenttiehdokkaiden uskonnollisuus vaikutti osaltaan vaalitulokseen, ja kristillisen oikeiston nousu 1980-luvusta lähtien on vain vahvistanut uskonnon merkitystä vaaleissa.¹

Lehdistöllä on tärkeä osa vaalien lopputuloksessa. Lehtien linjaukset voivat tuoda ja viedä ehdokkaiden äänestäjiä. Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani sitä, miten republikaanisen puolueen presidenttiehdokkaan Mitt Romneyn mormoniuskontoa käsiteltiin Yhdysvaltain kristillisessä lehdistössä vuoden 2012 presidentinvaalien aikaan. Tutkimukseni ydintehtävä on selvittää, minkälainen kuva mormonismista välittyi uutisoinnissa ja miten tämä käsitys muuttui tutkittavana ajankohtana. Kiinnitän erityistä huomiota siihen, miten evankelikaalien suhtautuminen Romneyn uskontoon kehittyi ja millaisia eroja eri lehtien uutisoinneissa oli. Tutkimukseni historiallista kontekstia avatakseni selvitän, miten vuoden 2012 vaalit suhteutuvat uskonnolliselta diskurssiltaan vuoden 1960 presidentinvaaleihin, jolloin John F. Kennedy voitti ensimmäisenä katolilaisena presidenttiehdokkaana Yhdysvaltain äänestäjien enemmistön puolelleen.

Etsin vastauksia tutkimuskysymyksiini erityisesti kahdesta yhdysvaltalaisesta kristillisestä lehdestä: *Christianity Today*sta (CT) ja *National Catholic Reporter*sta (NCR). Käytän kummankin lehden verkkoarkistoa, josta pääsee lukemaan niin painettuja lehtiä kuin vain internetissä julkaistuja artikkeleita. Lisäksi hyödynnän Pew Research Centerin julkaisemia kyselytutkimuksia analysoidessani muutosta äänestäjien suhtautumisessa mormonismiin. Käytän apunani tutkimuskirjallisuutta, jota esittelen myöhemmin tässä luvussa.

Käyn kunkin lehden arkistot läpi valikoiden ne artikkelit, jossa mainitaan sana ”Mormon” tai ”Mormonism” ja Mitt Romney vähintään kerran. Aineistoni alkaa 1.1.2011 ja päättyy vaalipäivään 6.11.2012, sisältäen sekä republikaanisen

¹ Green 2007, 168.

puolueen esivaalit että varsinaiset presidentinvaalit. Jaottelen aineistoni karkeasti kolmeen osaan: mormonismi taakkana, mormonismi etuna ja mormonismi neutraalina ominaisuutena. Perustan jaotteluni siihen, millaisia ilmaisuja ja adjektiiveja kirjoittajat mormonismiin liittävät (esimerkiksi ”taakka”, ”epäily” tai ”turvasatama”).

Christianity Today (tästedes CT) on erityisesti evankelikaalien keskuudessa tärkeä aikakauslehti, *National Catholic Reporter* (tästedes NCR) on puolestaan katolinen viikkolehti. Valitsin nämä lähteet, koska ne tarjoavat kattavan aineiston Yhdysvaltain uskonnollisen ja poliittisen ilmapiirin tutkimiseen. Kristillisen lehdistön kautta voi arvioida sitä, vaihtelee suhtautuminen mormonismiin uskontokunnittain myös valtakunnanpolitiikan viitekehyksessä.

CT:ssä kirjoitettiin monipuolisesti vaaleista ja Mitt Romneyn kampanjaa käsiteltiin niin lehtiartikkeleissa, blogikirjoituksissa kuin muiden lehtien uutisia kokoavissa tiivistelmissä. NCR:n vaalikirjoituksista vastasi pääasiallisesti journalisti ja tutkija Michael Sean Winters blogissaan *Distinctly Catholic*. Winters on kirjoittanut lehtiartikkelien lisäksi kirjoja Yhdysvaltain poliittisesta kentästä. NCR:ssäkin hänen erityisalaansa on politiikasta ja uskonnosta kirjoittaminen.

CT:n ja NCR:n osalta Internet-lähteitä ja lehtiartikkeleita, jotka täyttivät hakukriteerini, on yhteensä noin 140 kappaletta. Käsittelen työssäni tarkemmin 73 CT:n ja NCR:n artikkelia. Valikoin käyttämäni artikkelit siten, että ne antaisivat kokonaiskuvan lehden linjasta ja toisivat esiin mahdollisimman laajasti erilaisia näkökulmia. Tällä menetelmällä karsiutuivat ne artikkelit, joissa Romneyn uskonnollisuutta tai Romneya ylipäätään käsiteltiin hyvin vähän. Lisäksi käytän lähteinäni CT:ssä tai NCR:ssä viitattuja artikkelita, joita on 18 kappaletta.

Uskonnon tärkeä rooli Yhdysvaltain presidentinvaaleissa näkyy myös aiheeseen liittyvän tutkimuskirjallisuuden paljoudessa. Tutkimukseni tueksi on runsaasti aiempaa tutkimusta, joista omalle työlleni tärkeimpiä esittelen seuraavaksi. Lane Daniel Williamsin väitöskirja ”The Mainstream Outsider: News Media Portrayals of Presidential Candidate Mitt Romney and His Mormonism, 2006–2008” tarjoaa työkaluja omaan tutkimukseeni, jonka voi nähdä osin jatkoksi hänen tutkimukselleen. Lisäksi käytän apunani John Sidesin ja Lynn Vavreckin tutkimusta *The Gamble: Choice and Chance in the 2012 Presidential Election*, joka käsittelee lehdistön merkitystä Romneyn ja Obaman välillä käydyssä presidentinvaalissa. Aiemmistä presidentinvaaleista tehdyt tutkimukset, kuten *The*

Making of a Catholic President, tarjoavat näkökulmaa uskonnon ja presidentinvaalien suhteeseen.

Tutkimukseni avainkäsitteitä ovat mormonismi ja evankelikaalisuus Yhdysvaltain kontekstissa. Sivuan myös katolisuutta, sillä katolisuuden historialla Yhdysvalloissa on rinnakkaisuutta mormonismien historian kanssa. Mormonismilla viitataan Myöhempien aikojen pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkkoon (MAP-kirkko) ja sen oppiin. Mormonismin perusta on kristinuskossa, mutta siitä, pidetäänkö mormoneja kristittyinä, on erimielisyyttä.² Tällä erimielisyydellä oli merkitystä vuoden 2012 presidentinvaaleissa, sillä etenkin republikaanisen puolueen äänestäjäkunnalle on ollut tärkeää, että presidentti on kristitty.

Mormonit eroavat kristityistä siten, että heillä on Raamatun ohella toinen pyhä teos, Mormonin kirja. Lisäksi mormonien ja kristittyjen käsitykset kolminaisuusopista eroavat toisistaan. Tutkija Kim Östmanin mukaan kristityille kolminaisuusoppi tarkoittaa saman Jumalan kolmea ilmenemismuotoa (Isä, Poika ja Pyhä henki), kun taas mormonien käsityksessä Isä (Elohim), Poika (Jeesus) ja Pyhä henki ovat toisistaan erillisiä jumaluuksia, jotka toimivat yhdessä. Toisin kuin kristillisessä teologiassa, mormonien jumala Elohim ei ole aina ollut jumala, vaan jumalaksi kehittynyt ihminen. Näin ollen mormoniteologiassa ihmisen katsotaan voivan tulla jumalalliseksi.³ Raamatun erehtymättömyyttä ja ainutlaatuisuutta painottaville kristityille nämä opilliset erot saattoivat näyttäytyä ongelmallisina.

Yhdysvaltojen katolilaisilla on mormonien tavoin takanaan vihan, epäilyksen ja syrjinnän kokemuksia. Protestanttiset kristityt pitivät katolista kirkkoa 1600-luvulta miltei 1900-luvun puoliväliin asti laajasti ”epäamerikkalaisena” ja suorastaan ”amerikanvastaisena” uskonnollisena liikkeenä. Syrjinnän taustalla vaikuttivat erilaiset uskonnolliset käsitykset esimerkiksi yksilönvapaudesta; katolisuudessa se kiistettiin, kun taas Yhdysvaltojen perusta on yksilönvapaudessa. Kuten Philip Jenkins osoitti kirjassaan *The New Anti-Catholicism: The Last Acceptable Prejudice*, Yhdysvalloissa oli voimakasta katolisuutta vastustavaa liikehdintää.⁴ Toisen maailmansodan jälkeisessä poliittisessa ilmapiirissä 1960-luvulla oli kuitenkin

² Östman 2019, 258.

³ Östman 2019, 191.

⁴ Jenkins 2004, 24–25.

tilaa katolilaiselle presidentille, John F. Kennedylle, sekä protestanttien ja katolilaisten yhteistyölle.

Evangelikaalisuus on kattokäsité henkilökohtaista kääntymystä korostaville sekä Raamatun auktoriteettia ja kirjaimellisuutta painottaville protestanttikristityille. Evangelikaalisuuden periaatteisiin kuuluu myös aktiivinen osallistuminen yhteiskuntaan, mikä osaltaan kannustaa poliittiseen toimintaan. Valtaosa Yhdysvaltain äänestysikäisistä kristityistä identifioituu evangelikaaleiksi. Evangelikaalisuus ei ole oma kirkkokuntansa, vaan se kattaa kristittyjä useista eri suuntauksista. Vaikka evangelikaalit ovat pääasiallisesti protestanttikristittyjä, osa Yhdysvaltain katolilaisistakin määrittelee itsensä evangelikaaleiksi.⁵ Evangelikaalisuus on hyvin moninaista, eikä se itsessään määritä henkilön asemoitumista poliittisille akseleille, mutta evangelikaalisuudessa tärkeinä pidetyt arvot, kuten Raamatun tosiasiallisuus ja aborttivastaisuus, ovat tyypillisesti konservatiivisia. Näin ollen on luontevaa, että osa konservatiivisista tai fundamentalistisista katolilaisista koki yhteneväisyyttä evangelikaalisuuteen.⁶

Yhdysvaltojen kontekstissa on tärkeää huomioida, millä tavoin uskonto ja politiikka ovat sidoksissa toisiinsa. Voidaan puhua kansalaisuskonnosta, joka toimii varsinaisten tunnustuskuntien rinnalla, ja joka vaikuttaa monen amerikkalaisen elämään.

1.2. Uskonto ja presidentinvirka Yhdysvalloissa

Uskonnolla, ja erityisesti protestanttisella kristillisyydellä, on perustavanlaatuinen merkitys Yhdysvaltain historiassa. Euroopassa reformaation jälkeen 1600-luvulla lukuisat protestanttikristityt lähtivät Amerikkaan, jonne heidän oli tarkoitus perustaa kristillinen valtio. Näin ollen voidaan sanoa, että Yhdysvallat on perustettu protestanttikristillisille arvoille.⁷ Yhdysvaltojen itsenäistyttyä Englannin siirtomaavallan alta 1770-luvulla kristinuskolla oli edelleen tärkeä yhteiskunnallinen rooli. Tästä kertoi esimerkiksi se, että perustuslakiin 1780-luvulla kirjattiin ensimmäiseksi lisäykseksi uskonnonvapaus.⁸

Kristillisen uskon ohella Yhdysvalloissa ajatellaan olevan toinen, rinnakkainen uskomusjärjestelmä, kansalaisuskonto. Tutkija Thomas E. Buckleyn

⁵ Hamilton 2016, 19–21.

⁶ Hamilton, 2016, 40.

⁷ Uhlmann, Poehlman, Tannenbaum & Bargh 2010, 312.

⁸ Regan 2013, 39.

mukaan erityisesti Yhdysvaltain kolmas presidentti Thomas Jefferson vaikutti kansalaisuskonnon syntyyn. Jeffersonin poliittiset vastustajat 1700–1800-luvun taitteessa pitivät Jeffersonia kristinuskon vastustajana tämän uskonnonvapautta korostavien kannanottojensa vuoksi. Presidentinvirkansa aikana Jefferson pyrki osoittamaan vastustajiensa väitteet vääriksi ja tuomaan yhteen hajanaista kansaa käyttämällä uskonnollisia, eritoten kristillisiä elementtejä poliittisissa teksteissään ja puheissaan. Jefferson puhui Jumalasta ja Jumalan valitsemasta maasta, jättäen kirkkokunnalliset erot huomiotta. Presidentti Jeffersonin tapa tuoda uskontoa ja politiikkaa yhteen loi pohjaa kansalaisuskonnon synnylle.⁹

Kirjassaan *American Civil Religion: What Americans Hold Sacred* tutkija Peter Gardella tiivistää Yhdysvaltojen kansalaisuskonnon neljään arvoon: yksilönvapaus, demokratia, maailmanrauha ja suvaitsevaisuus. Vaikka nämä arvot olisivat omaksuttavissa järjestyksellisesti, Gardellan mukaan valtaosa yhdysvaltalaisista omaksuu ne uskonnon tavoin kertomuksista, monumenteista, teksteistä ja symboleista. Tällaisia symboleita ovat esimerkiksi Liberty Bell (suomeksi Vapauden kello), jota soitettiin rakennuksessa, jossa Yhdysvaltain itsenäisyysjulistus kirjoitettiin. Kello itsessään on melko tavanomaisen näköinen, mutta monelle amerikkalaiselle se on nykypäivänäkkin tärkeä nähtävyys, sillä se edustaa kansalaisuskonnon arvoja.¹⁰

Kansalaisuskonnon perusarvoista huolimatta Yhdysvallat on ollut haastava paikka vähemmistöön kuuluville presidenttiehdokkaille. Vuonna 1928 katolilainen presidenttiehdokas Al Smith hävisi selkeällä erolla kilpikumppanilleen Herbert Hooverille. Useat protestanttikristilliset pastorit ja vaikuttajat olivat vastustaneet Smithiä avoimesti tämän katolilaisuuden takia.¹¹ Rasistisen ja protestanttikristillisyyttä painottaneen Ku Klux Klan -järjestön levittäytyminen vahvasti antikatalisuutta maan pohjois- ja itäosissa. Koska näiden aluiden väestö koostui pääosin valkoisista, järjestön toimet keskittyivät vastustamaan katolisuutta luomalla heistä uusia uhkakuvia protestanttien keskuuteen.¹²

Vuoden 1960 vaaleissa demokraattisen puolueen presidenttiehdokkaaksi valittiin katoliseen kirkkoon kuulunut John F. Kennedy. Hän ei ollut säännöllisesti kirkossa käyneiden protestanttikristittyjen suosiossa, mutta keskustelemalla

⁹ Buckley 2007, 41–44.

¹⁰ Gardella 2013, 3–6.

¹¹ Casey 2009, 104.

¹² Richard 2015, 202.

protestanttivaikuttajien kanssa hän pystyi paremmin ymmärtämään heidän ajatteluaan ja siten myös vastaamaan siihen.¹³ Vuoden 1928 vaaleihin verrattuna joidenkin protestanttien strategia avoimen antikatolisuuden levittäjinä oli muuttumassa, koska Al Smithin vastustus oli aiheuttanut vastareaktioita. Yhtenä taktiikkana oli esiintyä uskonnonvapauden puolustajina, vihjaten, että katolilainen ehdokas haluaisi lisätä paavin valtaa Yhdysvalloissa.¹⁴

Kennedyn vaalivoitto oli monen tekijän summa. Ottamalla vakavasti protestanttien huolet ja vastaamalla niihin avoimesti, hän onnistui vakuuttamaan monet kansalaiset puolelleen.¹⁵ Kennedyn varapresidenttiehdokas Lyndon B. Johnson oli kotoisin Teksasista, mikä osaltaan auttoi äänten keräämisessä etelävaltioista.¹⁶ Kilpakumppani, republikaanisen puolueen ehdokas Richard Nixon puolestaan kieltäytyi presidentti Dwight D. Eisenhowerin tarjoamasta avusta vaalikampanjalleen. Eisenhower oli suosittu presidentti, mutta Nixon ei halunnut häntä osallistumaan raskaaseen vaalityöhön. Väistyvän presidentin tuki olisi saattanut ratkaista vaalit Nixonin hyväksi.¹⁷

John F. Kennedy onnistui voittamaan presidenttiyden antikatolisuudesta huolimatta. Romneyn tilanne vähemmistöuskonnon edustajana oli joiltain osin samankaltainen kuin Kennedyllä, joskin mormonien lukumäärä oli huomattavasti pienempi kuin katolilaisten. Noin neljännes äänestäjistä oli katolilaisia, kun taas mormoneja oli kaikkineen alle kaksi prosenttia Yhdysvaltain väestöstä.¹⁸ Lisäksi katolilaiset tunnistettiin kristityiksi, toisin kuin mormonit. Siinä missä Kennedyn katolilaisuus saatettiin nähdä kristinuskon sisäisenä uhkana, mormonit nähtiin kristinuskon ulkopuolisina. Tämän vuoksi Romneyn ja Kennedyn tilanteet eivät olleet täysin vertailtavissa.

1.3. Mormonismi ja politiikka

Kirjassaan *Seeking the Promised Land* tutkijat David. E. Campbell, John C. Green ja J. Quin Monson käsittelivät kattavasti mormonismin ja politiikan suhdetta Yhdysvalloissa. Campbell, Green ja Monson esittivät mormonien olevan samankaltainen etnisuskonnollinen ryhmä kuin esimerkiksi juutalaiset, mikä näkyi samankaltaisena äänestyskäyttäytymisenä. Yhdysvalloissa etnisuskonnolliset

¹³ Casey 2009, 204.

¹⁴ Casey 2009, 117.

¹⁵ Casey 2009, 176.

¹⁶ Thomas 2011, 237.

¹⁷ Thomas 2011, 240.

¹⁸ Rorabaugh 2014, 56; Campbell & Green & Monson 2014, 5.

ryhmät ovat tavallisesti äänestäneet varsin yhteneväisesti ja he myös tunnistautevat useammin tietyn puolueen kannattajiksi muihin ryhmiin verrattuna.¹⁹

Mormonit ovat olleet kautta historiansa pääosin yhtenäinen äänestäjäryhmä. Erot heidän äänestyskäyttäytymisessään ovat pieniä eri osavaltioiden välillä.²⁰ Tätä selittää osin mormonismien historia. Mormonismi sai alkunsa 1820-luvulla, kun kirkon perustaja ja profeetta Joseph Smith alkoi kokea ilmestyksiä. Hän sai näyssään tietoa Raamatun ohella toisesta pyhästä kirjasta, mikä johti Mormonin kirjan syntymiseen ja uuden kirkon perustamiseen. Smithin rooli mormonikirkossa oli liki yksinvaltainen, ja hänen tavoitteensa oli luoda mormonien yhdyskunta, ”Siion”, jossa kaikki uskovat asuvat, ja jota profeetta hallitsee. Kirkon alkuajat olivat kuitenkin vaikeita mormoneille, sillä Smithin ennustukset osoittautuivat ajoittain epäluotettaviksi ja kirkolla oli myös talousvaikeuksia. Lähetysaarnajien käännettämät eurooppalaiset mormonit paikkasivat amerikkalaisten mormonien kirkosta eroamista.²¹

Mormonit joutuivat muuttamaan 1800-luvun aikana useita kertoja eri osavaltioihin. Nämä siirtolaisuuden kokemukset loivat mormoneihin voimakasta yhteenkuuluvuuden tunnetta, ja heistä muodostui oma kansansa. Esimerkiksi Missouriissa, jossa mormonit asuivat liki koko 1830-luvun, muu väestö kohteli mormoneja enenevässä määrin syrjivästi ja jopa väkivaltaisesti. Vihamielisyys mormoneja kohtaan johtui osin kirkon opetuksista ja osin siitä, että mormonit koettiin poliittisena uhkana heidän kasvavan määränsä ja kirkon johdolle uskollisuutensa vuoksi.²²

Campbellin, Greenin ja Monsonin mukaan mormonien poliittisen erityisyyden olevan kytköksissä nimenomaan heidän uskontoonsa. Mormonit ovat hyvin sitoutuneita MAP-kirkkoon, mikä lisää sen painoarvoa kaikilla elämän osa-alueilla. Mormonien samanmielisyys ja tavanomaista voimakkaammat poliittiset näkemykset osoittavat, että MAP-kirkon piirissä käsitellään myös yhteiskunnallisia aiheita. Vaikka mormonit ovat valtaosin konservatiivisia ja he noudattelevat republikaanisen puolueen kantoja, eroavaisuuksia syntyy, kun kirkon ja puolueen kannat eroavat.²³

¹⁹ Campbell & Green & Monson 2014, 25.

²⁰ Campbell & Green & Monson 2014, 77–79.

²¹ Östman 2019, 27–36.

²² Östman 2019, 38–41.

²³ Campbell & Green & Monson 2014, 105–106.

Tutkijat jakoivat mormonien politiikkaan kytkeytyvät uskomukset kahteen kategoriaan: poliittisesti värittyneisiin uskonkäsityksiin²⁴ ja uskonnollisesti värittyneisiin poliittisiin näkemyksiin²⁵. Ensimmäiseen ryhmään kuuluivat uskonnolliset näkemykset, joilla saattoi olla vaikutusta mormonien yhteiskunnallisiin asenteisiin. Tällaisia olivat esimerkiksi mormonien käsitykset sukupuolirooleista. MAP-kirkon opissa naisten ja miesten roolit erosivat perinpohjaisesti toisistaan, mikä on ohjannut mormoneita ihannoimaan työssäkäyvän miehen ja kotia hoitavan vaimon perhemallia. Tämä johti esimerkiksi siihen, että mormonit suhtautuivat kielteisesti 1970-luvulla Yhdysvaltain perustuslain tasa-arvoisten oikeuksien lisäykseen (ERA), joka takasi lain edessä naisille samat oikeudet kuin miehille. MAP-kirkko ohjasi jäseniään vastustamaan lisäystä, sillä sen koettiin uhkaavan kirkon opetusta perheestä ja sukupuolirooleista.²⁶

Campbell, Green ja Monson huomauttivat, että kun MAP-kirkko on ottanut julkisesti kantaa yhteiskunnalliseen aiheeseen, mormonit todennäköisesti seurasivat sitä. Tällaisia uskonnollisesti värittyneitä poliittisia näkemyksiä edustivat esimerkiksi mormonien kanta tasa-arvoiseen avioliittoon. Vastustaessaan saman sukupuolen välisiä avioliittoja, MAP-kirkko keskittyi enimmäkseen avioliiton määritelmään, sillä homoseksuaalisuus itsessään ei ollut kirkon oppien mukaan syntiä. Tämän vuoksi mormonit olivat esimerkiksi evankelikaaleja ja afroamerikkalaisia protestantteja suopeampia hyväksymään saman sukupuolen väliset rekisteröidyt parisuhteet.²⁷

Toinen kohta, jossa mormonien kanta erosi useista muista konservatiivisista ryhmistä, oli maahanmuutto. MAP-kirkon käsitys perheestä rikkomattomana ja pyhänä kokonaisuutena esti mormoneja kannattamasta perheitä erottavia karkotuksia. Mormonien myötätuntoisuus maahanmuuttajia kohtaan liittyi myös siihen, että merkittävä osa Yhdysvaltain mormoneista oli maahan tulleita siirtolaisia. Maahanmuuttokysymyksissä mormonit joutuivat tasapainoilemaan republikaanisen puolueen kielteisen kannan ja kirkon maltillisen näkemyksen välissä. Kun tutkijat vertailivat valkoisten republikaanien ja valkoisten republikaanimormonien kantoja maahanmuuttoon, mormonit olivat maltillisempia kuin muut republikaanit. Myös moniin muihin uskonnollisiin ryhmiin, kuten

²⁴ *Politically inflected religious views*

²⁵ *Religiously inflected political views*

²⁶ Campbell & Green & Monson 2014, 107–108, 112–114.

²⁷ Campbell, Green & Monson 2014, 118–120.

evangelikaaleihin verrattuna mormonit suhtautuivat maahanmuuttoon suopeammin.²⁸

Kautta Yhdysvaltain historian kuusi mormonia on pyrkinyt presidentiksi. Heistä neljä edusti republikaanista puoluetta, yksi demokraattista puoluetta ja yksi oli sitoutumaton. Ensimmäinen mormonipresidenttiehdokas oli mormoniuskonnon perustaja Joseph Smith, joka oli 1840-luvulla asettunut mormoniyhdyskunnan kanssa Nauvoon kaupunkiin Illinoisin osavaltioon. Smith toimi presidentinvaalikampanjansa aikaan niin mormonikirkon johtajana kuin Nauvoon pormestarina sekä paikallisen armeijan kenraalina.²⁹

Vuoden 1844 vaalien aikaan Yhdysvallat oli jakautunut whigeihin ja demokraatteihin. Demokraatit vastustivat teollistumista ja valtion voimakasta puuttumista kansalaisten elämään. Whigit puolestaan kannattivat vahvaa liittovaltiota ja oman maaperän hyödyntämistä esimerkiksi kaivauksilla ja tehtailla.³⁰ Smith halusi tehdä pesäeroa puolueisiin olemalla sitoutumaton ehdokas, jonka kampanja perustui ”amerikkalaisiin arvoihin”.³¹ Niitä olivat muun muassa vapaus ja tasa-arvo sekä orjuuden lakkautus.³²

Nauvoossa vallan keskittyminen Smithille sekä hänen tavoitteensa tehdä Yhdysvalloista teokratia herätti epäilyksiä ja vastustusta illinoislaisissa. Lisäksi Smith oli ajautunut riitoihin entisten liittolaistensa kanssa muun muassa silloisen moniavioisuusopin takia, mikä johti jännitteisiin ja liittolaisten erottamisiin mormonikirkosta. Alueelle oli tässä vaiheessa syntynyt laaja ja osin sotilaallinen mormonivastainen liike, joka uhkasi niin Smithiä kuin hänen seuraajiaan jopa kuolemalla.³³ Smith salamurhattiin Carthagen vankilassa, jossa hän odotti mellakointiin liittyvää oikeudenkäyntiään.³⁴

Yli sata vuotta Smithin salamurhan jälkeen vuonna 1968 Michiganin kuvernööri ja Mitt Romneyn isä George Romney tavoitteli presidenttiyttä kaikkien aikojen toisena mormoniehokkaana. Hänen menestyksensä ei kuitenkaan riittänyt republikaanisen puolueen esivaaleihin asti. Romneyn jälkeen vuonna 1976 Morris Udall tavoitteli demokraattisen puolueen ehdokkuutta häviten esivaaleissa Jimmy Carterille. Seuraava mormoniehokas oli vuonna 2000

²⁸ Campbell, Green & Monson 2014, 122–124.

²⁹ Wicks & Foister 2005, 1.

³⁰ Wicks & Foister 2005, 13–14.

³¹ Campbell, Green & Monson 2014, 194–195.

³² Wicks & Foister 2005, 23.

³³ Östman 2019, 44–46.

³⁴ Wicks & Foister 2005, 165, 178.

Orrin Hatch, joka George Romneyn tapaan ei päässyt esivaaleihin asti. Vuonna 2008 Mitt Romney kampanjoi ensimmäistä kertaa, häviten esivaaleissa republikaanisen puolueen presidenttiehdokkuuden John McCainille. Romneyn mormonismista uutisoitiin tuolloin runsaasti. Tutkija Lane Daniel Williamsin mukaan mormonismi esitettiin pääasiassa kielteisessä valossa ja ulkopuolisena. Uutisoinnissa oli toistuvasti nostettu esiin esimerkiksi mormonien yli sata vuotta aiemmin lopetettu moniavioisuusoppi sekä mormonien alusvaatteet.³⁵ Valkoisesta paidasta ja housuista koostuvan alusasun, garmentin, tarkoitus on antaa mormonille hengellistä suojaa sekä muistuttaa Jumalalle annetuista lupauksista.³⁶ Yksittäisiin erityispiirteisiin ja vanhentuneisiin opetuksiin keskittynyt journalismi loi mielikuvaa mormoneista vieraina ja ulkopuolisina, vaikka mukaan mahtui myös neutraalia uutisointia.³⁷

Vuoden 2012 vaaleissa ehdolla oli kaksi mormonia, ennen republikaanisen puolueen esivaaleja pudonnut Jon Huntsman sekä republikaanisen puolueen presidenttiehdokkaaksi valittu Mitt Romney. Kaksi mormoniehdokasta takasivat sen, että keskustelu mormonismista tulisi heräämään uudestaan lehdistössä. Mormonien menestys presidentinvaaleissa oli parantunut vuosien kuluessa, mutta äänestäjien, tiedotusvälineiden ja vastaehdokkaiden suhtautuminen mormonismiin toi haasteita jokaiseen kampanjaan.³⁸

2. Mormonismin maine kulttina varjostaa Romneyn vaalikampanjan alkua

2.1 Kilpajuoksu-uutisointi Romneyn etuna

Vuoden 2012 vaaleissa republikaanien vastaehdokkaana tulisi olemaan jo yhden nelivuotiskauden virkaa tehnyt demokraattipresidentti Barack Obama. Virkaatekevä presidentti oli vaikea päihitettävä, sillä hänellä oli jo kokemusta presidentintyöstä ja siten myös erityisosaamista korkean tason poliittisesta johtajuudesta. Lisäksi presidentillä oli hyvät edellytykset onnistuneeseen kampanjaan johtuen niin taloudellisista resursseista kuin medianäkyvyydestäkin. Presidentin työkalut kampanjointiin olivat merkittävästi monipuolisemmat kuin haastajallaan: Haastajan mahdollisuudet lepäsivät pitkälti poliittisissa kannanotoissa, kun taas virkaatekevä presidentti saattoi halutessaan kampanjoida

³⁵ Williams 2011, 163–164.

³⁶ Östman 2019, 252–253.

³⁷ Williams 20. 163–164.

³⁸ Campbell, Green & Monson 2014, 195, 198–199.

erilaisissa juhlatilaisuuksissa tai vaikkapa osallistua luonnonkatastrofien aiheuttamien tuhojen korjaamiseen.³⁹ Kärjistäen sanottuna virkaatekevällä presidentillä oli mahdollisuus voittaa äänestäjien luottamus pitkälti tekemällä työnsä hyvin, kun taas haastajan piti todistaa pätevyytensä väsymättömällä kampanjoinnilla ja eri tahojen vakuuttelulla.

Ennen varsinaista presidentinvaalia Romneyn oli voitettava republikaanisen puolueen esivaalit. Kirjassaan *The Gamble* vuoden 2012 vaaleja analysoineet John Sides ja Lynn Vavreck kirjoittivat, että republikaanisen puolueen presidenttiehdokkaat eivät herättäneet innostusta puolueen sisällä. Mitt Romneyn lisäksi ehdolla oli monia muitakin kokeneita republikaanipoliitikkoja, mutta puoluejohto tai muut merkittävät republikaanit eivät ilmaisseet tukeaan tiettyä ehdokasta kohtaan samoissa määrin kuin aiemmissa vaaleissa. Syitä penseyteen olivat puolueen jakautuneisuus maltillisempaan siipeen ja niin sanottuun teekutsuliikkeeseen, joka edustaa äärikonservatiivista näkökantaa. Yksikään esivaaliehdokas ei vedonnut erityisen hyvin puolueen molempiin siipiin. Myös vaalien lähtötilanne altavastaajana virkaatekevää presidenttiä vastaan oli republikaaneille ongelmallinen, mikä osaltaan vaikutti tuen osoitusten määrään. Kun ehdokkaita oli monta, eikä heistä kukaan ollut erityisen suosittu, oli puoluepoliittisesti riskialtista osoittaa kannatusta tietylle ehdokkaalle.⁴⁰

Vavreck ja Sides havaitsivat johdonmukaisuutta siinä, miten esivaaliehdokkaan kehityskulku tiedotusvälineissä eteni löytämisen kautta tarkempaan tutkimiseen ja sieltä laskuun (*discovery, scrutiny, decline*). Esimerkiksi onnistuneen vaaliväittelyn jälkeen lehdistö nosti esiin ehdokkaan, jonka suosio siten kasvoi medianäkyvyyden myötä. Nousun jälkeen ehdokkaan toimia tarkasteltiin kriittisemmin ja sen myötä hänen kannatuspiikkinsä lähti laskusuuntaan. Tällainen kehitys liittyi niin kutsuttuun kilpajuoksu-uutisointiin (*horse race coverage*), jossa keskitytään ehdokkaiden keskinäisten asemien muutoksiin ja kannatusmittauksiin.⁴¹ Uutisoinnin nostot ja laskut eivät kuitenkaan koskeneet Romneyä läheskään siinä määrin kuin muita republikaanisen puolueen esivaaliehdokkaita. Tämä johtui siitä, että Romney oli jo ”löydetty” vuosien 2007–2008 vaalikampanjansa aikana. Sidesin ja Vavreckin mukaan tämä paransi

³⁹ Mayhew 2008, 225.

⁴⁰ Sides & Vavreck 2013, 38–39.

⁴¹ Sides & Vavreck 2013, 41.

Romneyn mahdollisuuksia nousta presidenttiehdokkaaksi, sillä tunnettuuden lisäksi hän ei joutunut samanlaiseen mediaryöpytykseen kuin kilpakumppaninsa.⁴²

Kristillisessä lehdistössä oli myös havaittavissa samantyylistä kilpajuoksu-uutisointia, tai ainakin tällaisen journalismin vaikutukset näkyivät monissa tutkimissani artikkeleissa. Esimerkiksi *Christianity Today* kommentoi muussa lehdistössä nousseita näkökulmia koskien Mitt Romneya ja hänen uskontoaan sekä huomioi tuoreimpia kannatusmittauksia. Vaalien välivuosina 2009–2010 *CT* kirjoitti vain neljä mormonismiin liittyvää artikkelia, kun taas vuosina 2011–2012 kirjoitettiin 50 juttua. Tämä viittaa siihen, että mormonismi ei kuulunut lehden vakioaiheisiin, mutta Romneyn myötä evankelikaalien ja mormonien dialogi vauhdittui.

2.2 Kaksi mormonia herättää lehdistön mielenkiinnon

Uskonnon osuus tulevissa vaaleissa herätti keskustelua niin *National Catholic Reporterissa* kuin *Christianity Todayssa*. Helmikuun 2011 alussa *CT:n* verkkojulkaisun *Gleanings*-palstalla julkaistiin juttu, jossa arvioitiin evankelikaalien potentiaalisia suosikkiehdokkaita. Artikkelissa kerrottiin kristillisen vaikuttajan Mark DeMossin kirjoituksesta konservatiivi- ja evankelikaalijohtajille, missä hän suositteli Romneyn äänestämistä.⁴³ DeMoss korosti, että Romney oli ainoa, jolla oli sekä kykyä tulla äänestetyksi että pätevyyttä olla presidentti. Hän myös vakuutti, ettei ollut unohtanut arvokysymyksiä:

Ne, jotka vihjaavat minun työntäneen arvoni taka-alalle, tulkitsevat minua väärin. Sanon vain, että ehdokkaan arvot eivät yksinään riitä minun ääneni ansaitsemiseksi. Esimerkiksi pastorini jakaa samat arvot kanssani, mutta en halua häntä presidentikseni. (Muuten, ”joukon innostaminenkaan” ei riitä; Justin Bieber osaa tehdä niin — mutta en halua myöskään hänestä presidenttiä.)⁴⁴

DeMossin kirjoituksen ohella *CT:n* artikkelissa mainittiin Romneyn aikaisempia vaikeuksia, jotka olisivat saattaneet koitua hänen ongelmikseen myös tulevissa vaaleissa. Esimerkiksi kristilliseen oikeistoon kuuluva äärikonservatiivinen Focus on the Family -järjestö oli kritisoinut Romneya siitä, ettei hän ollut vastustanut aikuisviihteen näyttämistä hotellihuoneissa ollessaan hotelliketju Marriott Internationalin johtokunnassa. *CT:n* mukaan Romneyn oli liikemiehenä helppoa

⁴² Sides & Vavreck 2013, 58.

⁴³ Grant 2011.

⁴⁴ Those who would suggest I am placing values on the back burner will be misreading me and wrong. I am only saying that a candidate's values alone are not enough to get my vote. For example, my pastor shares my values, but I don't want him to be my president. (By the way, “energizing a crowd” is also not enough; Justin Bieber can do that—but I don't want him to be president either.) DeMoss 2011. .

kerätä rahaa kampanjaansa, mutta vaikeaa saada ruohonjuuritason kannatusta.⁴⁵ Focus on the Familyn kaltaiset järjestöt puolestaan pystyivät tavoittamaan monia oletetusti republikaanisen puolueen äänestäjiä, minkä vuoksi niiden esittämällä kritiikillä saattoi olla paljonkin vaikutusta äänestystulokseen.

CT:n toimittaja Sarah Pulliam Bailey haastatteli huhtikuussa evankelikaalivaikuttaja Franklin Grahamia. Graham totesi lyhyesti tuntevansa Mitt Romneyä, ja pitävänsä tätä ”hyvänä miehenä” mormonismista huolimatta. Graham nosti esiin myös mormonien vahvat perhesiteet, joita hän piti arvostettavina.⁴⁶ Grahamin kommentti saattoi antaa esimakua siitä, miten evankelikaalit suhtautuivat Romneyyn.

Mitt Romney ilmoitti 2.6.2011 lähtevänsä ehdolle republikaanisen puolueen esivaaleihin, joissa puolueen virallinen presidenttiehdokas ratkaistaisiin. *Christianity Today* kirjoitti Romneyä kampanjan lähtölaukauksesta artikkelin, jossa varoiteltiin mahdollisesta vastatuulesta evankelikaaliäänestäjien keskuudessa. Artikkelissa viitattiin Pew-tutkimuslaitoksen julkaisemaan kannatusmittaukseen, jonka mukaan kolmannes evankelikaaleista ilmaisi haluttomuutta äänestää mormoniehdoista. Valkoisista katolilaisista 16 prosenttia ei todennäköisesti olisi äänestänyt mormonia, joten ero katolilaisten ja evankelikaalien välillä oli huomattava. CT:n artikkelissa mainittiin myös, että kaikista äänestäjistä neljännes ja demokraateista 41 prosenttia piti epätodennäköisenä mormoniehdoista äänestämistä.⁴⁷ *Christianity Today* ei maininnut kannatusmittauksessa nousseita Romneyä kohtaan positiivisia huomioita. Romney oli yksi tunnetuimmista republikaaniehdoista ja 51 prosenttia hänet tienneistä kyselyyn vastanneista piti ainakin jossakin määrin mahdollisena antaa äänensä hänelle.⁴⁸

Christianity Today julkaisi vielä myöhemmin kesäkuussa toisen artikkelin, jossa kerrottiin Kansallisen evankelikaalien liiton (NAE) johtokunnan sisäisestä kannatusmittauksesta. Mittauksessa ilmeni, että vain 14 prosenttia johtokunnan jäsenistöstä äänestäisi Mitt Romneyä, kun taas Romneyä vastaehdokas Tim Pawlenty olisi saanut lähes puolet koko kannatuksesta.⁴⁹

⁴⁵ Grant 2011.

⁴⁶ Bailey 2011.

⁴⁷ Grant, 2011.

⁴⁸ Republican Candidates Stir Little Enthusiasm (2011).

⁴⁹ Bailey 2011.

Kannatuskyselyiden perusteella sekä vuoden 2011 republikaanisen puolueen vaaliväittelyissä että vuoden 2012 esivaaleissa Romneyn varteenotettavimpia kilpakumppaneita olivat Michele Bachmann, Newt Gingrich, Jon Huntsman, Ron Paul, Rick Perry ja Rick Santorum.⁵⁰ Lisäksi Herman Cain ja Tim Pawlenty näyttäytyivät Romneyn haastajina eri uutismedioissa. Jon Huntsman, aiemmin Utahin osavaltion kuvernöörinä toiminut ja entinen Kiinan Yhdysvaltain suurlähettiläs, kuului Romneyn tapaan mormonikirkkoon, mikä lisäsi osaltaan mormonismien näkyvyyttä lähdeaineistossani.

Tutkija Danielle Sarver Coombs selvitti kirjassaan *Last Man Standing* yhdysvaltalaismedian suhtautumista vuosien 2011–2012 republikaanisen puolueen esivaaliaikaan. Coombs havaitsi tiedotusvälineiden jakaneen republikaaniehdokkaat kolmeen ryhmään keväällä 2011. Parhaan tason (*top-tier*) ehdokkaita olivat Romney, Huntsman ja Pawlenty. Herman Cain, Michele Bachmann, Newt Gingrich, Rick Perry ja Rick Santorum kuuluivat teekutsuliikkeen suosimiin ehdokkaisiin. Ron Paul ja Gary Johnson vetosivat puolestaan libertaareihin. Romneya, Pawlentyä ja Huntsmania kuvailtiin äänestyskelpoisiksi, ”normaaleiksi poliittisiksi hahmoiksi”, toisin kuin esimerkiksi Cainia ja Bachmannia. Cainin, Bachmannin ja ”heidän kaltaistensa” syytä olla mukana politiikassa pidettiin ”hyvin erilaisina” verrattuna Romneyyn ja Pawlentyyn. Coombs lainasi politiikan kommentaattori David Frumia, joka sanoi, ettei kaikkia ehdokkaita voida pitää samankaltaisina. Frumin mielestä oli olemassa ehdokkaita, joista voisi tulla republikaanien presidenttiehdokkaita, ja ehdokkaita, joista ei voisi.⁵¹

Coombsin mukaan kampanjan alkuvaiheessa Romneyn tärkeimmät kilpakumppanit olivat Jon Huntsman ja Tim Pawlenty. Pawlenty oli entinen Minnesotan kuvernööri ja kokenut republikaanipoliitikko. Häntä pidettiin ”anti-Romneyna” sekä lehdistön ja puolue-eliitin suosikkina, vaikka Pawlenty ei ollut kovin tunnettu äänestäjien keskuudessa. Kesän 2011 kuluessa Pawlenty ei onnistunut herättämään äänestäjien kiinnostusta eikä keräämään tarpeeksi varoja pitkään kampanjaan, minkä vuoksi hänen ehdokkuutensa hiipui pois ensimmäisenä.⁵²

⁵⁰ Sides & Vavreck 2013, 59.

⁵¹ Coombs 2014, 12.

⁵² Coombs 2014, 14–15, 49.

Rick Santorumin kampanja ei vielä vuonna 2011 herättänyt suurta kiinnostusta, vaikka varsinaisten esivaalien aikaan hänestä tuli Romneyn merkittävin haastaja.⁵³ Santorum oli Teekutsuliikkeen suosima äärioikeistolainen ehdokas, joka kuului katoliseen kirkkoon.

Jon Huntsmania kuvailtiin maltilliseksi talouskonservatiiviksi. Hän oli työskennellyt suurlähettiläänä Obaman hallinnossa, mikä saattoi häiritä joitakin republikaaneja. Huntsman oli melko tuntematon valtakunnallisesti, mikä voisi hankaloittaa hänen menestymistään vaaleissa. Coombsin mukaan jotkut kuitenkin pitivät uudesta ehdokkaasta, sillä muut, Huntsmania tunnetummat ehdokkaat tarjosivat ”samaa vanhaa raadantaa”.⁵⁴ Toisaalta John Sides ja Lynn Vavreck lainasivat politiikan kommentaattori Ramesh Ponnurua, joka oli todennut joulukuussa 2011 republikaaniehdokkaiden olleen huomattavan yksimielisiä kannanotoissaan. Ponnurun mukaan huolimatta siitä, että Huntsman oli heistä liberaalein, hän silti kannatti muun muassa yritysverojen leikkaamista ja vastusti aborttia.⁵⁵

Coombs havaitsi Huntsmania ja Romneya koskeneen erityisongelman: konservatiivikristittyjen epäluuloisuuden mormonismia kohtaan. Jotkut politiikantutkijat arvioivat, että Huntsman ei mormonismia takia yrittäisikään kilpailla konservatiivisimpien ehdokkaiden, kuten Tim Pawlenty, kanssa. Coombsin mukaan tiedotusvälineet kuvasivat Huntsmanin kampanjaa ”nyrkkien heiluttelun” sijaan ”amerikkalaisia rauhoittelevaksi”, joka perustui maltilliseen keskustelutyyliin ja älyllisiin väittelyihin. Tämä strategia ei kuitenkaan välttämättä lisäisi Huntsmanin tunnettuutta, mikä edelleen tulisi varjostamaan hänen kampanjaansa.⁵⁶

Jon Huntsman vältteli uskonnosta puhumista. Hänen valintansa vaimentaa mormonismista käytyä keskustelua näkyi myös lähdeaineistossani. *NCR*:n toimittaja ja bloggaaja Michael Sean Winters kirjoitti 23.5.2011 blogiinsa *Distinctly Catholic* haastattelusta, jossa Huntsmanilta oli kysytty hänen uskonnollisesta vakaumuksestaan. Huntsman oli Wintersin mukaan kierrellyt kysymystä, minkä vuoksi vastaus oli jäänyt epäselväksi. Winters pohti kirjoituksessaan, miksi jotkut poliitikot, ja tässä kohtaa erityisesti Huntsman, epäröivät vastata suoraan henkilökohtaisiin kysymyksiin:

⁵³ Sides & Vavreck 2013, 68–70.

⁵⁴ Coombs 2014, 13–14.

⁵⁵ Sides & Vavreck 2013, 63.

⁵⁶ Coombs 2014, 14.

Kysymys ei ole retorinen. Evankelikaalikristityt pitävät mormoneja harhaoppisina ja Huntsman yrittää asettautua hiukan lähemmäs republikaanipuolueen evankelikaaleja kuin hänen kanssauskojansa Mitt Romney. Mitä ikinä Romneysta ajatteleekaan, ja oma mielipiteeni ei ole mairitteleva, ainakaan hän ei ole koskaan paennut, tai paremminkin väistellyt, kysymyksiä hänen uskostaan. Minun arvaukseni on, että Huntsman on nenäkäs. Evankelikaaleille vain yksi asia on pahempi kuin tunnustuksellinen mormoni ja se on tunnustuksellinen mormoni, joka yrittää sumuttaa heitä.⁵⁷

Wintersin kritiikki Huntsmanin haluttomuuteen kommentoida vakaumustaan näyttää tutkimuksen valossa ristiriitaiselta. Tutkijat Mary E. Stuckey, Kristina E. Curry ja Andrew D. Barnes havaitsivat, että vähemmistöehdokkaan, kuten esimerkiksi mormonipoliitikon, mahdollisuudet menestyä vaaleissa olivat parhaimmat silloin, kun hän onnistui vakuuttamaan valtaväestön siitä, ettei hänen vähemmistöastustansa aiheuttanut heille uhkaa. Vähemmistöehdokkaan hyväksyntä enemmistön edustajaksi edellytti kuitenkin erityisesti sitä, että hänen vähemmistöasemaansa häivyttiin. Tutkijat havaitsivat, että tällaisten ehdokkaiden oli tärkeää välttää leimautumista esimerkiksi mormoniehdokkaaksi, sillä sellaisesta asemasta olisi vaikeampaa nousta uskottavaksi, koko kansaa edustavaksi ehdokkaaksi.⁵⁸ On mahdollista, että Huntsmanin olisi kannattanut ilmaista uskonnollinen vakaumuksensa selkeästi, mutta toisaalta se olisi saattanut asettaa hänet voimakkaammin vähemmistöehdokkaan asemaan.

NCR:n verkkojulkaisussa uskonnon merkitystä povattiin tärkeäksi republikaanien esivaalikampanjoissa. Kesäkuun alussa julkaistussa Quinnciacin yliopiston kannatuskyselyssä Romney oli saanut suurimman kannatuksen sekä republikaanien että republikaaneihin kallistuvien itsenäisten äänestäjien keskuudessa. Romney'n kannalta lupaavaa tulosta varjosti *NCR*:n mukaan se, että reilu kolmannes vastanneista piti mormoniehdokasta ainakin jossain määrin epämiellyttävänä vaihtoehtona. Vastaavasti katolilaista ehdokasta vieroksui 13 prosenttia vastanneista ja ateistia 60 prosenttia.⁵⁹

Quinnciacin yliopiston Polling Institutin apulaisjohtaja Peter A. Brownin mukaan tulos osoitti, että mormoniehdokkaat mietityttivät amerikkalaisia ja erityisesti demokraatteja enemmän kuin muiden uskontojen edustajat. David E. Campbell, valtio-opin apulaisprofessori Notre Damen yliopistosta sanoi, että

⁵⁷ The question is not rhetorical. Evangelical Christians consider Mormons heretics and Huntsman is trying to position himself a smidge closer to the GOP's evangelical base than his co-religionist Mitt Romney. Whatever you think of Romney, and I don't think much, at least he has never run, or better dogged [sic], questions about his faith. My guess is that Huntsman is being too clever by half. For evangelicals, there is one thing worse than a believing Mormon and that is a believing Mormon trying to pull one over on them. Winters 2011.

⁵⁸ Stuckey & Curry & Barnes 2010, 416–419.

⁵⁹ O'Brien 2011.

jotkut ehdokkaat olivat kohdanneet ”likaisen lasikaton” uskontonsa tähden. Hänen mukaansa mormonismi oli Romneylle taakka, samoin kuin katolilaisuus oli taakka John F. Kennedylle vuoden 1960 vaaleissa.⁶⁰ Protestanttikristittyjen antikatolisuus oli juurtunut syvälle jo kauan ennen Kennedyn presidenttikautta. Vuoden 1960 vaalien alla protestanttikristittyjä varoitettiin katolilaisesta presidentistä *Christianity Todayn* koko sivun mainoksista lähtien.⁶¹

Syyskuussa 2011 NCR:n bloggaaja Michael Sean Winters nosti esiin Los Angeles Times -lehden kolumnin, jossa selvitettiin evankelikaalien ajatuksia mormonipresidentistä.⁶² Tekstissä mainittiin muun muassa evankelikaaliaktiivi Warren Cold Smithin kirjoitus, jossa hän väitti, että mormonin äänestäminen ”normalisoisi mormonien vääriä opetuksia” ja hyödyttäisi muutoinkin MAP-kirkkoa. Toisaalta artikkelissa kuultiin myös evankelikaaleja, joille yhteinen arvopohja oli yhteisiä uskonoppeja tärkeämpiä.⁶³

Winters kehotti katolilaisia vastustamaan uskonnollista kiihkoilua, josta hekin olivat Kennedyn presidentinvaalikampanjan aikaan joutuneet kärsimään. Wintersin mukaan kaikki yritykset kieltää Romneyn tai Huntsmanin oikeus pyrkiä presidentiksi heidän uskontonsa perusteella piti torjua tiukasti. Winters huomautti lopuksi, että uskonnollisen syrjinnän sijaan oli paljon parempiakin syitä vastustaa heitä.⁶⁴ On ilmeistä, ettei Winters ollut Romneyn tai Huntsmanin kannalla, mutta uskontoperustaiseen hyljeksintään hän suhtautui kielteisesti.

Cable News Network -uutiskanavan (CNN) järjestämässä väittelytilaisuudessa 18.10.2011 ehdokkaat joutuivat vastaamaan kysymykseen, oliko hyväksyttävää antaa ehdokkaan uskonnon vaikuttaa vaalikeskusteluun.⁶⁵ Toimittaja Alicia Cohn uutisoi ehdokkaiden vastauksista *CT:n* verkkosivujen *Gleanings*-palstalla. Rick Santorum, aiempi Pennsylvanian kuvernööri sekä Newt Gingrich, aiempi edustajainhuoneen puhemies, olivat yksimielisiä siitä, että ehdokkaan uskonto kertoi ehdokkaasta olennaista tietoa presidenttiyden kannalta. Teksasin kuvernööri Rick Perry kommentoi oman uskonsa olleen syvälle juurtunutta, eikä sitä olisi voinut poistaa hänestä mitenkään. Romney puolestaan peräänkuulutti eri uskontojen suvaitsemista perustuslain uskonnonvapauslausekkeeseen viitaten. *CT* kuvaili väittelyn tunnelmaa

⁶⁰ O'Brien 2011.

⁶¹ Casey 2009, 184.

⁶² Winters 2011.

⁶³ Abcarian 2011.

⁶⁴ Winters 2011.

⁶⁵ CNN 2011.

kuumentuneeksi ja kurittomaksi, kun ehdokkaat puhuivat toistuvasti toistensa ja väittelyn vetäjän Anderson Cooperin päälle. Myös Romneyn argumentaatiosta Rick Perryä vastaan tarjottiin maistiainen:

Sinun on vaikeaa antaa toisten puhua loppuun. Suosittelisin, että jos haluat tulla Yhdysvaltain presidentiksi, sinun on annettava molempien puhua.⁶⁶

CT:n mukaan Perryn kannatus oli laskenut tiiviin väittelysarjan myötä, kun taas aiemmin ravintolaketju Godfather's Pizzan toimitusjohtajana työskennellyt Herman Cain oli noussut Romneyn merkittävimmäksi haastajaksi.⁶⁷ Artikkelissa sivuttiin Romneyn kohtaamaa vastustusta mormonisminsa vuoksi, mutta pääpaino oli Romneyn esittämissä argumenteissa. Mormonismin vaikutuksella Romneyn menestykseen ei spekuloitu toisin kuin aikaisemmissa Romneyä käsitelleissä artikkeleissa.

2.2. Baptistipastorin mielestä mormonismi on kultti – lehdet uutisoivat aiheesta ristiriitaisesti

Michael Sean Winters nosti esiin Eteläisen baptistikonvention (Southern Baptist Convention) pastorin Robert Jeffressin vähättelyn Mitt Romneyä kohtaan Family Research Councilin järjestämässä huippukokouksessa lokakuussa 2011.⁶⁸

Eteläinen baptistikonventio on Yhdysvaltain suurin protestanttikristillinen kirkkokunta. Sen jäsenistö on pääosin konservatiivista ja he kannattavat valtaosin republikaanista puoluetta.⁶⁹ Pastori Jeffress oli tehnyt erottelun republikaaniehdokkaiden Rick Perryn ja Mitt Romneyn välillä: hänen mukaansa Perry oli ”aito kristitty”, Romney puolestaan ei, ja että kristittyjen pitäisi äänestää kristittyjä. Jeffress sanoi mormonismia kultiksi. Winters kritisoi Jeffressiä uskonnollisesta kiihkoilusta ja vihamielisyydestä. Lisäksi hän moitti Tony Perkinsiä, jota hän kutsui tämän hetken vaikutusvaltaisimmaksi evankelikaaliksi. Perkins oli kommentoinut Jeffressin lausuntoa valitettavaksi, mikä Wintersin mukaan oli ”liian kesy”, koska hänen mielestään Jeffressin kommentti oli vastenmielinen.⁷⁰

Myös tutkija Phyllis Zagano kiinnitti huomiota pastori Jeffressin lausuntoihin. Hän kirjoitti *NCR*:n verkkojulkaisuun kolumnin, jossa hän käsitteli

⁶⁶ You have a problem with allowing somebody else to finish speaking. And I would suggest that if you want to become president of the United States you've got to let both people speak. Cohn 2011.

⁶⁷ Cohn 2011.

⁶⁸ Winters 2011.

⁶⁹ Price 2016, 698.

⁷⁰ Winters 2011.

uskonnon merkitystä vaaleissa. Zagano kritisoi Jeffressin kommenttia kysymällä, miksi uskonnolla oli ylipäätään mitään merkitystä vaaleissa, ja miksi juuri kolminaisuusopin seuraaminen oli niin tärkeää:

Tämänhetkisen uskonto ja politiikka -keskustelun sisällä käsitellään monia hankalia aiheita --. Puhutaanko tässä oikeasti uskonnosta? Vai onko kyse jostakin muusta?⁷¹

Zaganon tekstistä oli mahdollista tulkita, että hänen mielestään vaikeita poliittisia kysymyksiä välteltiin tai jopa piiloteltiin ja keskustelua vietiin tarkoituksellisesti uskonnolliseen väittelyyn. Toisaalta oli myös mahdollista, että ehdokkaiden poliittiset näkemykset olivat melko lähellä toisiaan, jolloin heidän välisiään eroja olisi lähdetty hakemaan uskonnollisista käsityksistä.

Christianity Today mainitsi lyhyesti pastori Jeffressin kommentin artikkelissa, jossa käsiteltiin hyökkäyksiä Rick Perryä ja hänen uskontoaan kohtaan. Perryn vaimo kertoi, miten sekä Perryn kilpakumppanit että puoluetoverit olivat kohdelleet heitä ”raa’asti”. CT:n toimittaja Sarah Pulliam Bailey kertoi artikkelin loppupuolella Perryn kannattajan Jeffressin sanoneen mormonismia kultiksi ja totesi, että ”monet toimittajat näkivät tämän tilaisuuden pääuutisena”.⁷² Bailey ei ottanut suoranaisesti kantaa Jeffressin kommenttiin, mutta hänen kirjoituksestaan saattoi tulkita, ettei hän itse pitänyt Jeffressin lausuntoa erityisen huomionarvoisena.

Christianity Todayn bloggaaja Ed Stetzer, Wheaton Collegen professori ja Billy Graham Center for Evangelismin johtaja, kirjoitti *The Exchange* -blogiinsa pastori Jeffressin kommenttiin liittyen protestanttien ja mormonien käsityksistä kristityistä. Kirjoituksensa alussa hän totesi, ettei sana kultti ollut akateemikkojen käytössä sen vaikean selitettävyyden vuoksi. Hän ihmetteli, miksi monet ihmiset olivat jopa vihaisia siitä, etteivät jotkut pastorit pitäneet mormoneita kristittyinä. Stetzerin mukaan laajalle levinnyt käsitys mormonien ja kristittyjen eroavaisuudesta oli muovautunut pitkän ajan kuluessa.⁷³

Stetzer lainasi tekstissään silloista MAP-kirkon tiedottajaa Michael Ottersonia, joka oli tiivistänyt mormonien ja konservatiivisten protestanttien välisen erimielisyyden. Ottersonin mukaan protestantit ja mormonit puhuivat eri asioista samoilla sanoilla, eivätkä mormonit olleet eri mieltä heidän opillisista eroistaan. Kumpikin ryhmä tulkitsi Raamattua omalla tavallaan, mikä johti

⁷¹ Several problematic themes run through the current religion and politics debate --. Is the discussion really about religion? Or is it about something else? Zagano 2011.

⁷² Bailey 2011.

⁷³ Stetzer 2011.

erilaisiin opillisiin näkemyksiin. Otterson oli Stetzerin mukaan kirjoittanut, että tästä huolimatta mormonit kokivat itsensä kristityiksi, sillä he uskoivat Raamatun Jeesukseen.⁷⁴

Stetzer oli eri mieltä Ottersonin kanssa siitä, miten ihmisen kristillisyyttä määrittyy. Stetzerin mukaan evankelikaaleille kristittynä oleminen oli muutakin kuin itsensä määrittelemisen kristityksi. Hän pohtikin, kuinka paljon eroavaisuuksia erilaisilla ryhmillä sai olla, että heitä olisi voinut vielä pitää samaan uskonnolliseen ryhmään kuuluvina. Stetzerin mukaan pastoreiden erimielisyys mormonien kristillisyydestä ei tarkoittanut, etteivät he kunnioittaisi mormoneja ihmisinä, tai että he eivät jakaisi monia arvoja mormonien kanssa. Stetzer ilmaisi oman kantansa tekstin lopussa:

Kuten sanoin aiemmin, kultti on vaikeasti määriteltävä sana. Mutta kristinuskon puolestaan on määritelty tietyllä tavalla jo vuosisatoja. Ei ole mitään syytä tyrmistyä siitä, että omistautuneet kristityt pitävät niitä ei-kristittyinä, jotka käsittävät Kristuksen eri tavalla. Nykyisessä kulttuurisessa ilmapiirissä se voi olla epämukavaa, mutta se on kaikkea muuta kuin järkyttävää.⁷⁵

Stetzerin tekstistä saattoi tulkita, että vaikka hän ei itse olisi kultti-sanaa käyttänytkään, hän ymmärsi Jeffressin kommentin sisällön. Hänen mukaansa kristinuskolla oli tietty määritelmä, jota mormonit eivät täysin täyttäneet.

Michael Sean Wintersin kertoi pastori Jeffressin antamista provosoivista lausunnoista myös katolista kirkkoa kohtaan. Winters kirjoitti blogiinsa, että katolilaisten etujärjestön Catholic Leaguen johtaja Bill Donohue oli kritisoinut voimakkaasti Jeffressiä, kun Jeffress oli sanonut muun muassa ”Saatanan infektoineen katolisen kirkon”. Donohue vaati Rick Perryä etäännyttämään itsensä kannattajansa Jeffressin antikatalisesta kommentoinnista, minkä Perry tekikin. Perryn lausunnon jälkeen Donohue ilmoitti asian olleen loppuun käsitelty, mutta Wintersin mukaan näin ei ollut. Winters kritisoi niin Donohuea kuin Perryäkin uskonnollisesta syrjinnästä, koska he päästivät Jeffressin helpolla tuomitsematta hänen kommenttejaan Romneyn mormonismista. Wintersin mukaan syrjintää ei olisi pitänyt hyväksyä missään muodossa eikä mitään uskontokuntaa kohtaan.⁷⁶

Michael Sean Winters kirjoitti Vatikaanin entisen suurlähettilään Thomas Meladyn julkaisemasta lausunnosta, jossa hän peräänkuulutti uskonnollista suvaitsevaisuutta. Melady muistutti perustuslain kohdasta, jossa linjataan

⁷⁴ Stetzer 2011.

⁷⁵ As I said before, a cult is difficult to define. But Christianity has been defined a certain way for centuries. There is no reason to be shocked that devout Christians consider those with a different view of Christ as nonChristians. In the current cultural climate it may be uncomfortable, but it is anything but shocking. Stetzer 2011.

⁷⁶ Winters 2011.

uskonnonvapaudesta. Hän kommentoi Jeffressin kulttikomenttia samansuuntaisesti kuin CT:n Ed Stetzer, eli hän piti termiä teknisesti oikeellisena, mutta muistutti sanan kielteisestä tulkinnasta. Melady kritisoi sitä, että Jeffress kehotti kristittyjä äänestämään kristittyä ehdokasta, ja samassa tilanteessa hän viittasi mormonismiin kulttina.⁷⁷

NCR ja CT suhtautuivat pastori Jeffressin puheisiin eri tavoilla. CT käsitteli aihetta vähemmän, eikä se ottanut kantaa Jeffressin kommentin sisältöön. NCR puolestaan uutisoi aiheesta enemmän ottaen voimakkaasti kantaa uskonnonvapauden puolesta uskonnollista syrjintää vastaan. Ottaen huomioon presidentti John F. Kennedyn katolilaisuuteen kohdistetun vastustuksen on luontevaa, että katolisen kirkon lehti *National Catholic Reporter* reagoi jyrkästi uskonnolliseen epäoikeudenmukaisuuteen. Evankelikaalisia kristittyjä edustavan *Christianity Todayn* välinpitämättömämpi suhtautuminen Jeffressin kommentointiin saattoi puolestaan johtua siitä, ettei Yhdysvaltain valtauskonnon edustajilla ollut samankaltaista kokemusta uskonnollisesta syrjinnästä, eikä Jeffressin kommentit välttämättä näyttäneet heille huolestuttavina. On mahdollista, että osa CT:n toimittajista ja lukijoista oli samaa mieltä Jeffressin kanssa.

2.3. Evankelikaaleilla salattua ja avointa varautuneisuutta niin Romneyn mormonismia kuin poliittisia linjauksia kohtaan

Marraskuussa 2011 *Public Religion Research Institute* (tästäedes *PRRI*) julkaisi vuotuisen American Values Surveyn, jossa tutkittiin yhdysvaltalaisen uskonto- ja arvokäsityksiä. Kyselytutkimuksista kävi ilmi, että yli kolmannes vastaajista olisivat ainakin jokseenkin tyytymättömiä mormonipresidenttiin. Evankelikaalien osalta mormonipresidentin epämieluisuus oli 47 prosenttia eli lähes puolet. *PRRI*:n tutkimusjohtajan Daniel Coxin mukaan siitä huolimatta, että Romneyn uskonnollisuus oli ollut paljon esillä, monet yhdysvaltalaiset olivat epätietoisia Romneyn vakaumuksesta. Evankelikaalit tosin olivat kyselyn perusteella hyvin tietoisia Romneyn mormonismista.⁷⁸

Kyselyssä kävi myös ilmi, että noin puolet evankelikaaleista eivät pitäneet mormonismia kristillisenä uskontona. Runsas enemmistö kaikista

⁷⁷ Winters 2011.

⁷⁸ New Survey: Strong Majority say Society would be Better Off if Distribution of Wealth More Equal (2011).

rekisteröityneistä äänestäjistä koki, että mormonismien uskonopit olivat ainakin jokseenkin eroavaisia heidän omista uskonopeistaan. Niiden republikaanien, jotka olivat jo muodostaneet näkökantansa presidenttiehdokkaista, mieleisin ehdokas syyskuussa 2011 oli Herman Cain. Romney tuli kannatusmittauksessa toisena ja Rick Perry kolmantena.⁷⁹

On havaittu, että mitä vähemmän ihminen on yhteydessä itselleen vieraiden ryhmien kanssa, sitä enemmän hänellä voi olla ennakkoluuloja kyseisiä ryhmiä kohtaan. Yksi tapa selittää tätä ilmiötä evankelikaalien ja mormonien välillä on ryhmäuhkateoria (group threat theory). Sen mukaan vallalla oleva ryhmä tulee sitä vihamielisemmäksi vähemmistöryhmää kohtaan mitä merkittävämmäksi vähemmistöryhmä kasvaa, sillä vähemmistöryhmä alkaa kasvullaan uhata enemmistöryhmän etuoikeuksia.⁸⁰ Tässä valossa on mahdollista, että evankelikaalit kokivat mormonismien enenevässä määrin uhkana, sillä Romneyn ehdokkuuden myötä MAP-kirkosta alkoi tulla hieman enemmän valtavirtaa.

Toisaalta on osoitettu, että kaikkein eniten ennakkoluuloja toisia ryhmiä kohtaan oli sellaisilla ihmisillä, joilla oli jokin yhteys vieraaseen ryhmään, mutta tämä yhteys ei ollut kovin voimakas. Tällöin kielteiset asenteet vierasta ryhmää kohtaan eivät olleet korjattavissa myönteisillä huomioilla, toisin kuin täysin tuntemattomien ryhmien kesken.⁸¹ Kuten *PRRI*:n tutkimuksesta kävi ilmi, evankelikaalit tiesivät Romneyn mormonismista, mutta se ei välttämättä ollut suosiollista hänen kampanjalleen. Voittaakseen evankelikaalit puolelleen Romneyn olisi pitänyt pystyä korjaamaan hänen uskontoonsa kohdistuneet ennakkokäsitykset.

NCR:n blogisti Michael Sean Winters kommentoi *PRRI*:n tutkimuksen osaa, jossa kartoitettiin äänestäjien salattua varautuneisuutta (*hidden concern*) mormonismia kohtaan. Salatulla varautuneisuudella tarkoitettiin sellaisia huolia, pelkoja tai epäilyksiä, joita haastateltava ei kysyttäessä suoraan kertonut puhelinhaastattelijalle. Pääasiassa vastaajat ilmaisivat huolensa melko avoimesti, mutta kuten Winters huomautti, valkoiset päälinjan protestantit tekivät poikkeuksen. Heistä 30 prosenttia ilmaisi avoimesti huolensa mormonipresidenttiä kohtaan, mutta kartoitus paljasti salatun varautuneisuuden olevan heidän

⁷⁹ The American Values Survey (2011).

⁸⁰ Benson & Merolla & Geer 2011, 614.

⁸¹ Campbell & Green & Monson 2016, 283.

kohdallaan huomattavasti suurempi, 57 prosenttia. Wintersin mukaan tämä saattoi osoittautua vakavaksi ongelmaksi Romneyn kampanjalle.⁸²

PRRI:n tutkimus osoitti Wintersin mukaan, että uskonnolla oli yhä suuri merkitys Yhdysvaltalain yhteiskunnallisessa elämässä. Hän epäili, ettei samankaltainen kartoitus olisi antanut erityisempää lisäarvoa missään toisessa teollistuneessa demokratiassa, kuten esimerkiksi Ruotsissa. Wintersin mukaan tutkimuksessa paljastuneet asenteet mormonismia kohtaan osoittivat, että yhdenmukaisuus uskonnollisten ja poliittisten konservatiivien välillä oli täydellinen.⁸³ Vaikuttaa siltä, että Wintersin mukaan mormonien oli vaikeaa päästä sisälle tähän kokonaisuuteen, koska uskonnolliset konservatiivit suhtautuivat mormoneihin varauksellisesti. Näin ollen Romney oli hankalassa tilanteessa, koska poliittisesti hän edusti konservatiivista linjaa, mutta kuului konservatiiveja huolestuttavaan vähemmistöuskontoon.

Romneyn kannalta myönteisiä uutisia kuului *Christianity Today*n suunnalta, kun *Gleanings*-palstalla kerrottiin, että *Pew*:n kannatusmittauksen mukaan mormonismi ei ollut kynnyksikysymys evankelikaaleille varsinaisissa presidentinvaaleissa. Republikaanisen puolueen esivaaleissa mormonismilla oli merkitystä, mutta demokraattisen puolueen ehdokasta Barack Obamaa vastaan republikaanit olivat pääsääntöisesti sitoutuneita äänestämään mormonikirkkoon kuuluvaa ehdokasta. Teekutsuliikkeen, joka edusti republikaanisen puolueen äärioikeistolaista siipeä, sisällä Romneyn kannatus oli alhaisimmillaan, sillä vain reilu kymmenesosa kannatti häntä republikaanien presidenttiehdokkaaksi marraskuussa 2011.⁸⁴ Romneyn oli siis onnistuttava esivaalikampanjassaan saadakseen puolueensa ehdokkuuden, mutta varsinaisissa vaaleissa kannatus tulisi olemaan melko varmasti taattu.

Samankaltaisista tuloksista raportoi *NCR*:n Michael Sean Winters joulukuussa 2011. Winters kertoi uudesta *Pew*:n kannatusmittauksesta, jossa selvitettiin, mitkä ominaisuudet lisäsivät tai vähensivät ehdokkaiden kannatettavuutta.⁸⁵ Suurimmalle osalle eli 42 prosentille evankelikaalisista republikaaneista Romneyn uskonto ei lisännyt tai vähentänyt hänen äänestettävyyttään. Evankelikaalisista republikaaneista kolme prosenttia koki mormonismin lisäävän kannatettavuutta, kun taas 15 prosenttia koki sen

⁸² The American Values Survey (2011).

⁸³ Winters 2011.

⁸⁴ Bailey 2011.

⁸⁵ Winters 2011.

vähentävän. 40 prosenttia evankelikaalisista republikaaneista ei kyselyn mukaan tiennyt Romneyn uskonnollista vakaumusta.⁸⁶

Pew selvitti myös, mikä sana kuvasi parhaiten mormonismia vastaajien mielestä. Eniten käytettiin sanaa ”kultti”. Toiseksi eniten selvällä erolla käytettiin sanaa ”perhe” tai ”perhearvot”, kolmantena ”erilainen”. ”Moniavioisuus” ja ”kaksiavioisuus” nousivat neljänneksi käytetyimmiksi sanoiksi. Evankelikaalit käyttivät kultti-sanaa todennäköisemmin kuin muiden uskontojen edustajat.⁸⁷ Etenkin moniavioisuus-sanana käyttö saattaa viitata siihen, että mormonismiin liittyi yhä ennakkoluuloja ja vanhentuneita käsityksiä. MAP-kirkko hylkäsi moniavioisuusopin yli sata vuotta sitten, vuonna 1890. Jotkut pienemmät pääkirkosta eronneet lahkot harjoittivat polygamiaa pidempään, mutta ehdoton valtaosa mormoneista siirtyi yksiavioisuuteen 1900-luvun alussa.⁸⁸

Michael Sean Winters kirjoitti joulukuussa 2011 *Politicon* julkaisemasta videosta, jossa Mitt Romney kohtasi homoseksuaalin Vietnamin sodan veteraanin. Veteraani oli kysynyt Romneyn mielipidettä tasa-arvoisesta avioliitosta. Wintersin mukaan ”aina järkähtämätön” Romney ”alkoi kiemurrella, sillä keskustelu oli menossa odottamattomaan suuntaan”.⁸⁹ Romney kertoi videolla vastustavansa tasa-arvoista avioliittoa.⁹⁰ Winters kehui Romneya siitä, että hän ilmaisi kielteisen kantansa kohteliaasti, mutta kuvaili Romneyä näyttäneen siltä, että ”hän halusi nuhdella avustajiansa ja ryömiä ulos omasta nahastaan”.⁹¹ Wintersin tekstissä oli hieman ivallinen sävy, mutta hänen kommenttinsa Romneyn keskustelutyylissä oli myönteinen.

Vuoden 2011 lähestyessä loppuaan *CT*:n toimittaja Tobin Grant analysoi *Gleanings*-palstalla evankelikaalien monimutkaista suhdetta Romneyyn ja hänen kilpakumppaniinsa Newt Gingrichiin. Gingrich, edustajainhuoneen entinen puhemies, oli käynnistänyt kampanjansa ja noussut kannatusmittauksissa konservatiivisten kristittyjen suosioon. Gingrichin kampanja sai tosin haastavan alun, kun sen Iowan poliittinen johtaja Craig Bergman erotettiin hänen kutsuttuansa mormonismia kultiksi:

⁸⁶ Romney's Mormon Faith Likely a Factor in Primaries, Not in a General Election (2011).

⁸⁷ Romney's Mormon Faith Likely a Factor in Primaries, Not in a General Election (2011).

⁸⁸ Östman 2019, 234–235.

⁸⁹ Winters 2011.

⁹⁰ Burns 2011.

⁹¹ Winters 2011.

Monet evankelikaalit uskovat Jumalan antavan meille neljä lisävuotta Obamaa vain, jotta saisimme mahdollisuuden paljastaa Mormonin kultin... Lukuisat pastorit olisivat valmiita tekemään niin.⁹²

Grant muistutti, että keskustelu evankelikaalien ja mormonien välillä oli jatkunut jo pitkään. Sata vuotta sitten senaatissa oli väitelty mormoni Reed Smootin oikeudesta edustaa Utahia. Joulukuussa julkaistun *Pew*:n kannatusmittauksen mukaan evankelikaaleilla oli vastahankaisuutta Romneya kohtaan selkeästi enemmän kuin muita ehdokkaita kohtaan. Grant huomauttikin, että kristilliset konservatiivit vaikuttivat olevan tyytyväisempiä kolmesti naimisissa olleeseen ja kahdesti kirkkokuntaa vaihtaneeseen katolilaiseen kuin mormoniin, joka oli ollut avioliitossa yli 40 vuotta.⁹³

Grantin mukaan Romneya kritisoitiin erityisesti hänen vaihtuneiden näkemystensä takia. Romney oli esimerkiksi ollut aikaisemmin aborttioikeuden kannattaja ja myöhemmin alkanut vastustaa sitä. Grant totesi, että vaikka Romney ja Gingrich olivat kannatusmittausten johdossa, Bachmann ja Santorum keräsivät tuenosoituksia ja kannatuspohjaa Iowassa, jossa pidettäisiin varsinaisten esivaalien ensimmäinen kierros.⁹⁴

3. Huoli mormonismien noususta laimenee esivaalien edetessä

3.1. NCR kirjoittaa paljon mormonismien merkityksestä vaaleissa, CT pitää pitkän tauon

Christianity Today julkaisi yhden artikkelin Romneyn mormonismista tammikuussa 2012. Siinä toimittaja Mark Galli haastatteli historian professori Gary Scott Smithiä, joka oli aiemmin kirjoittanut kirjan *Faith and the Presidency*. Kirja käsitteli Yhdysvaltain presidenttien suhdetta uskontoon. Smithin mukaan oli poikkeuksellista, että presidenttikandidaatit puhuivat niin paljon uskonnosta. Lisäksi hän piti erityislaatuksena sitä, että republikaanisen puolueen esivaaleissa oli ehdolla kaksi mormonia. Smith totesi tilanteen aiheuttaneen runsaasti huolta evankelikaalien keskuudessa, mutta muistutti, että neljä entistä presidenttiä oli ollut unitaareja.⁹⁵ Unitarismi on maailmankatsomus, joka yhdistelee eri uskontojen elementtejä.⁹⁶ Vaikuttaa siltä, Smith halusi lieventää mormonismiin

⁹² A lot of the evangelicals believe God would give us four more years of Obama just for the opportunity to expose the cult of Mormon... There's a thousand pastors ready to do that. Grant 2011.

⁹³ Grant 2011.

⁹⁴ Grant 2011.

⁹⁵ Galli 2012.

⁹⁶ McKanan 2013, 15.

liittyvää epämieluisuutta nostamalla esiin aiempien presidenttien kristillisyydestä poikkeavat näkemykset.

Galli kysyi Smithiltä, miten paljon painoarvoa ehdokkaan uskonnolla pitäisi olla äänestäjille ja erityisesti kristityille. Smithin mukaan äänestäjän pitäisi ennen kaikkea arvioida ehdokkaan persoonaa kokonaisuutena, ja selvittää, ovatko tämän poliittiset kannanotot johdonmukaisia tämän arvoihin nähden. Smith huomautti olevan mahdollista, että vähemmän uskoaan ilmaisevan ehdokkaan poliittiset linjaukset ovat lähempänä Raamatun opetuksia. Tasaväkisten ehdokkaiden kohdalla Smith kertoi suosivansa ”Jumalalta ohjausta etsivää” ehdokasta, mutta kannusti ensisijaisesti arvioimaan ehdokkaan arvoja ja toimintatapoja.⁹⁷ Smithin huomautuksen voi tulkita myönteiseksi Romneya ja Huntsmania kohtaan, sillä muista ehdokkaista poiketen he eivät puhuneet paljoa uskonnostaan.

Tammikuussa NCR julkaisi useita artikkeleita liittyen Romneyn mormoniuskontoon. Ensimmäinen näistä artikkeleista oli uutinen viiden Vatikaanin entisen suurlähettilään tuenosoituksesta Romneylle. Uutisessa mainittiin joidenkin republikaaniaktiivien epämukavuus Romneyn uskoa kohtaan, mutta artikkelin pääpaino oli Romneyn arvojen ja poliittisten linjausten kannattamisessa. Uutisessa haastateltu entinen suurlähettiläs Thomas Melady sekä joukko muita katolilaisia oli kritisoinut painokkaasti marraskuussa 2011 pastori Robert Jeffressin kommenttia mormonismista kulttina. Meladyn näkemys siitä, että ehdokasta tulisi tarkastella kokonaisuutena pelkän uskonnon tarkastelun sijaan oli yhteneväinen *CT*:ssä haastatellun Gary Scott Smithin ajattelun kanssa.⁹⁸

Katolilaisaktivisti Maureen Fiedler kirjoitti Iowan ja New Hampshiren esivaalien jälkeen kolumnin *NCR*:iin. Romney oli voittanut ehdokkuuden molemmissa osavaltioissa. Fiedlerin mukaan uskonnosta ei tulisi tehdä kynnyskysymystä ehdokasta valittaessa. Hän arveli, että Etelä-Carolinan esivaaleissa uskonto tulisi nousemaan esiin voimakkaammin ja Romneyn mormonismi olisi aiempaa suurempi ongelma evankelikaaleille. Fiedler vertasi tilannetta John F. Kennedyn katolilaisuuteen vuoden 1960 vaaleissa:

Muistan John F. Kennedyn ponnistelut voittaa antikatolinen asenteellisuus. Hänen menestyksensä teki katolilaisuudesta poliittisesti merkityksetöntä, ja koko kansakunta hyötyi siitä. Tänä päivänä katolilaisen ehdokkaan uskonto ei juurikaan nouse uutiseksi.

⁹⁷ Galli 2012.

⁹⁸ Pattison 2012.

Ja niin sen pitäisi ollakin. Ehdokkaiden mielipiteet, poliittiset ansioluettelot ja aseoituminen poliittisissa kysymyksissä ovat olennaista vaaleissa, ei uskonnolliset kytkökset. Se oli perustajaisien näkemys.⁹⁹

Kennedyyn ja perustajaisiin vetoaminen korostivat Fiedlerin näkemystä Yhdysvaltain historian läpäisevästä uskonnonvapaudesta. Voi tulkita, että Fiedlerin mukaan ehdokkaan uskonnolliseen vakaumukseen penseästi suhtautuvat äänestäjät ja aktiivit olivat unohtaneet Yhdysvaltain tärkeimmät peruseriaatteen.

NCR julkaisi uutisen koskien Pew Research Centerin kyselytutkimusta, jossa haastateltiin MAP-kirkon jäseniä heidän kokemuksistaan. Tutkimuksen mukaan liki puolet mormoneista kohtasivat runsaasti syrjintää, mutta yli puolet heistä kokivat, että mormonismista oli tulossa amerikkalaista valtavirtaa. Lähes kaikki mormonit pitivät itseään kristittyinä, toisin kuin kolmannes kaikista yhdysvaltalaisista.¹⁰⁰ *NCR*:n artikkelissa kerrottiin, että liki puolet mormoneista kokivat katolisuuden olevan ainakin jokseenkin samankaltainen uskonto, kun taas aiemmassa tutkimuksessa vain noin viidennes katolilaisista ajatteli samoin mormonismista. Romney'n epämieluisuus evankelikaaliäänestäjien keskuudessa nousi myös esiin.¹⁰¹ Artikkelin oli kirjoitettu neutraaliin sävyyn, mutta tutkimuksesta poimitut yksityiskohdat käsitelivät mormonismin eroavaisuuksia kristillisiin kirkkokuntiin nähden.

Michael Sean Winters kommentoi tilastotieteilijä Nate Silverin blogikirjoitusta *The New York Times*issa. Silverin kirjoitus oli otsikoitu *The Myth of 'Anybody but Romney'*, ”Kuka tahansa paitsi Romney”-myytti. Silver pyrki osoittamaan, ettei Romney'n vastustus republikaanien keskuudessa ollut niin voimakasta, kuin mitä kannatusmittaukset olivat antaneet ymmärtää. Silver esitti, että monille Romney ei ollut ensimmäinen vaihtoehto, mutta hänellä oli vakaa 25 prosentin taustatuki. Kun muiden ehdokkaiden suosio nousi voimakkaasti ja sitten laski, se siirsi kannatusta Romneylle.¹⁰² John Sidesin ja Lynn Vavreckin tutkimus tuki Silverin havaintoa. Vaikka puolueen korkeimmilla asteilla ei kuhistu innokkaasti Romney'n ympärillä, puolueaktiivit, äänestäjät ja lahjoittajat olivat Romney'n puolella.¹⁰³

⁹⁹ I remember the struggle of John F. Kennedy to overcome anti-Catholic bias. His success made Catholicism a nonissue politically, and the whole nation benefited. Today, the religion of a Catholic running for president is rarely mentioned in the news. And that's the way it should be. The opinions, political record and issue positions of candidates are relevant in an election, not religious affiliation. That was the vision of our Founders. Fiedler 2012.

¹⁰⁰ *Mormons in America – Certain in Their Beliefs, Uncertain of Their Place in Society* (2012).

¹⁰¹ Zimmermann 2012.

¹⁰² Silver 2012.

¹⁰³ Sides & Vavreck 2013, 86, 95.

Wintersin mukaan Silver oli ”puoliksi oikeassa” siinä, että republikaanit tulisivat kannattamaan Romneya tarvittaessa Obamaa vastaan. Hän kuitenkin huomautti, että erityisesti evankelikaalien suhteen Romneyn pitäisi vielä tehdä paljon töitä saadakseen heidät hänen puolelleen. Evankelikaalien tuki Gingrichille ja Santorumille oli Wintersin mukaan vahvaa, eikä Romney voinut olla varma ehdokkuudestaan edes Etelä-Carolinan tai Floridan esivaalien voittamisen jälkeen. Winters kuitenkin piti Romneyn menestystä todennäköisenä:

Toisaalta mikään ei ole parempi tapa vahvistaa kannatustaan, kuin olemalla ainoa tyyppi, joka pystyy voittamaan Obaman.¹⁰⁴

On ilmeistä, että Winters piti Romneya republikaanisen puolueen ainoana äänestyskelpoisena ehdokkaana Obamaa vastaan. Hän kuitenkin tunnisti evankelikaalien mahdollisen vastahankaisuuden mormoniehdukasta kohtaan.

Tammikuun 20. päivänä Winters kirjoitti blogiinsa maininnan *The Huffington Postin* artikkelista, joka käsitteli sitä, miksi evankelikaalit vastustivat Romneya. Artikkelissa toimittaja Liao Yiwu väitti, että mormonismilla ei ollut ”juuri mitään” tekemistä vastustuksen kanssa, vaan päinvastoin mormonismia pidettiin ennemminkin myönteisenä asiana. Yiwun mukaan penseys Romneya kohtaan kumpusi hänen poliittisista linjauksistaan, jotka olivat ristiriidassa konservatiivikristittyjen arvojen kanssa. Tällaisia linjauksia olivat esimerkiksi abortin puolustaminen ja Planned Parenthood -järjestön tukeminen Massachusettsin kuvernöörinä toimiessaan. Yiwun mukaan Planned Parenthood edusti evankelikaaleille ”käytännössä pahuuden ruumiillistumaa”, jonka kanssa yhteistyön tekeminen sai evankelikaalit epäilemään Romneyn arvoja.¹⁰⁵ Planned Parenthood on lisääntymisterveyteen keskittyvä järjestö, joka raskaudenehkäisykeinojen lisäksi tarjoaa tarvitseville raskaudenkeskeytyksiä.¹⁰⁶

Yiwu muistutti konservatiivikristittyjen yhteistyöstä mormonien kanssa Moral Majorityn aikaan. Moral Majority oli evankelikaalipastori Jerry Falwellin vuonna 1979 perustama, uskonnon ja politiikan yhdistävä järjestö. Sen tavoite oli poliittisesti uudelleenaktivoida kristillistä oikeistoa kirkkokuntien rajojen yli. Moral Majorityn jäsenet vastustivat aborttia, puolustivat ”perhearvoja” ja toimivat ”Amerikan hyväksi”. Falwellin tavoite oli sivuuttaa kirkkojen opilliset erot ja yhdistää voimat niin konservatiivisten katolilaisten, juutalaisten kuin mormonien

¹⁰⁴ That said, there is nothing like being the only guy who can beat Obama to help secure the base. Winters 2011.

¹⁰⁵ Yiwu 2012.

¹⁰⁶ Welch 2016, 552–553.

kanssa. Moral Majority pyrki lisäämään rukoilua kouluissa, kumoamaan abortin sallivan lain, vastustamaan seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ja lisäämään valtion puolustusmenoja. Moral Majority onnistui aktivoimaan kristittyjä ja luomaan vakaan yhteyden kristillisen oikeiston ja republikaanisen puolueen välille. Järjestön vaikutusvalta alkoi hiipua sen heikon johtamisen tuloksena ja se lakkautettiin vuonna 1989.¹⁰⁷

Yiwun mukaan mormonien ja evankelikaalien yhteinen historia Moral Majorityssa olisi voinut olla Romneyn vahvuus, jos hän ei olisi kannattanut aborttioikeutta toimiessaan Massachusettsin kuvernöörinä. Vaikka Romney kääntyi vastustamaan aborttia, hän ajoi läpi terveydenhuoltouudistuksen, joka salli abortin ja antoi Planned Parenthoodille jalansijaa terveydenhuollon neuvottelukunnassa.¹⁰⁸

Winters kommentoi Yiwun tekstiä lyhyesti. Hänen näkökulmastaan Romney oli velkaa Jimmy Falwellille siitä, että hän tasoitti tietä mormonien ja evankelikaalien yhteistyölle. Hän ei maininnut Yiwun kritiikistä Romneya kohtaan, vaan korosti ainoastaan konservatiivien yhteistyötä kirkko- ja uskontokuntien rajojen yli.¹⁰⁹ Winters ei lyhyessä tekstissään kommentoinut Yiwun väitettä siitä, ettei Romneyn uskonnollinen vakaumus ollut haitaksi hänen kampanjalleen evankelikaalien keskuudessa.

Tammikuun lopussa Michael Sean Winters raportoi blogissaan keskusteluillasta, jonka teemana oli uskonnon rooli vuoden 2012 vaaleissa. Winters nosti esiin PRRI-tutkimuslaitoksen johtajan Robert P. Jonesin puheenvuoron, jossa Jones kertoi, miksi Floridan esivaalien lähtökohdat olivat suosiollisemmat Romneylle verrattuna Etelä-Carolinaan. Romney oli hävinnyt Etelä-Carolinassa Newt Gingrichille, mikä johtui Jonesin mukaan osittain siitä, että kaksi kolmannesta äänestäjistä oli valkoisia evankelikaaleja. Floridassa puolestaan valkoisia evankelikaaleja oli 39 prosenttia äänestäjäkunnasta. Jonesin mukaan toinen merkittävä seikka näytti olleen se, että mitä pienempi osuus äänestäjistä oli ”erittäin konservatiivisia”, sitä paremmin Romneyn saattoi odottaa menestyvän.¹¹⁰

Winters kertoi myös Washington Collegen professorin Melissa Deckmanin huomioista uskonnon ja presidenttiyden suhteesta. Hän vertaili Romneyn

¹⁰⁷ Fritz 2016, 495–496.

¹⁰⁸ Yiwu 2012.

¹⁰⁹ Winters 2012.

¹¹⁰ Winters 2012.

tilannetta katolilaisten Al Smithin ja John F. Kennedyn kampanjoihin. Deckmanin mukaan Smithillä ja Kennedyllä oli Romneyyn nähden se etu, että valtaosa yhdysvaltalaisista tiesi jotain katolisesta kirkosta tai tunsivat katolilaisia, kun taas mormonit olivat määränsä puolesta tuntemattomampia. Siinä missä Smith ja Kennedy saattoivat menettää uskontonsa takia ääniä, he saattoivat saada katolilaisten ääniä uskontonsa vuoksi. Deckman muistutti, että mormoneiden osuus väestöstä oli vain kaksi prosenttia, eikä heidän siksi ollut mahdollista antaa Romneylle ”mormoniponnahdusta”.¹¹¹

Helmikuussa Michael Sean Winters kommentoi pastori ja kirkkohistorian professori Randall Balmerin kolumnia, joka julkaistiin *The New Republic*issa. Balmer kritisoi Romneyn vaitonaisuutta uskonnostaan, sillä hänen mukaansa se lisäsi amerikkalaisten epäluottamusta. Balmer kirjoitti, että mormonien salaiset temppeleirituaalit sekä jo kumottu moniavioisuusoppi herättivät epäluuloisuutta kirkon ulkopuolisissa, minkä vuoksi Romneyn pitäisi kertoa avoimemmin, mihin hän uskoo ja miten hänen uskontonsa vaikuttaisi hänen hallintoonsa. Balmerin mielestä Romneyn olisi kannattanut tarkastella John F. Kennedyn sijaan Al Goren varapresidenttiehdokas Joseph Liebermania, joka puhui avoimesti juutalaisuudestaan ja omista uskonnollisista näkemyksistään.¹¹²

Winters suhtautui varauksellisesti Balmerin näkemykseen uskonnosta puhumisen lisäämiseen. Hän vihjasi, että Romneyn kampanja oli todennäköisesti jo selvittänyt asiaa kohderyhmien avulla. Wintersin mielestä olisi ollut ”nautinnollista” alkaa keskustella arvojen sijaan syistä, joiden vuoksi ehdokkailla oli tiettyjä arvoja. Hän suhtautui kuitenkin epäilevästi siihen, että yhteiskunta olisi valmis sellaiseen keskusteluun. Wintersin arveli, että Romneyn uskontoon ja varallisuuteen liittyvät keskustelut eivät kuitenkaan olisi hiipumassa.¹¹³ Vaikuttaa siltä, että Winters ei innostunut Balmerin neuvoista ja näkemyksistä. Uskonnolliselta vakaumukseltaan poikkeavan ehdokkaan kritisointi siitä, miten hän vähemmistöuskonnostaan puhui, saattoi ärsyttää uskonnonvapautta korostanutta Wintersiä.

Maureen Fiedler kirjoitti maaliskuun alussa *NCR Today* -blogiin Romneyn menestyksestä republikaanikatolilaisten keskuudessa. Romney oli voittanut useissa osavaltioissa katolilaisten äänenemmistön, mitä Fiedler piti

¹¹¹ Winters 2012.

¹¹² Balmer 2012.

¹¹³ Winters 2012.

odottamattomana, sillä esivaaleissa oli mukana katolilainen ehdokas ja Romneyn tärkein haastaja Rick Santorum. Santorum oli puolestaan voittanut Romneyn evankelikaalien äänissä. Fiedler arveli, että Santorumin suosio evankelikaalien keskuudessa johtui aktiivisesta kampanjoinnista ja evankelikaalien epäilyksistä Romneyn uskontoa kohtaan. Hän uskoi, että katolilaiset eivät välittäneet Romneyn vakaumuksesta, sillä he olivat itsekin kokeneet syrjintää ennen John F. Kennedyn presidenttiyttä. Fiedler spekuloi Santorumin kielteisen asenteen raskaudenehkäisyyden olleen yksi syy sille, miksi katolilaiset eivät suosineet Santorumia.¹¹⁴

Michael Sean Winters nosti maaliskuussa 2012 esiin George W. Bushin hallinnossa työskennelleen evankelikaalivaikuttajan Michael Gersonin kolumnin *The Washington Postissa*. Wintersin mukaan Gerson ”osui naulan kantaan” käsitellessään uskonnon ja vaalikampanjoinnin ”omituisuuksia”.¹¹⁵ Gerson kommentoi *Pew*:n kyselytutkimusta, jossa ilmeni yhdysvaltalaisten epämukavuus uskonnon ja politiikan sekoittumista kohtaan. Kyselytutkimuksen mukaan 38 prosenttia amerikkalaisista piti presidenttiehdokkaiden uskonnollisen puheen määrää liiallisena. Gersonin mukaan jotkut evankelikaaliehdokkaat, erityisesti Rick Perry sekä Michele Bachmann, toivat uskontoaan voimakkaasti esiin ja pyrkivät vaikuttamaan evankelikaaliväestöön siten, että he äänestäisivät uskonnollisista syistä heitä. Gersonin mukaan Romneyn kampanja oli poikkeus:

Ainakin republikaanien keskuudessa Romneyn mormonismi näyttyy turvasatamana liiallisesta uskonnon painottamisesta. Osa tästä johtuu tietenkin Romneyn hillitystä olemuksesta. Se on silti paikkansapitävä tulkinta mormoniperinteestä, joka on itsetietoisesti sitoutumaton puolueisiin. Myöhempien aikojen pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko ei pidä sisällään vain Romneya, vaan myös senaatin enemmistöjohtaja Harry Reidin, demokraatin.¹¹⁶

Vaikuttaa siltä, että Gerson piti mormoniehdoke Romneya sopivana ehdokkaana niille, joita uskonnon ja politiikan sekoittuminen ei miellyttänyt. Joidenkin tutkimusten valossa mormonit olivat varsin sitoutuneita republikaaniseen puolueeseen.¹¹⁷ Gersonin huomio mormonisuuden joustavuudesta puoluepolitiikassa loi kuitenkin myönteistä kuvaa MAP-kirkosta.

¹¹⁴ Fiedler 2012.

¹¹⁵ Winters 2012.

¹¹⁶ At least among Republicans, Romney’s Mormonism is viewed as a haven from an excessive emphasis on religion. Some of this is surely due to Romney’s more moderate demeanor. But it is also an accurate reading of the Mormon tradition, which is self-consciously nonpartisan. The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints includes not only Romney but also Senate Majority Leader Harry Reid, a Democrat. Gerson 2012.

¹¹⁷ Campbell & Green & Monson 2014, 78–79.

3.2. ”Romney ei ole riittävän mormoni” – evankelikaalit painottavat uskonnollisuuden määrää, katolilaiset laatua

Huhtikuussa *Christianity Today* palasi kirjoittamaan Romneysta ja hänen uskonnostaan. Bloggaaja Ed Stetzer kirjoitti tilannekatsauksen johtavista presidenttiehdokkaista. Hänen kirjoituksensa käsitteli vain Mitt Romneya ja Barack Obamaa, mikä viittaa siihen, että hän ei pitänyt Ron Paulia ja Newt Gingrichiä varteenotettavina kilpailijoina Romneylle. Rick Santorum oli jättäytynyt pois kilpailusta edeltävänä päivänä.¹¹⁸ Stetzerin mukaan tilanne oli erikoinen, sillä sekä Romney että Obama pitivät itseään kristittyinä, mutta heidän kristillisyyttään epäiltiin laajasti. Stetzer tiivisti Obaman ja Romneyn tilanteen yhdysvaltalaisen ja erityisesti evankelikaalien keskuudessa:

Romneya kyseenalaistetaan ensisijaisesti hänen mormonisminsa takia, kun taas Obamaa epäillään moninaisista syistä.¹¹⁹

Stetzerin mielestä tärkeä ongelma oli kristityn määritelmässä. Hänen mukaansa tapoja määritellä kristitty oli kolme, ja näistä ensimmäinen oli kuuluminen kristittyyn väestöryhmään. Tällä perusteella esimerkiksi kristityille vanhemmille syntynyt lapsi olisi kristitty. Toisekseen kristityksi saatettiin määritellä henkilö, joka kävi säännöllisesti kristillisessä kirkossa. Kolmas —ja evankelikaalien mielestä ainoa— tapa olla kristitty oli henkilökohtainen uskonratkaisu ja kääntymys kristinuskoon.¹²⁰

Stetzer peräänkuulutti kristittyjen velvollisuutta selventää, mitä he tarkoittavat puhuessaan kristityistä. Hänen mielestään oli tärkeää keskustella presidenttiehdokkaiden vakaumuksista.¹²¹ Oli mahdollista tulkita, että hän toivoi ehdokkaiden itse kertovan uskonnollisista näkemyksistään. Stetzerin näkemys oli linjassa esimerkiksi helmikuussa julkaistun, Michael Sean Wintersin kommentoiman Randall Balmerin mielipidekirjoituksen kanssa, jossa Balmer kannusti Romneya kertomaan selkeästi, mihin hän uskoo. Romney oli saanut aiemmin etenkin evankelikaaleilta kritiikkiä uskonnollisesta vaitonaisuudestaan. Oli johdonmukaista, että evankelikaaleja edustava *Christianity Today* kannusti ehdokkaita henkilökohtaisesta uskosta puhumiseen, kun taas uskonnonvastaisista ennakoasenteista kärsineitä katolilaisia edustavan *National Catholic Reporterin* linjassa uskonnollista vakaumusta ei pidetty erityisen tärkeänä.

¹¹⁸ Sides & Vavreck 2013, 86.

¹¹⁹ Romney is doubted primarily because he is a Mormon, while President Obama is doubted for a variety of reasons. Stetzer 2012.

¹²⁰ Stetzer 2012.

¹²¹ Stetzer 2012.

Michael Sean Winters kommentoi demokraattivaikuttaja Ed Kilgoren kolumnia *The New Republic*issa huhtikuun 20. päivänä. Kilgore kertoi kirjoituksessaan, että kulttikomentistaan tunnettu pastori Robert Jeffress oli antanut tuenosoituksensa Mitt Romneylle. Kilgore selitti kolumnissaan, miksei Romneyn mormoniusko ollut ongelma evankelikaaleille. Hänen mukaansa Romneyn mormonismiin tuntemattomat opetukset aiheuttivat korkeintaan pientä epämukavuutta evankelikaaleille, kun taas Obaman uskonto oli heille suurempi ongelma:

Kaikki evankelikaalien epäluottamus mormoniteologiaa kohtaan kalpenee sen epäluottamuksen rinnalla, mitä päälinjan protestantismi herättää — ja se sattuu olemaan se kristinuskon säie, johon Barack Obama kuuluu.¹²²

Kilgore nosti esiin evankelikaalien ja päälinjan protestanttien välisen jännitteen. Päälinjan protestantismi on kattokäsite niille protestantisille kirkkokunnille, jotka perustuvat eurooppalaisten uudisraivaajien 1600-luvulla mukanaan tuomiin protestanttisiin liikkeisiin.¹²³ Päälinjan protestantit olivat yleisesti arvoiltaan liberaalimpia kuin evankelikaalit, mikä selitti Kilgoren mainitseman vastustuksen protestanttisuuden päälinjaa edustanutta Obamaa kohtaan.¹²⁴

Kilgore lainasi tekstissään konservatiivikristillisen perhejärjestön American Family Associationin edustajaa Bryan Fischeriä, jonka mukaan Romney ”ei ollut riittävän mormoni” suhtautuessaan kirkkooan maltillisemmin homoseksuaalisuuteen ja aborttiin. Kilgoren mielestä evankelikaalien epäluottamus Romneya kohtaan johtui lähinnä hänen vaihtuneista poliittisista kannoistaan, eikä niinkään hänen uskonnostaan.¹²⁵

Winters oli osin samaa mieltä Kilgoren kanssa, mutta hän nosti esiin joidenkin evankelikaalipastoreiden pelon siitä, että Romneyn presidenttiyden myötä mormonismista tulisi vaikutusvaltaisempi uskonto. Wintersin mukaan tämä ongelma korostuisi erityisesti lähetystyössä, sillä joissain maanosissa mormonit ja evankelikaalit olivat jo nyt suorassa kilpailuasetelmassa uusien jäsenten hankinnassa. Winters epäili, että valtaosa evankelikaaleista tulisi äänestämään Romneya, mutta joidenkin pastoreiden ristiriitaiset kommentit saattaisivat viedä olennaisia ääniä Romneylta niissä osavaltioissa, joissa kummankaan ehdokkaan,

¹²² But any evangelical distrust of Mormon theology pales beside the evangelical distrust of mainstream Protestantism—which happens to be the strand of Christianity that Barack Obama belongs to. Kilgore 2012.

¹²³ Sochan 2016, 462.

¹²⁴ Balmer & Winner 2002, 24–25.

¹²⁵ Kilgore 2012.

Obaman tai Romneyn, kannatus ei ollut selkeän voimakasta.¹²⁶ Winters ei ilmeisesti täysin vakuuttunut Kilgoren väitteestä, ettei mormonismi tulisi olemaan ongelma Romneylle varsinaisissa vaaleissa.

Michael Sean Winters kirjoitti huhtikuussa blogiinsa uudesta kannatusmittauksesta, jossa kävi ilmi, että Romney johti presidentti Obamaa ”hyvin uskonnollisten” äänestäjien keskuudessa. Kuitenkin ”hyvin uskonnollisten” katolilaisten keskuudessa Romneyn kannatus oli alhaista, toisin kuin Obamalla. Myös Romneyn kannatuksessa maltillisesti uskonnollisten keskuudessa oli parantamisen varaa.¹²⁷

Tutkija Michelle A. Gonzalesin mukaan äänestäjän ilmoittamalla uskonnollisuutensa määrällä oli yhteys hänen puoluevalintaansa. Republikaaneilla on ollut taipumus olla uskonnollisempia kuin demokraateilla, mutta heidän väliinsä jäi iso joukko maltillisesti uskovia. Gonzales havaitsi, että mitä uskonnollisempi äänestäjä oli, sitä todennäköisemmin hän vastusti aborttia ja tasa-arvoista avioliittoa.¹²⁸ Gonzalesin havaintoon verrattuna on mielenkiintoista, että ”hyvin uskonnollisiksi” ilmoittautuneet katolilaiset äänestäjät eivät kannattaneet konservatiivisempaa ehdokasta. Winters vihjaisi, mistä Romneyn heikossa kannatuksessa katolilaisten keskuudessa voisi olla kyse:

Luvut viittaavat mielestäni siihen, että monet amerikkalaiset tarkoittavat ”hyvin uskonnollisella” samaa kuin ”erittäin huolestunut seksuaalimoraalista”. Nähtyäni herra Romneyn käytännössä kieltäneen ihmisyuden maahanmuuttajilta, tehneen kunniaa libertarismille sen pakanallisella alttarilla ja soittaneen sotarumpuja Lähi-Idässä, minun olisi vaikeaa luonnehtia noita kannanottoja samanlaisiksi, kuin joita yhdistäisin sellaisiin ”hyvin uskonnollisiin” henkilöihin kuin Äiti Teresa, Paavi Johannes Paavali II jne.¹²⁹

Wintersin kommentti Romneyn poliittisesta asemoitumisesta verrattuna esimerkiksi Äiti Teresaan havainnollisti niitä vaikeuksia, joita katolilaiset saattoivat kohdata presidentinvaaleissa. Tutkijat Mark M. Gray ja Mary E. Bendyna ovat selvittäneet Yhdysvaltain katolilaisten asemaa valtakunnanpolitiikassa. Katolinen kirkko vastusti muun muassa aborttia, kantasolututkimusta ja kuolemantuomiota sekä ajoi esimerkiksi maahanmuuttajien parempia oikeuksia ja kaikille saavutettavissa olevaa terveydenhuoltoa. Näin ollen

¹²⁶ Winters 2012.

¹²⁷ Winters 2012.

¹²⁸ Gonzales 2012, 573–575.

¹²⁹ The numbers indicate to me that by "very religious," many Americans mean "very concerned about sexual morality." Having watched Mr. Romney essentially deny the essential humanity of immigrants, pay homage at the pagan altar of libertarian economics, and beat the drums of war in the Mideast, I would have a hard time characterizing those positions as the kinds of positions one would associate with such "very religious" figures as Mother Teresa, Pope John Paul II, etc. Winters 2012.

katolilaisten asemoituminen valtapuolueisiin oli vaikeaa, sillä heille tärkeitä arvoja ajettiin ja vastustettiin niin demokraattisen kuin republikaanisen puolueen piirissä.¹³⁰ Wintersin kommentissa saattoi heijastua turhautuminen siihen, että katolilaisten täytyi äänestyspääöstä tehdessään tasapainoilla aborttikielteisen konservatiivin sekä aborttioikeutta kannattavan liberaalin välillä.

Konservatiivisten, mutta sosiaalista oikeudenmukaisuutta painottavien äänestäjien kannalta Central European Universityn tutkijoiden Juraj Medzihorskyn, Levente Littvayn ja Erik K. Jennen havainto oli huolestuttava. Heidän mukaansa teekutsuliike oli koventanut republikaanisen puolueen ehdokkaiden ulostuloja muun muassa talouskysymyksissä.¹³¹ Teekutsuliike on republikaaniseen puolueeseen kytköksissä oleva vahvasti oikeistolainen ryhmittymä, joka vastustaa verotusta, keskushallintoa ja talouden sääntelyä. Liike sai alkunsa turhautumisesta presidentti Obaman käyttämiin taloustaantumahoitokeinoihin vuoden 2009 aikoihin.¹³²

Medzihorskyn ynnä muiden tutkimuksessa havaittiin, että republikaanisen puolueen esivaaliehdokkaat olivat siirtyneet kannanotoissaan merkittävästi oikeammalle verrattuna vuoden 2008 vaaleihin. Kävi ilmi, että Romneyn ulostulot vuonna 2012 olisivat olleet vuonna 2008 silloisen esivaaliehdokaskokoelman äärioikeassa laidassa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2012 Romney sijoittui vuoden 2008 tavoin esivaaliehdokkaiden puoliväliin. Hänen pisimpään mukana olleista kilpakumppaneistaan Newt Gingrich ja Rick Santorum sijoittuivat hieman enemmän vasemmalle Romneyyn nähden.¹³³ Republikaanisen puolueen asemoituminen entistä oikeammalle saattoi aiheuttaa tukaluutta etenkin niille, jotka asemoituivat esimerkiksi raskaudenkeskeytyksen suhteen kielteiselle kannalle, mutta talouskysymyksissä kannattivat sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

3.3 Romneyn puhe Liberty Universityssä jakoi lehtien mielipiteet

Toukokuun alussa CT uutisoi Romneyn tulevasta puheesta Liberty Universityn valmistujaistilaisuudessa. Liberty University on evankelikaalivaikuttaja Jerry Falwellin perustama yliopisto, josta CT:n toimittaja Tobin Grantin mukaan on muodostunut tärkeä näyttäytymispaikka konservatiivipoliitikoille. Grant epäili, ettei Romney tulisi hakemaan puheellaan niinkään uskonnollista yhteyttä

¹³⁰ Gray & Bendyna 2008, 75–76.

¹³¹ Medzihorsky & Littvay & Jenne 2014, 806–808.

¹³² Sweeney 2016, 713–714.

¹³³ Medzihorsky & Littvay & Jenne 2014, 808–809.

evangelikaalien kanssa, vaan vahvistamaan yhteisymmärrystä poliittisissa kysymyksissä.¹³⁴

Vaikka Romney ei Grantin mukaan ollut ensimmäinen mormonipuhuja evangelikaaliyliopistolla, hänen valintansa puhujaksi herätti vastustusta sosiaalisessa mediassa. Grant lainasi Romneyn neuvonantajaa Mark DeMossia, joka puolusti Romneya vetoamalla yliopistolla puhuneisiin muiden kirkkokuntien edustajiin.¹³⁵ Tätä vastustusta kommentoi CT:n toimittaja ja Liberty Universityn professori Karen Swallow Prior, jonka mukaan Romneyn takia tilaisuudesta pois jääviä tuskin huomattaisiin, sillä heidän osuutensa kymmenistä tuhansista osallistuvista oli pieni. Prior totesi, että osa Romneyn puheen vastustuksesta liittyi opiskelijoiden kyllästymisestä yliopiston politisoitumiseen. Hänen mukaansa puoluekeskeisyys ei ollut enää yhtä merkityksellistä nuoremmille sukupolville ja heidän suhtautumisensa esimerkiksi tasa-arvoiseen avioliittoon oli hyväksyvämpää.¹³⁶

Priorin mukaan jo edesmennyt Jerry Falwell ei tulisi ”kääntymään haudassaan” Romneyn puheen takia, sillä Falwellilla oli kokemusta uskontokuntien rajat ylittävästä yhteistyöstä muiden konservatiivien kanssa Falwellin perustaman Moral Majorityn aikaan. Prior kuitenkin epäili, että Falwellin näky uskonnolliset konservatiivit yhdistävästä toiminnasta alkoi hiipua. Hän nosti esimerkiksi erään opiskelijan, jonka mielestä konservatiivisuus ei ollut riittävä syy kutsua mormonia puhumaan, sillä eiväthän he kutsuisi konservatiivista muslimiakaan. Toisen opiskelijan mukaan ”mormonismistaan huolimatta” Romneylla oli meriittejä talouselämässä ja politiikassa, minkä vuoksi hänen puheensa saattaisi olla hyödyllinen.¹³⁷

Tutkijat Brett V. Benson, Jennifer L. Merolla ja John G. Geer tutkivat ennakoasenteita vuoden 2008 presidentinvaalien aikaan. Heidän tutkimuksessaan kävi ilmi, että mormoneja, muslimeja ja ateisteja kohtaan oli eniten jännitteitä, joita ei välttämättä pystyttäisi korjaamaan edes sosiaalisten kontaktien lisäämisellä. Erityisen paljon ennakoasenteita oli etelävaltioiden evangelikaalien ryhmällä. Eteläiset evangelikaalit edustavat yleistä konservatiivisinta evangelikaalien joukkoa.¹³⁸ Lisäksi Tutkijat Christopher W. Boerl ja Chris

¹³⁴ Grant 2012.

¹³⁵ Grant 2012.

¹³⁶ Prior 2012.

¹³⁷ Prior 2012.

¹³⁸ Benson & Merolla & Geer 2011, 619–620.

Perkins havaitsivat, että siinä missä televisio- ja radio-ohjelmat yhdistivät evankelikaaleja ja kristillistä oikeistoa aiempina vuosikymmeninä, Internetin myötä evankelikaalien yhteneväisyys on alkanut säröillä. Boerlin ja Perkinsin mukaan yksittäisten asioiden ajaminen on osin korvannut eturyhmäajattelun, mikä tarkoittaa sitä, etteivät kaikki evankelikaalit koe olevansa poliittisesti samaa ryhmää.¹³⁹ Tässä valossa Priorin esiin nostamat kommentit heijastelivat Bensonin ynnä muiden havaintoa siitä, että mormoneja kohtaan esiintyi kielteistä asenteellisuutta, jota yhteinen arvopohja ei riittänyt kääntämään myönteiseksi.

Sekä CT että NCR kommentoivat Romneyn puheita 14.5.2012. NCR:n Michael Sean Wintersin mielestä Romney näytti kuin ”kalalta kuivalla maalla” Liberty Universityssä. Wintersin mukaan Romneyn olemus, menneisyydessä vaihtuneet mielipiteet ja talouskysymysten nostaminen arvokysymysten ohi eivät välttämättä miellyttäneet kristillisiä konservatiiveja. Siksi hän ihmettelikin, miksi evankelikaalivaikuttajien kesken Romneyn puhe sai kiitosta ja Romneylle osoitettiin laajalti tukea. Winters hämmästeli sitä, ettei eri Jumalaan uskomisen herättänyt kriittisiä ääniä evankelikaalivaikuttajien keskuudessa. Wintersistä oli kummallista, että evankelikaalit olivat valmiita kannattamaan republikaanista puoluetta, vaikka se toistamiseen valitsi ehdokkaan, joka ei tulisi ajamaan heille tärkeitä arvoja.¹⁴⁰ On huomionarvoista, että Winters oli aiemmin kritisoinut uskonnollista kiihkoilua ja uskontoperustaista syrjintää, mutta evankelikaalivaikuttajien pyrkimys yhteisymmärrykseen Romneyn kanssa ei myöskään näyttänyt kelpaavan Wintersille.

CT:n Judd Birdsallin kommentti Romneyn puheesta erosi selkeästi Wintersin näkemyksestä. Birdsallin mukaan Romneyn puhe otettiin hyvin vastaan. Birdsallin mielestä Romney käsitteli ”jämerästi” evankelikaaleille ja mormoneille yhteisesti tärkeää aihetta, eli uskonnonvapautta. Hänen mukaansa Romney voisi tulevaisuudessa markkinoida itseään ”uskonnonvapaustaistelijana”, joka ajaisi uskonnonvapautta kaikkialla maailmassa, ja saada siten evankelikaalit puolelleen.¹⁴¹ Birdsall kirjoitti mormoneista vainottuina ja syrjittyinä myötätuntoisesti ja kehui MAP-kirkon pitkäjänteistä työtä uskonnollisen sarron lopettamiseksi.

¹³⁹ Boerl & Perkins 2011, 76.

¹⁴⁰ Winters 2012.

¹⁴¹ Birdsall 2012.

On kiinnostavaa, että CT ja NCR olivat puheesta niin erimielisiä. NCR:n Wintersin mielestä puheen ei olisi pitänyt vedota evankelikaaleihin, sillä Romney vältteli aiheita, jotka olisivat olleet merkityksellisiä konservatiivikristityille. CT:n Birdsall taas kehui jopa vuolaasti puhetta, Romneya ja erityisesti MAP-kirkkoa. Vaikuttaa siltä, että kun Romney oli jo käytännössä valittu republikaanisen puolueen presidenttiehdokkaaksi, CT halusi yhdistää evankelikaaliäänestäjät tukemaan häntä.

4. Evankelikaalien tuki Romneyle vahvistuu, NCR kritisoi mormonismia amerikkakeskeisyyttä ja epätasa-arvoisuutta

Loppukeväällä 2012 alkoi olla selvää, että Mitt Romney tulisi olemaan republikaanisen puolueen presidenttiehdokas marraskuun vaaleissa. Hänen vahvin kilpakumppaninsa Rick Santorum keskeytti vaalikampanjansa huhtikuussa, ja toukokuussa Romney oli voittanut esivaaleissa tarvittavan määrän valitsijamiehiä puolelleen ehdokkuutensa varmistamista varten.¹⁴²

Kesäkuun alussa CT:n bloggaaja Ed Stetzer julkaisi videon, jossa hän ja mormonismiin erikoistunut evankelikaalitutkija Tal Davis keskustelivat siitä, miten kristittyjen tulisi suhtautua mormoniuskonnon nousuun. Keskustelussa käytiin läpi kristinuskon ja mormonismia opillisia eroja ja sekä Stetzer että Davis olivat edelleen sitä mieltä, että mormonismi ja kristinusko olivat erilliset uskonnot. Stetzerin mukaan kultti-sanaa ei kuitenkaan tulisi käyttää mormonismista, sillä sillä oli negatiivinen kaiku. Stetzer huomautti, että ”sitä, miten mormoneista puhutaan tänään, evankelikaaleista puhutaan huomenna”.¹⁴³ Stetzer oli jo aiemmin ilmaissut kantansa mormoniuskonnon ja kristinuskon eroista, eikä hän pitänyt mormoneja kristittyinä.¹⁴⁴ Tässä tekstissä hän antoi ymmärtää, että niin mormonit kuin evankelikaalit olivat uskonnollisen syrjinnän uhan alla, minkä takia evankelikaalien ei tulisi vahvistaa eriarvoisuuskehitystä syrjimällä itse mormoneja. Mormonien ja evankelikaalien vertaaminen oli Stetzeriltä hieman erikoista ottaen huomioon mormonien väkivaltaisen ja sorretun menneisyyden sekä ryhmien välisen suuruuseron.

CT:n Sarah Pulliam Bailey haastatteli kesäkuussa republikaanisenaattori Marco Rubiota. Baileyn mukaan Rubio oli vahva ehdokas Romneyn

¹⁴² Sides & Vavreck 2013, 86, 96.

¹⁴³ Stetzer 2012.

¹⁴⁴ Stetzer 2011.

varapresidentiksi. Rubio oli syntynyt katolilaiseen perheeseen, mutta hänellä oli MAP-kirkkoon kuuluvia sukulaisia. Rubio kääntyi perheensä mukana mormoniksi ollessaan pieni lapsi. Hänen äitinsä oli halunnut lapsilleen ”terveellisen” kasvuympäristön, minkä perusteella hän valitsi mormonikirkon. Perhe kääntyi takaisin katolilaisiksi muutaman vuoden jälkeen, ja Rubio epäili, ettei hänen äitinsä koskaan ymmärtänyt mormonismia teologiaa. Rubion mukaan hänen isänsä ei missään vaiheessa täysin hyväksynyt mormonismia, minkä vuoksi heidän osallistumisensa kirkon toimintaan jäi pintapuoliseksi.¹⁴⁵

Artikkelissa MAP-kirkko esitettiin hyvänä kasvuympäristönä, mutta muutoin kirkosta välittyi kielteinen kuva. Rubio korosti olleensa hyvin nuori aikana, jolloin hän kuului mormonikirkkoon, minkä vuoksi hän ei koskaan ollut sitoutunut sen oppeihin. Lisäksi kommentit äidin vaikeuksista ymmärtää kirkon opetuksia, ja isän haluttomuudesta kuulua kirkkoon vihjasivat, ettei Rubio pitänyt mormonismia varteenotettavana uskontona.

Heinäkuussa NCR:n Michael Sean Winters kirjoitti Romneyn kampanjointistrategiasta ja sen ongelmista. Wintersin mukaan Romney ja Obama olivat tasoissa kilpailussa, mutta Romneyn menestys pohjautui ennemmin Obaman vastaisuuteen, kuin niinkään Romneyn suosioon. Romneyn vaalimainonta jo esivaalien aikaan oli perustunut pitkälti kilpakumppaneidensa lokaamiseen, eikä hänen omiin ansioihinsa. Winters epäili, että tämä strategia ei enää tulisi toimimaan varsinaisissa presidentinvaaleissa, sillä toisin kuin esivaaliehdokkailla, Obamalla oli jo tunnettuutta ja hyvä maine, jota ei ollut helppoa murtaa loanheitolla. Lisäksi Winters epäili monien tietävän, ettei presidentin valta riittänyt vaikuttamaan esimerkiksi kaikkiin maan talousvaikeuksiin, mikä suuntasi kansalaisten vastustuksen Wall Streetin pankkiireihin. Wintersin mielestä Romneyn entinen ura riskisijoittajana tekisi hänestä epäuskottavan kriitikon noita pankkiireja kohtaan.¹⁴⁶

Wintersin mukaan Romneyn toiminta Massachusettsin kuvernöörinä oli vähintään yhtä suuri ongelma evankelikaaleille presidentinvaaleissa kuin hänen uskontonsa. Kuvernöörikaudellaan Romney oli ajanut aiemmin mainittua terveystalouden uudistusta, jossa oli samoja piirteitä kuin Obaman ajamassa Affordable Care Actissa muun muassa raskaudenkeskeytyksen osalta. Wintersin mukaan Romney oli muuttanut strategiaansa uskonnon suhteen vuoden 2007

¹⁴⁵ Bailey 2012.

¹⁴⁶ Winters 2012.

esivaalikampanjastaan, jossa hän nosti esiin mormonien ja evankelikaalien uskonnollisia yhteneväisyyksiä. Vuonna 2012 Romney oli puhunut mormonismista ja evankelikaalisuudesta kahtena erillisenä perinteenä, mutta korostanut niitä yhdistävää konservatiivisuutta.¹⁴⁷

Lopuksi Winters vertasi tilannetta vuoden 1980 presidentinvaaleihin, jossa vastakkain olivat demokraattien istuva presidentti Jimmy Carter ja republikaanien Ronald Reagan. Wintersin mukaan ehdokkaat olivat tasaväkisiä, kunnes viimeisessä vaaliväittelyssä Reagan oli onnistunut vakuuttamaan äänestäjät puolelleen. Wintersin mielestä ”Romney ei ollut Reagan”, eikä hän uskonut, että Romney pystyisi voittamaan suosittua presidentti Obamaa, sillä hänen olisi ollut vaikeaa miellyttää sekä maltillisia äänestäjiä että äärioikeistolaisia teekutsulaisia.¹⁴⁸

Vaikuttaa siltä, ettei Wintersin mielestä Romneyn mormonismi ollut tässä vaiheessa ongelma evankelikaaleille. Tämä oli linjassa CT:n uutisen kanssa, jossa kerrottiin viimeisimmästä Pew Research Centerin kannatusmittauksesta. Romneyn uskontoon suhtauduttiin valtaosin myönteisesti tai neutraalisti, samoin kuin Obamankin.¹⁴⁹ Pew:n kyselystä kävi ilmi, että niistä, jotka tiesivät Obaman olevan kristitty, yli 80 prosenttia suhtautui myönteisesti hänen uskonnolliseen vakaumukseensa. Romneyn uskonnosta tietävistä 60 prosenttia suhtautui siihen myönteisesti. Vaikka Romneyn uskonto ei herättänyt kokonaisuudessaan suurta vastustusta, Obaman uskontoon suhtauduttiin vielä myönteisemmin. Kyselyssä kävi ilmi, ettei suhtautuminen Romneyn uskontoon tulisi vaikuttamaan yhdysvaltalaisien äänestyspäätöksiin.¹⁵⁰ On huomionarvoista, että CT ei maininnut uskonnon vähäisestä merkityksellisyydestä vaaleissa, vaan uutinen keskittyi vertailemaan presidenttiehdokkaiden uskontojen mieleisyyttä äänestäjien keskuudessa.

Michael Sean Winters kommentoi Romneyn puhetta Veterans of Foreign Wars -tilaisuudessa. Romney oli puhunut tilaisuudessa Yhdysvaltain erityisyydestä. Wintersin mukaan tällainen ajattelu oli syvästi sisäistetty mormonismissa, sillä kirkon perustaja Joseph Smith oli opettanut muun muassa, että Yhdysvaltain perustuslaki oli ”Jumalan inspiroima” ja ”niin perustavanlaatuinen ja tärkeä, että mahdollisuuksien mukaan se pitäisi laajentaa

¹⁴⁷ Winters 2012.

¹⁴⁸ Winters 2012.

¹⁴⁹ Grant 2012.

¹⁵⁰ Little Voter Discomfort with Romney’s Mormon Religion (2012).

koskemaan koko ihmiskuntaa”. Wintersiä huolestutti se, että mormonismissa korostettiin Yhdysvaltain erityisyyttä sekä se, että Romneyn avustajakunnassa oli useita neokonservatiiveja.¹⁵¹ Neokonservatiivisessa ajattelussa Yhdysvaltojen rooli oli johtaa koko maailmaa, ja sen tehtävänä on levittää demokratiaa esimerkiksi Lähi-Itään tarvittaessa jopa sotimalla.¹⁵² Winters katsoi, että amerikkakeskeisen uskonnon ja Yhdysvaltain roolia maailmanvaltana korostavan uuskonservatismiin yhdistäminen saattaisi synnyttää väkivaltaista liikehdintää. Toisaalta hänen mielestään Romneyn ulkopoliittiset linjaukset eivät juurikaan eronneet Obaman hallinnon linjauksista.¹⁵³

Tutkija Philip L. Barlowin mukaan mormoniteologian käsitys mormoneiden ja Amerikan erityisyydestä ei välttämättä tarkoittanut sitä, että ne olisivat hengellisesti muiden yläpuolella, vaan ennemminkin sitä, että ne olivat Jumalan määrääminä ”valittuja rooliin tai tehtävään”. Barlow perusteli tätä huomauttamalla, että Mormonin kirjassa esitettiin monia ”luvattuja kansoja”, jotka syystä tai toisesta epäonnistuivat tehtävässään ja näin menettivät erityisasemansa. Mormonismin asema nähtiin siis erityisenä, muttei välttämättä muuttumattomana. Lisäksi Barlow huomautti, että MAP-kirkon laajentumisen myötä kirkon johto oli vähentänyt Utahin korostamista ”uutena Jerusalemina”, ja siten hälventänyt amerikkakeskeisyyttä mormonismiin sisällä.¹⁵⁴ Tutkija Brett Lunceford oli samaa mieltä Barlow’n kanssa siitä, että MAP-kirkon johto oli laajentanut pyhän maan käsitystä koskemaan kaikkia alueita, joissa mormoneja eli, mutta Amerikan mannerta pidettiin edelleen keskuspaikkana, jossa päätemppeli sijaitisi. Ajatus Amerikan pyhyydestä perustui osaltaan MAP-kirkon oppiin, jossa käsitettiin Aatamin asuneen Amerikassa Eedenin puutarhasta lähtönsä jälkeen.¹⁵⁵

Tutkijat Campbell, Green ja Monson huomauttivat, että mormonit eivät olleet ainoa ryhmä, joka näki Yhdysvallat kulttuurisesti ja taloudellisesti poikkeuksellisenä maana, vaan tämä ajatus oli levinnyt laajasti muun muassa evankelikaalien keskuudessa. Kyselyiden mukaan mormonit olivat kuitenkin muita ryhmiä vahvemmin Yhdysvaltain erityisyyden kannalla.¹⁵⁶ Wintersin huoli uskonnollisen ja ulkopoliittisen erityisyyden yhdistymisestä Romneyn kohdalla ei

¹⁵¹ Winters 2012.

¹⁵² Ruotsila 2016, Neoconservatism.

¹⁵³ Winters 2012.

¹⁵⁴ Barlow 2016, 109.

¹⁵⁵ Lunceford 2011, 50–51.

¹⁵⁶ Campbell & Green & Monson 2014, 108–109.

siten ollut aivan perustelematon. Barlow kuitenkin huomautti, että mormonismi oli yksi monista Romneyn ominaisuuksista, eikä Romneyn painotus Yhdysvaltain erityisyydestä välttämättä juontunut hänen uskonnostaan. Hän myös muistutti, että MAP-kirkon jäsenet olivat kirjava joukko, josta on noussut monenlaisia poliitikkoja puoluerajoista riippumatta.¹⁵⁷

4.1 CT näkee Romneyn presidentillisenä, NCR epäilee Romneyn kyvykkyyttä presidenttiyteen

CT julkaisi elokuussa artikkeliparin, joissa pohdittiin Yhdysvaltain presidentinviran ja uskonnon suhdetta. Toisessa artikkelissa tutkija Judd Birdsall kuvaili tilanteita, joissa presidentin uskonnollisuudella oli merkitystä. Hänen mukaansa esimerkiksi kansalliset juhlapäivät sekä lakien säätäminen Raamattuun vedoten olivat kohtia, joissa presidentin uskonnollisuus tuli näkyväksi. Suurten tragedioiden aikaan ihmiset kaipasivat presidentiltä ”hengellistä hoivaa ja teologista näkemystä”. Birdsall kertoi Romneyn saaneen kehuja ”presidentillisestä” esiintymisestään Auroran elokuvateatteriammuskelun uhreille ja uhrien omaisille. Romney oli lainannut puheessaan useita otteita Raamatusta.¹⁵⁸

Birdsallin mielestä presidenttiehdokkaan uskonnollisuus oli yksi olennainen ominaisuus muiden ominaisuuksien joukossa. Hän kannusti Romneyn kannattajia puhumaan mormonismista avoimesti. Birdsallin mukaan yksi presidentin tehtävistä oli olla Yhdysvaltain ”uskonnollinen ylijohdaja”, jolloin ymmärrys presidentin omasta uskonnosta oli tärkeää.¹⁵⁹ CT:n artikkeliparin toisessa osassa puolestaan apulaisprofessori Owen Strachan puolestaan korosti, että presidentti ei ollut pastori. Hänen mielestään mormonin äänestäminen oli perusteltavissa oleva vaihtoehto, mutta huoli mormonismin noususta Romneyn mahdollisen presidenttiyden takia oli todellinen. Toisaalta Strachan muistutti, ettei katolilaisuus ollut lähtenyt kummoiseenkaan nousuun John F. Kennedyn presidenttikaudella.¹⁶⁰ Artikkelipari esitti Romneyn myönteisessä valossa. Strachanin huomio siitä, ettei Kennedyn presidenttiys vaikuttanut katolisen kirkon jäsenkehitykseen saattoi olla tarkoitettu rauhoittamaan MAP-kirkkoa vierastaneita äänestäjiä.

CT:n toimittaja Melissa Steffan nosti esiin presidentti Obaman ja kuvernööri Romneyn haastattelun Washington National Cathedralin verkkolehdestä, jossa he

¹⁵⁷ Barlow 2016, 110–112.

¹⁵⁸ Birdsall 2012.

¹⁵⁹ Birdsall 2012.

¹⁶⁰ Strachan 2012.

kertoivat uskonnoistaan. Artikkelin mukaan Obaman ongelma oli yhä harhakäsitys hänen uskonnollisesta vakaumuksestaan, Romneyn ongelmana oli puolestaan äänestäjien epäluuloisuus mormonismia kohtaan. Romney puhui haastattelussa uskonnostaan yleisellä tasolla mainitsematta mormonismia, kun taas Obama puhui kristillisyydestään. Romney kommentoi uskontoonsa liittyviä epäilyksiä vetoamalla jokaisen uskonnon yksilölliseen historiaan ja opetukseen. Hän lainasi haastattelussa Matteuksen evankeliumia. Steffan huomautti, että Romney ei ollut kampanjansa aikana lainannut otteita Mormonin kirjasta.¹⁶¹ Vaikka Steffanin teksti oli pääasiassa neutraali Romneyn uskontoa kohtaan, artikkelissa toistui epäluuloisuus mormonismia kohtaan ja Romney esitettiin aihetta välttelevänä.

NCR uutisoi elokuun 10. päivänä Romneyn syytöksestä presidentti Obamaa kohtaan. Romney syytti televisiovaalimainoksessaan presidenttiä ”sodasta uskontoa vastaan”. Toimittaja Shira Schoenbergin mukaan Romneyn syytös liittyi Obaman päätökseen, joka edellytti vakuutusyhtiöiltä ehkäisyvälineiden kustantamisen asiakkailleen. Romneyn mainoksessa kritisoitiin presidentin päätöstä, joka pakotti uskonnolliset instituutiot toimimaan uskonsa vastaisesti, sillä työnantajina heidän olisi pitänyt tarjota työntekijöilleen vakuutukset. Schoenberg huomautti, että Obama oli vapauttanut kirkot tästä velvoitteesta, mutta muut uskonnolliset toimijat sairaaloista yliopistoihin kuuluivat määräyksen piiriin.¹⁶²

NCR julkaisi samana päivänä Nicholas P. Cafardin mielipidekirjoituksen, jossa hän vertaili presidenttiehdokkaiden suhtautumista elämän kunnioittamiseen. Cafardi puolusti katolisen kirkon kardinaali Timothy Dolania, joka oli kutsunut perinteisille Al Smithin mukaan nimetyille illalliskutsuille presidentti Obaman. Dolan oli saanut osakseen ankaraa kritiikkiä, sillä Obama ei vastustanut aborttioikeutta, toisin kuin katolinen kirkko. Cafardin mielestä kummankaan presidenttiehdokkaan suhtautuminen aborttiin ei kuitenkaan ollut niin yksioikoinen. Obaman ajama terveydenhuoltouudistus ei kattanut aborttia, kun taas Romneyn terveydenhuoltolaki Massachusettsissa kattoi. Romney oli hyötynyt raskaudenkeskeytyksistä taloudellisesti sijoitettuaan abortoitujen sikiöiden

¹⁶¹ Steffan 2012.

¹⁶² Schoenberg 2012.

hävittämiseen erikoistuneeseen yritykseen. Obamalla puolestaan ei ollut samantyyppisiä kytköksiä, eikä hän hyötynyt aborteista mitenkään.¹⁶³

Cafardin mielestä keskustelua elämän kunnioittamisesta ei tullut jättää vain aborttikantoihin. Hän nosti esiin Romneyn kannattaman budjettiesityksen Wisconsinissa, joka olisi leikannut satoja miljoonia dollareita erilaisista tukimuodoista, joilla olisi autettu köyhiä naisia. Lisäksi Romneylla oli perustamansa sijoitusyhtiön Bain Capitalin kautta yhteyksiä El Salvadorin äärioikeistolaisiin tapporyhmiin. Näihin seikkoihin vedoten Cafardi kyseenalaisti Mitt Romneyn aseman ”elämän puolella” (pro-life) olijana. Hänen mielestään Obama kunnioitti aborttikannastaan huolimatta elämää enemmän, minkä vuoksi jos joku, niin Mitt Romney olisi pitänyt jättää kutsumatta illallistilaisuuteen.¹⁶⁴

Cafardin ja Schoenbergin tekstit muodostivat mielenkiintoisen kokonaisuuden. Schoenbergin mukaan televisiomainoksessa Romney peräänkuulutti uskonnonvapautta ja syytti painokkaasti Obamaa uskonnollisten organisaatioiden syrjinnästä. Cafardin tekstissä puolestaan ruodittiin Romneyn kantaa elämän arvostukseen. Schoenbergin tekstissä Romneyn kerrottiin halunneen rajoittaa naisten ehkäisyvälineiden saantia. Cafardin mukaan Romney vastusti aborttia, mutta hän oli samalla hyötynyt aborteista rahallisesti. Vaikuttaa siltä, että NCR halusi tuoda esiin Romneyn poliittisten kantojen ristiriitaisuuksia.

CT:n Ed Stetzer kommentoi elokuussa NBC-uutiskanavan mormoniaiheista televisio-ohjelmaa. Stetzer kehui erityisesti ohjelmassa näytettyä, vapaaehtoisuuteen perustunutta järjestelmää, jolla mormonit auttoivat heikomassa asemassa olevia ihmisiä. Hän vertasi sitä muiden uskonnollisten ryhmien tarjoamaan apuun, mikä ei hänen mukaansa ollut ”yhtä vaikuttavaa”. Stetzerin mielestä ohjelma oli ”reilu”, sillä se ei viitannut mormonismiin kristillisenä tai kulttina. Hän muistutti itse luokitelleensa mormonismia ”monen muun tutkijan tavoin” erilliseksi uskonnoksi.¹⁶⁵ Näyttää siltä, että CT:n ja NCR:n linjat erosivat siinä, miten mormonismia ja kristinuskon suhteesta puhuttiin. NCR vaikuttaa olleen välinpitämättömämpi mormonien kristillisyydelle, kun taas CT edusti selkeämmin kantaa, jossa MAP-kirkon jäsenet luokiteltiin eri uskonnon edustajiksi.

¹⁶³ Cafardi 2012.

¹⁶⁴ Cafardi 2012.

¹⁶⁵ Stetzer 2012.

NCR:n toimittaja Maureen Fiedler kirjoitti käynnissä olleesta republikaanisen puolueen puoluekokouksesta, jossa Romneyn ehdokkuus tultaisiin vahvistamaan. Fiedler pohti, tultaisiinko mormonismista puhumaan, ja miten siitä puhuttaisiin. Häntä kiinnosti, ottaisiko Romney itse asiaa puheeksi, sillä Fiedlerin mukaan Romney ”ei ollut tavallinen, kirkonpenkillä istuva mormoni” johtuen hänen aiemmasta roolistaan oman seurakuntansa johtajana. Fiedler toivoi, että joku puhuisi mormonismista avoimesti:

Joidenkin ryhmien mormonivastaisuus todella rikkoo uskonnonvapautta ja on yksi suvaitsemattomuuden lajimuoto. Olisi hyvä kuulla jonkun puhuvan niistä arvoista, jotka kyseinen uskonto jakaa muiden uskonnollisten ryhmien kanssa.¹⁶⁶

Vaikuttaa siltä, että Fiedler näki mormonismista vastustuksen todellisena ongelmana, joka rikkoi Romneyn ja muiden mormonien perustuslaillisia oikeuksia. Hän peräänkuulutti uskontojen välistä dialogia ja yhteisen arvopohjan etsimistä.

Kolme päivää Fiedlerin kirjoituksen jälkeen NCR:n bloggaaja Michael Sean Winters kirjoitti vasta päättyneen republikaanisen puolueen liittokokouksen viimeisestä illasta, jossa Romney vahvistettiin puolueen presidenttiehdokkaaksi. Winters luonnehti tilaisuutta vaisuksi ja Romneyn kampanjatiimiä epäonnistuneeksi. Romneyn puhe oli Wintersin mielestä huonosti kirjoitettu ja esitetty, eikä Romney ollut kyennyt perustelemaan presidentti Obamaan suunnattua kritiikkiään. Lisäksi Winters piti huolestuttavana, että Romney vähätteli puheessaan ilmastonmuutoksen tuomia vaaroja.¹⁶⁷

Wintersin mukaan tilaisuuden paras anti, eli Romneyn seurakunnassa olleiden mormonien puheet sekä Romneyn perheestä tehty esittelyvideo esitettiin puoluekokouksessa sellaisiin aikoihin, etteivät valtakunnallisten tv-kanavien lähetykset olleet käynnissä. Näin ollen monilta katsojilta jäi näkemättä ne osuudet, joissa tuotiin esiin Romneyn ”hyvyyttä”. Wintersin mukaan republikaanien keskuudesta oli noussut huolestuneita kommentteja Romneyn kampanjan kyvyttömyydestä hoitaa puoluekokouksen kaltainen suuri tilaisuus onnistuneesti loppuun. Winters pohtikin, että jos Romney ei pystynyt tekemään hyvää kampanjaa, olisiko hän myöskään kyvykäs hoitamaan presidentin tehtäviä.¹⁶⁸

¹⁶⁶ The anti-Mormon sentiment among some groups in this country is a real violation of religious liberty and a species of intolerance. It would be good to hear someone talk about the values that faith shares with other religious traditions. Fiedler 2012.

¹⁶⁷ Winters 2012.

¹⁶⁸ Winters 2012.

4.2 Christianity Today asettuu selkeämmin Romneyn puolelle vaalien lähestyessä

Syyskuun alussa CT:n julkaisi artikkelin koskien Romneya ja hänen uskontoaan. Artikkelin otsikossaan, oliko mormonipresidenttiehdokkaan äänestämässä mitään väärää. Teksti koostui kolmen ”johtavan kristillisen vaikuttajan” mielipidekirjoituksista. Ensimmäinen kirjoittaja oli Stephen Mansfield, kirjailija, jonka mukaan täydellisiä vaihtoehtoja presidenttiehdokkaaksi ei ollut, mutta mormonin äänestäminen olisi ”ilman muuta moraalinen valinta Jeesuksen Kristuksen seuraajalle”. Mansfieldin mielestä Romneyn mahdollinen menestys vaaleissa tulisi nostamaan MAP-kirkon vaikutusvaltaa, minkä vuoksi kristittyjen pastoreiden tulisi vahvistaa seurakuntien tietämystä ”oikeasta opista”. Hän kuitenkin lisäsi, että oppien kirkastamiselle olisi ”joka tapauksessa epätoivoinen tarve tämän sukupolven kristityille”. Mansfield totesi lopuksi, etteivät kristityt olleet vastuussa ”tämän langenneen maailman rajoitetuista mahdollisuuksista”, mutta heidän pitäisi silti tehdä ”mahdollisimman oikeamielisiä valintoja tämän langenneen maailman puitteissa”.¹⁶⁹

Toinen CT:n artikkeliin kirjoittanut kristillinen vaikuttaja oli bloggaaja ja entisen mormonin kanssa avioitunut Mollie Ziegler Hemingway. Hänen mukaansa ei ollut mitään perustavanlaatuisesti väärää äänestää henkilöä, joka jakoi samat poliittiset päämäärät hänen uskonnollisista näkemyksistään huolimatta. Hemingway muistutti Martti Lutherin opetuksesta, jossa maallinen ja hengellinen esivalta erotettiin toisistaan. Hemingwayn mukaansa Yhdysvalloilla saattoi olla pian mormonipresidentti, mutta kristittyjen oli tärkeää ymmärtää, että hänen valtansa ulottuisi ainoastaan maalliseen hallintoon. Hemingwayn mukaan voittipa kumpi tahansa ehdokas, presidenttiä ei tullut pitää hengellisenä johtajana.¹⁷⁰

Kolmas kirjoittaja oli Fuller Theological Seminaryn johtaja ja mormonismia tutkinut Richard Mouw. Hänen mielestään perustuslain kohta, jossa kiellettiin edellyttämästä julkisiin virkoihin pyrkiviltä ehdokkailta sitoutumista tiettyyn uskontoon, ei koskenut sitä, millä perusteilla äänestäjät saisivat valita ehdokkaansa. Mouw’n mukaan ”skientologilla tai Jehovan todistajalla oli täysi oikeus pyrkiä virkaan, mutta huomioiden sen, minkä tiedän kyseisistä uskonnoista, en pystyisi hyvällä omallatunnolla äänestämään sellaista ehdokasta”. Mouw’n mielestä oli oikeutettua, että evankelikaalit suhtautuivat vakavasti

¹⁶⁹ Mansfield 2012.

¹⁷⁰ Hemingway 2012.

kysymykseen siitä, millainen vaikutus Romney'n mormonismilla tulisi olemaan tämän viranhoitoon. Seuraavaksi hän totesi, ettei hänellä ollut asian suhteen mitään huolta, sillä hän tunsi mormonien uskomukset ja käytännöt, eikä ollut kohdannut mitään, mikä estäisi häntä äänestämästä Romneya. Mouw'n mielestä tärkeintä oli pyrkiä hyvinvointiin, raamatullisesti ”shalomiin”, jonka keskiössä olisi oikeus ja rauha. Hänen mukaansa esimerkiksi Mitt Romney'n isä George Romney oli vankka shalomin edistäjä, vaikka hän edustikin Mouw'lle eri uskontokuntaa. Mouw kuitenkin kritisoi Mitt Romneya hänen ”MAP-kirkon näkemyksiä vähemmän inhimillisistä” kannanotoistaan maahanmuuttoon liittyen, minkä vuoksi hänen äänensä ei mennyt itsestäänselvästi Romneylle.¹⁷¹

Mouw'n kritiikistä huolimatta artikkeli oli CT:n aiempaan linjaan nähden myönteisempi Romneya kohtaan. Kirjoittajat kävivät läpi erilaisia huolia, joita evankelikaaleilla tiedettiin olevan mormoniehdukasta kohtaan, ja he vastasivat näihin huoliin. Aiemmin CT on suuremmalta osin vain todennut evankelikaalien olleen epäluuloisia mormoniuskontoa kohtaan, ilman selkeää pyrkimystä vaikuttaa näihin epäluuloihin.

Syyskuun alussa NCR julkaisi *USA Todayn* toimittajan Bob Smietanan kirjoituksen, jossa hän käsitteli uskonnollisten sitoumuksien merkitystä 2012 vaaleissa. Smietanan mukaan uskonnollisilla eroilla ei ollut enää kovin suurta merkitystä äänestäjille, toisin kuin vielä 1970-luvulla, jolloin kirkkokunta määritteli poliittisia näkökantoja. Sen sijaan äänestäjiä kiinnosti Smietanan sanoin enemmän yksittäiset aiheet, kuten sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja tasa-arvoinen avioliitto. Romney'n ja hänen katolilaisen varapresidenttiehdokkaansa Paul Ryanin kohdalla tämä tarkoitti sitä, että heidän pitäisi pystyä vakuuttamaan evankelikaalit yhteisestä arvopohjasta uskonopillisista eroista huolimatta.¹⁷²

Smietanan artikkelissa haastateltu evankelikaalibloggaaja David French tuki Romneya yhteisten näkemysten vuoksi. Frenchin mukaan samanmielisyys arvokysymyksissä, kuten abortissa, oli paljon tärkeämpää kuin mormonien ja evankelikaalien teologiset erot. Kristillisen etiikan professori Shaun Casey puolestaan epäili, ettei republikaanien epäluottamus mormoneja ja katolilaisia kohtaan ollut vielä täysin hävinnyt. Toisaalta Public Religion Research Institutun (PRRI) johtaja Robert Jones huomautti, että Romney'n suosio evankelikaalien

¹⁷¹ Mouw 2012.

¹⁷² Smietana 2012.

keskuudessa nousi merkittävästi tämän presidenttiehdokkuuden varmistuttua, jolloin liki 70 prosenttia evankelikaaleista suhtautui häneen myönteisesti.¹⁷³

Toimittaja Catherine M. Odell kirjoitti NCR:iin University of Notre Damissa järjestetystä paneelikeskustelusta, johon osallistui vaikutusvaltaisia uskonnollisia johtajia. Paneelin teemana oli Yhdysvaltain demokratian tulevaisuus. Evankelikaaleja edustanut Saddleback Churchin perustajapastori sekä menestyskirjailija Rick Warren korosti, että yhdysvaltalaisien pitäisi arvioida ensisijaisesti presidenttiehdokkaan kykyä johtaa:

Kun menen lääkäriin ja minulla todetaan aivokasvain, en kysy: 'Oletko evankelikaali?' Kysyn vain: 'Oletko tehnyt tällaisen leikkauksen aikaisemmin?' Onko tämä henkilö pätevä? Kun menen äänestyskoppiin, äänestän presidenttiä, en pastoria.¹⁷⁴

MAP-kirkkoa edustanutta vanhin Dallin H. Oaksia puolestaan lähestyttiin kysymyksellä, mitä yhdysvaltalaisien tulisi tietää mormonismista ja kirkon opetuksesta liittyen poliittiseen toimintaan. Oaks korosti kirkon pyrkimystä pysyä puolueettomana ja epäpoliittisena. Hän muistutti, että mormoneja oli molemmissa pääpuolueissa, demokraateissa ja republikaaneissa.¹⁷⁵ Oaksin vakuuttelu MAP-kirkon poliittisesta neutraaliudesta ei pitänyt täysin paikkaansa. Esimerkiksi vuonna 2008 MAP-kirkko kannatti voimakkaasti lakiehdotusta, joka pyrki kieltämään samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliitto-oikeuden. Tutkija Joanna Brooks kirjoitti esseessään mormonien suhtautuneen moniin arvokysymyksiin liberaalimmin kuin useat muut konservatiiviset ryhmittymät, mutta MAP-kirkolle keskeinen ja pyhä avioliittokäsitys ei sallinut muita kuin naisen ja miehen välisen avioliiton.¹⁷⁶

Michael Sean Winters palasi syyskuussa uudestaan huoleensa Romneyn amerikkakeskeisyydestä. Hän julkaisi NCR:n blogissaan lyhyen tekstin, jossa viitattiin *The New Republicin* (TNR) artikkeliin Romneyn ulkopoliittisista linjauksista. Wintersin mukaan artikkeli selitti sen, miksi yhdysvaltalaisien tulisi olla ”hyvin huolissaan” Romneyn ulkopoliitikasta.¹⁷⁷ TNR:n toimittaja John B. Judisin artikkelin otsikko ilmaisi Romneyn olleen ”Myöhempien aikojen neokonservatiivi”. Hänen mukaansa Romney oli muuttanut mielipidettään, sillä aiemmin hän oli kannattanut Yhdysvaltain eristäytymistä muun maailman

¹⁷³ Smietana 2012.

¹⁷⁴ "When I go to the doctor and I have a brain tumor, I don't ask, 'Are you an evangelical?' I just ask, 'Have you done this surgery before?' Is this person competent? When I go into a voting booth, I'm electing a president, not a pastor." Odell 2012.

¹⁷⁵ Odell 2012.

¹⁷⁶ Brooks 2016, 192–193.

¹⁷⁷ Winters 2012.

konflikteista. Judis tulkitsi Romneyn vuonna 2010 julkaiseman kirjan *No Apology* perusteella, että Romney oli alkanut kannattaa Yhdysvaltain aktiivista roolia maailmanpolitiikassa, mukaan lukien mahdolliset hyökkäykset Yhdysvaltain arvoja uhkaavia ulkovaltoja kohtaan.¹⁷⁸

Judisin tekstissä nousi jälleen esiin ajatus mormonismien sisäänrakennetusta Amerikan erityisyydestä. Judis piti mormonismia olennaisena syynä Romneyn amerikkakeskeisyyteen. Hän korosti, että siinä missä yhdysvaltalainen protestanttikristillisyys perustui puritaanisiirtolaisten ajatteluun Amerikasta ”uutena Jerusalemina”, mormonismissa Amerikka oli todellisesti se paikka, jossa jumalallinen luomistyö toteutettiin, ja jonne Jeesus tulisi palaamaan. Judisin mukaan mormonismi oli äärimmäisen amerikkalainen uskonto, ja hän piti todennäköisenä, että juuri uskonsa takia Romney piti amerikkalaisuuden levittämistä ulkovaltoihin tärkeänä.¹⁷⁹ Wintersin lyhyestä kommentissa Judisin tekstiin kävi ilmi, että hän ajatteli samoin kuin Judiskin.¹⁸⁰ On huomionarvoista, että Michael Sean Winters kritisoi evankelikaaleja epämukavuudesta mormonismia kohtaan, mutta hän itse liitti mormonismien kahdesti mahdollisesti vaaralliseen ulkopoliittikkaan.

CT uutisoi syyskuun loppupuolella kyselytutkimuksesta, jossa ilmeni, että valtaosa evankelikaaleista tulisi äänestämään republikaanisen puolueen presidenttiehdokasta riippumatta tämän uskonnollisesta vakaumuksesta. Kyselytutkimuksessa kävi myös ilmi, että Romneyn kannatuslukema evankelikaalien keskuudessa oli likipitään sama kuin edellisten republikaaniehdokkaiden John McCainin ja George W. Bushin, jotka eivät olleet mormoneja. CT:n toimittaja Tobin Grantin mukaan mielikuva evankelikaaleista muita uskontoja vastaan taistelevina oli väärinkäsitys, joka oli saattanut syntyä esimerkiksi evankelikaalipastori Robert Jeffressin mormonivastaisen kannanoton myötä. Jeffress oli sittemmin ryhtynyt Romneyn kannattajaksi ja puhunut tämän puolesta, joskin hänen kantansa mormonismia kohtaan ei ollut merkittävästi muuttunut.¹⁸¹

Grant nosti esiin kyselytutkimuksen, josta ilmeni, että viidennes evankelikaaleista ilmaisi haluttomuutta äänestää mormonikandidaattia. Heidän lisäksi uskonnottomien ja liberaalien ryhmässä oli mormonivastaisuutta.

¹⁷⁸ Judis 2012.

¹⁷⁹ Judis 2012.

¹⁸⁰ Winters 2012.

¹⁸¹ Grant 2012.

Arvokonservatiivien Romney-vastustuksessa saattoi Grantin mukaan olla enemmän kyse Romneyn aiemmista, arvoliberaaleista kannanotoista liittyen esimerkiksi homoseksuaalien oikeuksiin, kuin niinkään hänen vakaumuksestaan.¹⁸²

On mahdollista, että evankelikaaleilla oli salattua varautuneisuutta mormoneja kohtaan, mikä saattoi jäädä piiloon kyselytutkimusta tehdessä. Toisaalta mormonivastaisia ulostuloja on saatettu nostaa esiin lehdistössä epäsuhtaisen paljon verrattuna siihen, että monissa kyselytutkimuksissa evankelikaalit ovat näyttäneet vuosina 2011–2012 suhtautuvan mormonismiin melko neutraalisti.

Syyskuun lopussa CT:n bloggaaja Ed Stetzer nosti esiin *Religion News Servicen* (RNS) julkaiseman artikkelin, joka oli otsikoitu ”Myytti Mitt Romneyn evankelikaaliongelmasta”.¹⁸³ RNS:n toimittaja Jonathan Merrittin mukaan evankelikaalit olivat Romneyn puolella, vaikka jotkut ”vanhan kaartin” evankelikaalijohtajat suhtautuivatkin Romneyyn kielteisesti. Merritt otti esimerkiksi Etelä-Carolinan esivaalit. Ennen esivaaleja 150 vaikutusvaltaista evankelikaalijohtajaa oli asettunut julkisesti tukemaan Rick Santorumia. Johtajien tuesta huolimatta Romney ja Newt Gingrich saivat selvän enemmistön evankelikaaliäänistä. Merrittin mukaan uutisointi evankelikaalien haluttomuudesta äänestää Romneyä oli vääristynyttä, sillä todellisuudessa valtaosa evankelikaaleista ei suhtautunut mormonin äänestämiseen kielteisesti.¹⁸⁴

Merritt esitti kaksi perustelua sille, miksi Romneyn uskonto ei vaikuttanut evankelikaalien äänestämiseen. Hänen mukaansa evankelikaalit eivät välittäneet niinkään teologisesta oikeaoppisuudesta, vaan ehdokkaan ajamasta politiikasta. Toisekseen mormonismia kohtaan tunnettu epämukavuus evankelikaalien keskuudessa oli vähäisempää kuin presidentti Obamaa kohtaan tunnettu halveksunta. Merrittin mukaan konservatiivikristityt olisivat joka tapauksessa kannattaneet republikaanien ehdokasta riippumatta siitä, kuka ehdokas tulisi olemaan.¹⁸⁵ Näyttää siltä, että Stetzer halusi Merrittin artikkelin esiin nostamisella vakuuttaa lukijoille, että Romney oli evankelikaaleille kelpo ehdokas. Siinä valossa, että CT oli etenkin esivaalien aikaan tuonut esiin evankelikaalien varautuneisuutta mormoneja kohtaan on mielenkiintoista, että sekä Grantin että

¹⁸² Grant 2012.

¹⁸³ Stetzer 2012.

¹⁸⁴ Merritt 2012.

¹⁸⁵ Merritt 2012.

Merritin teksteissä todettiin, etteivät evankelikaalit todellisuudessa olleet kovin mormonivastaisia. On aiheellista pohtia, edustiko CT enemmän Merritin mainitsemia ”vanhan kaartin” evankelikaalijohtajia, vai kaikkien evankelikaalien moninaista joukkoa.

NCR uutisoi katolilaisjärjestö Franciscan Action Networkin vaikuttamistyöstä molempia presidenttiehdokkaita kohtaan. Järjestön mukaan ehdokkaat eivät puhuneet ilmastonmuutoksesta riittävästi. Barack Obama oli tunnistanut ilmastonmuutoksen todelliseksi ongelmaksi ja luvannut vähentää hiilidioksidipäästöjä, mutta hän ei ollut kertonut, millaisin konkreettisoin keinoin hän aikoi tavoitteensa täyttää. Mitt Romney puolestaan ei ollut puhunut ilmastonmuutoksesta, mutta hän oli kommentoinut Obaman puhetta republikaanisen puolueen puoluekokouksessa elokuussa:

Presidentti Obama lupasi alkaa hidastaa merenpinnan nousua ja parantamaan tätä planeettaa. Minun lupaukseni on auttaa sinua ja sinun perhettäsi.¹⁸⁶

Uutisessa haastatellun Franciscan Action Networkin johtaja Patrick Carolanin mukaan ilmastonmuutos oli aihe, joka toi yhteen monia eri uskonnollisia ryhmiä. Hän peräänkuulutti muutosta ajattelutapaan, jossa ihmiset nähtiin erillisinä luonnosta, jolloin ilmastonmuutos ei koskettaisi heitä:

Me ajattelemme, että me menemme jonnekin muualle [kuolemamme jälkeen], joten sillä ei ole väliä, mitä teemme täällä. Mutta Jeesus kertoi tulevansa tekemään taivaan maan päälle, ja jos aiomme tosissamme tehdä taivaan maan päälle, meidän pitäisi ryhtyä toimeen.¹⁸⁷

Carolanin huomio luontosuhteesta on olennainen, sillä se eroaa mormonien ja katolilaisten kesken. Katolisen kirkon teologiassa luonnon suojeleminen nähtiin tärkeänä tehtävänä, jossa ihmisellä oli keskeinen rooli. Esimerkiksi Paavi Benedictus XVI:n mukaan ihmisten tuli varjella Jumalan tekemää luomistyyötä, joka käsitti niin maan, ilman, veden kuin ihmiset ja eläimetkin.¹⁸⁸

Mormoniteologiassa ympäristönsuojelulla ei puolestaan ollut erityisempää asemaa. Coloradon ja Utahin yliopistoiden tutkimuksessa kävi ilmi, että mormonit olivat keskimäärin huolestuneempia ympäristöstään verrattuna kaikkiin yhdysvaltalaisiin. Huolestuneisuudestaan huolimatta mormonit olivat kuitenkin verrattain haluttomia osallistumaan ympäristönsuojeluun.¹⁸⁹ On mahdollista, että

¹⁸⁶ President Obama promised to begin to slow the rise of the oceans and to heal the planet. My promise is to help you and your family. Tunzi 2012.

¹⁸⁷ We have this view that we are going to go somewhere else [after we die] so it doesn't matter what we do here. But Jesus said he came to create heaven on Earth and if we are going to create heaven on Earth, then we should start. Tunzi 2012.

¹⁸⁸ Paavi Benedictus XVI 2009, 33–34.

¹⁸⁹ Hunter & Toney 2005, 3, 31–32.

luonto ei näyttäytynyt mormoneille itseisarvoisena, minkä vuoksi Romneykaan ei kokenut sen suojelemista ensisijaisena poliittisena aiheena. Toisaalta luonnon suojelemista tärkeänä pitävälle katolilaisille Romneyn vähättelevät puheet ilmastonmuutoksen torjunnasta saattoivat näyttäytyä vastuuttomina.

Lokakuun alussa NCR:n Jerry Filteau uutisoi The Catholic University of Americalla järjestetystä keskustelupaneelistä, jossa aiheena oli katolilaisten ja muiden uskonnollisten ryhmien äänestyskäyttäytyminen. Paneeliin osallistuneen politiikan tutkimuksen professori John Whiten mukaan Romneyn 48 prosentin kannatus evankelikaalien keskuudessa oli heikko saavutus. Whiten mielestä Romney oli epäonnistunut viestittämään evankelikaaleille, että hän jakoi heidän arvonsa. Toisaalta teologian professori William Dingesin mukaan ehdokkaan menestystä mitattiin vähenevässä määrin uskonnollisen vakaumuksen kautta. Sillä, oliko ehdokas hyvä ihminen, oli enemmän merkitystä.¹⁹⁰

Filteau nosti jutun päätteeksi politiikan professori Matthew Greenin kommentin liittyen salaa kuvattuun videoon, jossa Romney sanoi, että 47 prosenttia amerikkalaisista eli valtion tukien varassa, eikä ottanut vastuuta elämästään.¹⁹¹ Greenin mielestä Romneyn kommentti oli ironinen siinä valossa, että väestönosa, josta Romney puhui, kuului perinteisesti republikaanien kannattajakuntaan.¹⁹²

Lokakuun 10. päivänä NCR julkaisi päätoimittaja Thomas C. Foxin kirjoituksen, jossa Fox käsitteli Romneyn keskenään ristiriitaisia lausuntoja. Romney oli pitänyt rauhaa korostavan puheen Virginia Military Institutessa koskien Israelin ja Palestiinan tilannetta. Foxin mukaan puheen perusteella Romneysta sai diplomaattisen käsityksen, mutta toisaalta Romney oli taannoisessa yksityistilaisuudessa suhtautunut kielteisesti Palestiinaan, eikä hän uskonut Lähi-idän rauhan olevan mahdollista. Foxin mielestä Romneyn puheiden ristiriitaisuudet herättivät epävarmuutta siitä, miten äänestäjä voisi tunnistaa Romneyn todelliset ajatukset. Hänen mielestään ongelma ei liittynyt pelkästään politiikkaan, vaan myös Romneyn henkilöhaamoon ja moraaliin.¹⁹³

Lokakuun 11. päivänä CT:n bloggaaja Ed Stetzer kirjoitti LifeWay Researchin tekemästä kyselytutkimuksesta, josta ilmeni, että enemmistö kaikista protestanttipastoreista aikoi äänestää Romneya. Stetzerin mukaan mormonismilla

¹⁹⁰ Filteau 2012.

¹⁹¹ Corn 2012.

¹⁹² Filteau 2012.

¹⁹³ Fox 2012.

ei ollut juurikaan vaikutusta pastoreiden äänestyskäyttäytymiseen.

Kyselytutkimuksesta kävi ilmi äänestämisen maantieteellinen ero protestanttien osalta, sillä Yhdysvaltain pohjoisemmissa osissa Obaman suosio oli suurempaa, kun taas etelässä Romneylla oli vahvempi kannatus.¹⁹⁴ NCR:n bloggaaja Michael Sean Winters puolestaan nosti esiin Ohion osavaltion kyselytutkimustietoja, joista ilmeni, että evankelikaalit olivat innottomampia äänestämään Romneya verrattuna edellisten presidentinvaalien republikaaniehdokkaaseen John McCainiin. Winters epäili, että syy vähäisempään kannatukseen johtua Romneyn vähättelevistä puheista sosiaalietuuksia saaneita yhdysvaltalaisia kohtaan.¹⁹⁵ Stetzer saattoi kirjoituksellaan pyrkiä kaventamaan evankelikaalien ja mormonien välistä kuilua, kun taas Winters toi esiin Romneyn vieroksuntaa tavallisia yhdysvaltalaisia kohtaan.

CT uutisoi vaikutusvaltaisen evankelikaalipastori Billy Grahamin lupaamasta avunannosta Romneyn kampanjalle. Graham ei virallistanut tuen osoitustaan, sillä hän halusi pysytellä puolueettomana. Grahamin poika ja evankelikaalivaikuttaja Franklin Graham toivoi, että amerikkalaiset äänestäisivät ehdokasta, joka puolustaisi raamatullista käsitystä avioliitosta. Käytännössä tämä oli tuenosoitus Romneylle, sillä presidentti Obama oli avoimesti edistänyt samansukupuolisten avioliitto-oikeutta.¹⁹⁶

Muutama päivä Romneyn ja Grahamin tapaamisen jälkeen Grahamin perustaman evankelikaalijärjestön Billy Graham Evangelistic Associationin (BGEA) verkkosivuilta poistettiin viittaus mormonismiin kulttina.¹⁹⁷ CT:n toimittaja Ruth Moon kokosi asiantuntijoiden mielteitä siitä, olisiko kulttimaininta pitänyt jättää BGEA:n sivustolle. Vuotta aikaisemmin MAP-kirkkoa kultiksi kutsunut evankelikaalipastori Robert Jeffress kritisoi ratkaisua, sillä hänen mielestään Romneya olisi voinut tukea ilman, että mormonismiin ”vääräoppisuudesta” luovuttaisiin. Toisaalta Ed Stetzerin mukaan kultti-sanan väärintulkinnallisuuden vuoksi oli parempi, että mormoniuskonto todettiin eri uskonnoksi islamin tai juutalaisuuden tapaan.¹⁹⁸

CT julkaisi teologian professori Gerald R. McDermottin kirjoituksen, jossa hän kävi läpi mormonien ja oikeaoppisten kristittyjen eroavaisuuksia.

¹⁹⁴ Stetzer 2012.

¹⁹⁵ Winters 2012.

¹⁹⁶ Banks 2012.

¹⁹⁷ Burke 2012.

¹⁹⁸ Moon 2012.

McDermottin mukaan eroavaisuuksia esimerkiksi Jeesuksen jumalallisuuden ja kolminaisuusopin suhteen ei tullut vähätellä, niin kuin ei yhteneväisyyksiä muun muassa Jeesuksen pelastuksellisen roolin ja kristinuskon moraalisten opetusten suhteen. McDermott kertasi CT:ssä aiemminkin käsiteltyjä teemoja, kuten Yhdysvaltain varhaisten presidenttien uskontojen moninaisuutta. Tekstinsä päätteeksi McDermott totesi, että John F. Kennedyn tapaan Romneyn oli mahdollista voittaa vaalit, vaikka hänen uskonnollista vakaumustaan vastustettiin, joskaan helppoa se ei tulisi olemaan.¹⁹⁹

McDermottin kanssa samalla linjalla oli myös marraskuun alussa Ed Stetzerin haastattelema Mark DeMoss. DeMoss toimi Romneyn poliittisena avustajana. Stetzerin tavoite oli etsiä vastauksia äänestyksen suhteen epävarmoille evankelikaaliäänestäjille. DeMoss vakuutti, että Romney tulisi presidenttinä jakamaan samat arvot, kuin valtaosa evankelikaaleista. Lisäksi hän kuvaili Romneya luotettavaksi ja oikeudenmukaiseksi perheenisäksi.²⁰⁰ Stetzer ei kommentoinut DeMossin vastauksia, minkä vuoksi artikkeli sisälsi pääasiassa kritiikitöntä Romneyn kannatusta.

4.3 NCR nostaa esiin MAP-kirkon epätasa-arvoisuuden ja rasistisen menneisyyden

NCR:n Winters kirjoitti lyhyesti toisesta presidentinvaalitentistä, joka järjestettiin Hofstra Universityssä 16.10.2012.²⁰¹ Winters viittasi The New Republicin toimittaja Amy Sullivanin kirjoitukseen, jossa Sullivan ruoti Romneyn ulosantia vaaliväittelyssä. Sullivanin mukaan Romney käyttäytyi kuin ”mäntti” puhuessaan toisten päälle ja esiintyessään naisia arvostavana samalla, kun hän vältteli vastaamasta kysymykseen, ansaitisivatko naiset saman palkan samasta työstä kuin miehetkin. Hänen mukaansa Romney osoitti epäkunnioitusta väittelytilaisuuden juontajaa, CNN:n toimittajaa Candy Crowleya kohtaan suhtautumalla tämän esittämäänsä kysymykseen niin kuin se olisi ollut typerä kysymys. Sullivanin mukaan Romneyn käytös saattoi vaikuttaa kielteisesti niihin naisiin, jotka eivät olleet vielä päättäneet, ketä he äänestäisivät marraskuun vaaleissa.²⁰²

Myös Winters kiinnitti huomiota Romneyn suhtautumiseen naisia kohtaan. Hän kertoi yllättyneensä siitä, ettei Romney ollut verkostoitunut liikemiesuransa

¹⁹⁹ McDermott 2012.

²⁰⁰ Stetzer 2012.

²⁰¹ Winters 2012.

²⁰² Sullivan 2012.

ja kuvernöörin työnsä aikana pätevien naisten kanssa, vaan hänen oli täytynyt erikseen etsiä tällaisia mahdollisia työntekijöitä. Winters totesi itse tuntevansa paljon päteviä naisia eri hallinnon aloilta, eikä hänen tarvitsisi erikseen etsiä heitä.²⁰³

Sullivan mainitsi tekstissään ohimennen myös Romneyn uskonnon. MAP-kirkon opissa naisten ja miesten roolit erosivat toisistaan selkeästi. Miesten tehtävä oli johtaa perhettä ja seurakuntaa, naiset puolestaan vastasivat lasten- ja kodinhoidosta.²⁰⁴ Sullivan suhtautui epäilevästi Romneyn kommenttiin siitä, että hänen vaimonsa Ann Romney oli tehnyt paljon tärkeämpää työtä kasvattaessaan heidän poikiaan, kuin mitä Mitt Romney itse oli tehnyt.²⁰⁵ On mahdollista, että Romney todella arvosti vaimonsa työtä kotiäitinä. Toisaalta kirkon oppi nostaa kiistatta miehet valta-asemaan epäämällä naisilta mahdollisuuden päästä kirkon sisäisiin johtopaikkoihin. Näin ollen Sullivanin ja Wintersin kritiikki Romneyn mahdollista epätasa-arvoista maailmankuvaa kohtaan oli huomionarvoista myös MAP-kirkon kannalta.

Lokakuun loppupuolella NCR julkaisi uutisen kristityistä, jotka eivät halunneet äänestää kumpaakaan presidenttiehdokasta. Eteläisen baptistikonvention jäsenkirkon johtaja Dwight McKissic kertoi haastattelussa, ettei hän voinut äänestää Obamaa tämän avioliitto- ja aborttikäsitystensä vuoksi, muttei myöskään Romneya, koska MAP-kirkon pyhissä teksteissä oli hänen mukaansa rasistisia opetuksia.²⁰⁶ Aiemmin kirkon opissa tumman ihonvärin katsottiin kertoneen Jumalan langettamasta kirouksesta ja sitä kautta alemmuudesta, eivätkä tummaihoiset saaneet kirkon täysivaltaista jäsenyyttä. Myös tumma- ja vaaleaihoisten keskinäiset avioliitot rikkoivat kirkon oppia. Vuonna 1978 silloinen kirkon presidentti Spencer W. Kimball koki ilmestyksen, jossa tummaihoisille annettiin yhtäläiset oikeudet kirkon sisällä. MAP-kirkon johtajisto oli kuitenkin halutonta kritisoimaan kirkon aiempia profeettoja, jotka olivat vahvistaneet rasismia kirkon sisällä.²⁰⁷

Michael Sean Winters puolestaan nosti esiin Romneyn ”viimeisimmän, julkean valheen”. Romney oli lähettänyt katolilaisille kannattajilleen viestin, jossa hän lupasi säilyttää uskonnollisten instituutioiden omantunnonvapauden. Tällä

²⁰³ Winters 2012.

²⁰⁴ Östman 2019, 276.

²⁰⁵ Sullivan 2012.

²⁰⁶ Gibson 2012.

²⁰⁷ Östman 2019, 224–225, 227–228.

Romney oli viitannut esimerkiksi katolisen kirkon sairaaloiden oikeuteen kieltäytyä tarjoamasta työntekijöilleen vakuutusta, joka kustantaisi abortin. Wintersin mukaan Romney oli kuitenkin juuri perääntynyt niin kutsutusta Bluntin lakimuutosehdotuksesta, joka olisi taannut työnantajalle oikeuden kieltäytyä tarjoamasta muun muassa ehkäisyvälineitä, raskaudenkeskeytystä ja sikiöseulontaa työntekijälleen omaantuntoon vedoten. Winters kommentoi Romneyn perääntymistä jyrkästi:

Olen pahoillani, mutta minun on vedettävä tästä sellainen johtopäätös, että jopa kaikkein matalimmalla todenmukaisuuden tasolla, jota edellyttämme poliitikoilta, Romney on julkea valehtelija. Kuten piispat Morlino ja Paprocki ovat meitä muistuttaneet, emme saa äänestää sisäsyntyistä pahuutta, ja valehtelu on sisäsyntyistä pahuutta.²⁰⁸

Tässä vaiheessa vaaleihin oli enää noin kaksi viikkoa aikaa, mikä saattoi osaltaan selittää voimakasta kritiikkiä. Toisaalta poliitikkojen näkemykset raskaudenkeskeytyksestä olivat erityisen tärkeitä monille katolilaisille, joiden uskonnollinen vakaumus kielsi abortin.

Vaalien kynnyksellä niin NCR kuin CT vähensi mormoniuskonnosta kirjoittamista. Aivan marraskuun alussa CT julkaisi aiemmin mainitun Romneyn avustajan Mark DeMossin haastattelun. NCR:n viimeinen teksti oli sangen kielteinen, kun taas CT:n kritiikittömän myönteinen.

5. Tutkimustulokset

Tässä tutkielmassa selvitin, millaista keskustelua Mitt Romneyn mormoniuskonto herätti yhdysvaltalaisissa kristillisissä lehdissä *Christianity Todayssa* ja *National Catholic Reporterissa* vuoden 2012 presidentinvaalien alla. Käsittelin työssäni 73:a CT:n ja NCR:n julkaisemaa artikkelia, joista hienoinen enemmistö oli NCR:n julkaisemia (39/34). Lisäksi analysoin 18 edellä mainittujen lehtien ulkopuolista artikkelia, joihin viitattiin CT:n ja NCR:n artikkeleissa.

NCR:n bloggaaja Michael Sean Winters sekä CT:n bloggaaja Ed Stetzer kirjoittivat suurimman osan artikkeleista, jotka käsittelivät Romneyn uskonnollisuutta. Winters on pitkän linjan uskontojournalisti, Stetzer puolestaan pastori ja tutkija. Kummatkin ovat myös tietokirjailijoita.

Romney asemoitiin kummassakin lehdessä vähemmistöuskonnon edustajaksi, vaikka hän ei itse juurikaan puhunut uskonnollisesta

²⁰⁸ I am sorry but I have come to the conclusion that even by the low bar standards for veracity that we expect from politicians, Mr. Romney is just a really brazen liar. And, as Bishops Morlino, and Paprocki have reminded us, we can't vote for an intrinsic evil, and lying is an intrinsic evil. Winters 2012.

vakaumuksestaan julkisuudessa. Katolilaisia edustava NCR puolusti Romneyn oikeutta pyrkiä presidentiksi. On luonnollista, että etenkin ennen John F. Kennedyn presidenttiyttä uskonnollista sortoa kokeneet katolilaiset vastustivat maailmankatsomukseen perustuvaa syrjintää. Toisaalta NCR esitti etenkin Michael Sean Wintersin kautta kovaa kritiikkiä Romneylle. Kritiikki ei kuitenkaan juuri koskaan kohdistunut Romneyn uskonnolliseen vakaumukseen. Poikkeuksena tähän oli Wintersin kielteisyys mormoniuskonnossa kytevää Amerikan poikkeuksellisuutta korostavaa ajattelua kohtaan, minkä hän koki vaikuttavan Romneyn poliittisiin linjauksiin.

Evangelikaalilehti CT puolestaan nosti varsinkin tutkimukseni alkupuoliskolla kielteisiksi tulkittavissa olevia kannanottoja Romneya ja hänen uskonnollisuuttaan kohtaan. Mormoneilla ja evankelikaaleilla on riitaisa historia, minkä epäiltiin aiheuttavan jännitteitä äänestäjissä. Mitä pidemmälle vaalikampanja eteni ja mitä selvemmäksi Romneyn virallinen ehdokkuus tuli, sitä neutraalimmiksi ja yhteistä arvopohjaa korostavammiksi CT:n linjat muuttui.

Lehtien linjat erosivat selkeästi siinä, olisiko Romneyn pitänyt puhua uskostaan enemmän. CT peräänkuulutti useamman kerran avoimuutta ja toisaalta CT myös toi esiin MAP-kirkon ja kristinuskon opillisia eroja. NCR puolestaan puolusti Romneyn linjaa uskonnon vähäisestä esiin nostamisesta. Syy lehtien erilaisiin painotuksiin saattoi piillä siinä, että evankelikaalit muodostivat yhden Yhdysvaltojen suurimmista uskonnollisista ryhmistä, kun taas katolilaisilla oli kokemusta syrjinnästä. Valta-asemasta käsin oli helpompaa vaatia avoimuutta, kun taas katolilaiset saattoivat ymmärtää paremmin, miksi vähemmistöuskonnon edustaja halusi jättää uskontonsa käsittelyn taka-alalle. CT:n esiin nostamat opilliset erot tuskin lisäsivät Romneyn halukkuutta puhua mormonismista.

NCR uutisoi monipuolisesti Romneysta ja MAP-kirkosta, nostaen esiin useita näkökulmia mormonismista. Näitä näkökulmia olivat esimerkiksi MAP-kirkon epätasa-arvoisuus ja rasistinen menneisyys, Romneyn aborttikannat, Yhdysvaltain erityisyyden korostus, Vatikaanin entisten suurlähettiläiden tuki Romneylle sekä Romneyn suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin. CT puolestaan nosti esiin enimmäkseen kristittyjen ja mormonien välisiä opillisia eroavaisuuksia, ja vaalien lähestyessä myös sitä, miten eroista huolimatta Romney oli äänestyskelpoinen ehdokas.

National Catholic Reporterin uutisoinnin keskiössä vaikutti olleen se, millainen presidentti Romney tulisi olemaan. Huomiot Romneyn toiminnasta ja

siitä, miten MAP-kirkko suhtautui erilaisiin poliittisiin kysymyksiin, rakensivat lukijan käsitystä Romneyn poliittisesta linjasta. Christianity Today ei puolestaan juurikaan perustellut sitä, miksi kristittyjen ja mormonien opillisia eroja pidettiin huomionarvoisina presidentinvaalien yhteydessä. On mahdollista, että CT:n lukijakunnalle Romneyn poliittisessä linjassa ei ollut juurikaan epäselvyyttä tai epämieluisuutta, joten lehti piti luontevampana keskittyä uskonnolliseen näkökulmaan uutisoinnissaan.

Kumpikin lehti esitti arvioita siitä, tulisiko Romneyn vakaumus vaikuttamaan hänen vaalitulokseensa. Varsinkin alussa molempien lehtien näkemys oli, että mormonismi tulisi vaikuttamaan. CT luopui tästä ajatuksesta aiemmin kuin NCR. On mahdollista, että CT, jonka lukijakunta koostui pitkälti arvoiltaan konservatiivisista evankelikaaleista, halusi osaltaan vähentää evankelikaalien ja mormonien vastakkainasettelua. Yhdysvaltain katolilaiset olivat puolestaan poliittisesti sirpaloituneempi ryhmä, eikä lehdellä ollut välttämättä poliittisia intressejä julkaisemiensa sisältöjen taustalla.

Romneyn tappio istuvaa presidenttiä Barack Obamaa vastaan oli selkeä. On mahdotonta sanoa vedenpitävästi, vaikuttiko Romneyn uskonnollinen vakaumus vaalien lopputulokseen. Joka tapauksessa niin NCR:n kuin CT:n lukijat saivat vaalien alla lukeakseen erityisen paljon mormonismiin liittyvää sisältöä, minkä voinee laskea MAP-kirkon eduksi. Vuoden 2012 jälkeen monet amerikkalaiset tiesivät hieman enemmän omalla maaperällään syntyneestä uskonnollisesta liikkeestä.

6. Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Sanoma- ja aikakauslehdet

CT *Christianity Today* 2011–2012

NCR *National Catholic Reporter* 2011–2012

Sanomalehtiartikkelit

Hemingway, Mollie Ziegler (2012). Luther Would Know. *Is there anything wrong with voting for a Mormon for President?* *Christianity Today*, syyskuu 2012.

Mansfield, Stephen (2012). No Perfect Options. *Is there anything wrong with voting for a Mormon for President?* *Christianity Today*, syyskuu 2012.

Mouw, Richard (2012). No Worries, Just Vote. *Is there anything wrong with voting for a Mormon for President?* *Christianity Today*, syyskuu 2012.

Tunzi, Porsia (2012). Franciscans urge attention to climate change in election. *National Catholic Reporter* 28.9.–10.10.2012, 11.

Internet-lähteet

Abcarian, Robin (2011). Romney, Huntsman face challenge of winning over evangelicals. *Los Angeles Times* 6.9.2011. <https://www.latimes.com/world/la-xpm-2011-sep-06-la-na-evangelicals-20110907-story.html> (luettu 19.3.2021).

Bailey, Sarah Pulliam (2011). Q & A: Franklin Graham on Obama's Birth, Trump, & Faith. *Christianity Today* 26.4.2011. <http://www.christianitytoday.com/ct/2011/aprilweb-only/qa-franklingraham.html> (luettu 17.11.2016).

Bailey, Sarah Pulliam (2011). Pawlenty Leads National Association of Evangelicals Poll. *Christianity Today* 23.6.2011. <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/june/pawlenty-leads-national-association-of-evangelicals-poll.html> (luettu 18.11.2016).

Bailey, Sarah Pulliam (2011). Rick Perry's Wife Says Husband Is Being Attacked for Faith. *Christianity Today* 13.10.2011. <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/october/rick-perrys-wife-says-husband-is-being-attacked-for-faith.html> (luettu 18.11.2016).

Bailey, Sarah Pulliam (2011). Poll: Romney's Faith Not a General Election Issue for Republican Evangelicals. *Christianity Today* 22.11.2011. <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/november/poll-romneys-mormon-faith-not-general-election-issue-for.html> (luettu 18.11.2016).

Bailey, Sarah Pulliam (2012). Q & A: Marco Rubio on His Faith of Many Colors. *Christianity Today* 19.6.2012. <https://www.christianitytoday.com/ct/2012/july-august/marco-rubio-faith-of-many-colors.html> (luettu 18.11.2016).

Balmer, Randall (2012). Why Mitt Romney Needs To Talk Openly About His Mormon Faith. *The New Republic* 6.2.2012.

<https://newrepublic.com/article/100375/romney-mormon-election-religion> (luettu 7.9.2020).

Banks, Adelle M. (2012). Billy Graham Offers Romney 'Help' During Meeting at N.C. Home. *Christianity Today* 12.10.2012.
<https://www.christianitytoday.com/news/2012/october/billy-graham-offers-romney-help-during-meeting-at-nc-home.html> (luettu 20.11.2016).

Birdsall, Judd (2012). How Mitt Romney Could Pitch Himself as Mormon Freedom Fighter. *Christianity Today* 14.5.2012.
<https://www.christianitytoday.com/ct/2012/mayweb-only/mitt-romney-mormon-freedom-fighter.html> (luettu 20.11.2016).

Birdsall, Judd (2012). Is the President America's Pastor in Chief? *Christianity Today* 13.8.2012. <https://www.christianitytoday.com/ct/2012/august-web-only/is-the-president-americas-pastor-in-chief.html> (luettu 20.11.2016).

Burns, Alexander (2011). Gay Veteran Challenges Romney. *Politico* 12.12.2011.
<https://www.politico.com/blogs/burns-haberman/2011/12/gay-veteran-challenges-romney-106900> (luettu 25.11.2016).

Burke, Daniel (2012). After Romney Meeting, Billy Graham Site Scrubs Mormon 'Cult' Reference. *Christianity Today* 16.10.2012.
<https://www.christianitytoday.com/ct/2012/october-web-only/after-romney-meeting-billy-graham-site-scrubs-mormon-cult-r.html> (luettu 25.11.2016).

Cafardi, Nicholas (2012). Which presidential candidate is truly pro-life? *National Catholic Reporter* 10.8.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/which-presidential-candidate-truly-pro-life> (luettu 19.10.2020).

Full Transcript CNN Western Republican Presidential Debate. *CNN* 18.10.2011.
<http://archives.cnn.com/TRANSCRIPTS/1110/18/se.05.html> (luettu 29.5.2017).

Cohn, Alicia (2011). GOP Presidential Contenders Face Religious Test Questions at Debate. *Christianity Today* 19.10.2011.
<http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/october/goppresidentialcontendersfacereligioustestquestions.html> (luettu 17.11.2016).

Corn, David (2012). SECRET VIDEO: Romney Tells Millionaire Donors What He REALLY Thinks of Obama Voters. *Mother Jones* 17.9.2012.
<https://www.motherjones.com/politics/2012/09/secret-video-romney-private-fundraiser/> (luettu 18.6.2017).

DeMoss, Mark (2011). A New Litmus Test for 2012. *Politico* 18.1.2011.
http://www.politico.com/static/PPM143_110124_demoss_group_litmus.html (luettu 20.4.2017).

Fiedler, Maureen (2012). Religion should not be end-all in GOP presidential candidates. *National Catholic Reporter* 11.1.2012.
<https://www.ncronline.org/blogs/ncr-today/religion-should-not-be-end-all-gop-presidential-candidates> (luettu 14.11.2016).

- Fiedler, Maureen (2012). A curious exit poll you might have missed last week. *National Catholic Reporter* 6.3.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/ncr-today/curious-exit-poll-you-might-have-missed-last-week> (luettu 14.11.2016).
- Fiedler, Maureen (2012). The M-word at the Republican convention. *National Catholic Reporter* 28.8.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/ncr-today/m-word-republican-convention> (luettu 14.11.2016).
- Filteau, Jerry (2012). Panel: U.S. Catholic vote is important, even if it doesn't exist. *National Catholic Reporter* 4.10.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/panel-us-catholic-vote-important-even-if-it-doesnt-exist> (luettu 14.11.2012).
- Fox, Thomas C. (2012). Will the real Romney please stand up? *National Catholic Reporter* 9.10.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/ncr-today/will-real-romney-please-stand> (luettu 13.11.2016).
- Galli, Mark (2012). Commander and Chaplain: The Faith of Presidents. *Christianity Today* 4.1.2012. <https://www.christianitytoday.com/ct/2012/january/faith-of-presidents.html> (luettu 13.11.2016).
- Gerson, Michael (2012). Public uneasy over renewed mixing of religion and politics. *The Washington Post* 26.3.2012. https://www.washingtonpost.com/opinions/public-uneasy-over-renewed-mixing-of-religion-and-politics/2012/03/26/gIQAPtyvcS_story.html (luettu 19.3.2017).
- Gibson, David (2012). Neither Obama nor Romney? Some Christians vote for 'None of the Above'. *National Catholic Reporter* 24.10.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/neither-obama-nor-romney-some-christians-vote-none-above>. (luettu 13.11.2016).
- Grant, Tobin (2011). Pence Out, Huntsman In (Possibly): Whom Do Evangelicals Like? *Christianity Today* 1.2.2011. <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/february/pence-out-huntsman-in-possibly-whom-do-evangelicals-like.html> (luettu 17.11.2016).
- Grant, Tobin (2011). Evangelicals: Less Likely to Vote for Gay or Mormon Candidates. *Christianity Today* 3.6.2011. <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/june/evangelicals-less-likely-to-vote-for-gay-or-mormon.html> (luettu 17.11.2016).
- Grant, Tobin (2011). Evangelicals' Complicated Relationship with Romney and Gingrich. *Christianity Today* 16.12.2011. <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2011/december/evangelicals-complicated-relationship-with-romney-and.html> (luettu 16.12.2011).
- Grant, Tobin (2012). Why Mitt Romney's Upcoming Liberty Commencement Address Fits the University's Past Speakers. *Christianity Today* 4.5.2012. <https://www.christianitytoday.com/news/2012/may/why-mitt-romneys-upcoming-liberty-commencement-address.html> (luettu 19.3.2017).

Grant, Tobin (2012). Poll of Americans: Better a Mormon than a Muslim in White House. *Christianity Today* 26.7.2012.
<https://www.christianitytoday.com/ct/2012/julyweb-only/poll-americans-mormon-muslim-white-house.html> (luettu 19.3.2017).

Grant, Tobin (2012). Evangelicals Vote Republican—Mormon or No Mormon. *Christianity Today* 24.9.2012.
<https://www.christianitytoday.com/ct/2012/september-web-only/will-evangelicals-vote-for-mormon.html> (luettu 19.3.2017).

Judis, John B. (2012). Romney, Latter-Day Neocon. *The New Republic* 24.8.2012.
<https://newrepublic.com/article/106493/romney-foreign-policy-american-century-imperialism> (luettu 20.3.2017).

Kilgore, Ed (2012). Why the Christian Right Doesn't Care That Mitt Romney is a Mormon. *The New Republic* 20.4.2012.
<https://newrepublic.com/article/102771/romney-mormon-religion-backlash-election-obama> (luettu 20.3.2017).

Little Voter Discomfort with Romney's Mormon Religion. *Pew Research Center* 26.7.2012. <https://www.pewforum.org/2012/07/26/2012-romney-mormonism-obamas-religion> (luettu 1.2.2017).

McDermott, Gerald R. (2012). The Real Differences Between Mormons and Orthodox Christians. *Christianity Today* 12.10.2012.
<https://www.christianitytoday.com/ct/2012/october-web-only/differences-between-mormonism-christianity.html> (luettu 19.3.2017).

Merrit, Jonathan (2012). Analysis: The myth of Mitt Romney's evangelical problem. *Religion News Service* 17.9.2012.
<https://religionnews.com/2012/09/17/analysis-the-myth-of-mitt-romneys-evangelical-problem/> (luettu 19.3.2017).

Moon, Ruth (2012). Should the Billy Graham Evangelistic Association have Removed Mormons from "Cult" List? *Christianity Today* 19.10.2012.
<https://www.christianitytoday.com/ct/2012/october-web-only/should-billy-graham-have-removed-mormons-from-cult-list.html> (luettu 19.3.2017).

Mormons in America – Certain in Their Beliefs, Uncertain of Their Place in Society. *Pew Research Center* 12.1.2012.
<https://www.pewforum.org/2012/01/12/mormons-in-america-executive-summary/> (luettu 1.2.2017).

New Survey: Strong Majority say Society would be Better Off if Distribution of Wealth More Equal. *Public Religion Research Institute* 8.11.2011.
<https://www.prrri.org/press-release/2011-american-values-survey/> (luettu 24.4.2017).

O'Brien, Nancy Frazier (2011). Religion May Play Crucial Role in 2012 Campaign. *National Catholic Republic* 10.6.2011.
<https://www.ncronline.org/news/politics/religion-may-play-crucial-role-2012-campaign> (luettu 14.11.2017).

- Odell, Catherine M. (2012). Religion, politics collide at interfaith Notre Dame forum. *National Catholic Reporter* 10.9.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/religion-politics-collide-interfaith-notre-dame-forum> (luettu 14.11.2016).
- Pattison, Mark (2012). Five former US ambassadors to Vatican endorse Romney. *National Catholic Reporter* 11.1.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/five-former-us-ambassadors-vatican-endorse-romney> (luettu 14.11.2016).
- Republican Candidates Stir Little Enthusiasm. *Pew Research Center* 2.6.2011. <http://www.peoplepress.org/2011/06/02/republicancandidatesstirlittleenthusiasm/> (luettu 1.2.2017).
- Romney's Mormon Faith Likely a Factor in Primaries, Not in a General Election. *Pew Research Center* 23.11.2011. <https://www.pewforum.org/2011/11/23/romneys-mormon-faith-likely-a-factor-in-primaries-not-in-a-general-election/> (luettu 1.2.2017).
- Prior, Karen Swallow (2012). Why Jerry Falwell Sr. Isn't Rolling In His Grave over Romney's Liberty Invitation. *Christianity Today* 11.5.2012. <https://www.christianitytoday.com/ct/2012/mayweb-only/romney-liberty-invitation.html> (luettu 14.1.2017).
- Schoenberg, Shira (2012). Mitt Romney ad says President Obama launched 'war on religion'. *National Catholic Reporter* 10.8.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/mitt-romney-ad-says-president-obama-launched-war-religion> (luettu 13.11.2016).
- Silver, Nate (2012). The Myth of 'Anybody but Romney'. *New York Times* 17.1.2012. <https://fivethirtyeight.blogs.nytimes.com/2012/01/17/the-myth-of-anybody-but-romney/> (luettu 19.3.2017).
- Smietana, Bob (2012). Religious labels matter less in 2012 campaign. *National Catholic Reporter* 5.9.2012. <https://www.ncronline.org/news/politics/religious-labels-matter-less-2012-campaign> (luettu 14.11.2016).
- Steffan, Melissa (2012). Obama, Romney Share Their Favorite Bible Verses. *Christianity Today* 21.8.2012. <https://www.christianitytoday.com/news/2012/august/obama-romney-share-their-favorite-bible-verses.html> (luettu 17.3.2017).
- Stetzer, Ed (2011). Mormonism, Cults, and Christianity. *Christianity Today* 8.10.2011. <https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2011/october/mormonism-cults-and-christianity.html> (luettu 13.11.2016).
- Stetzer, Ed (2012). Our Leading Presidential Candidates: Self-Professed Christians Whom Many Christians Don't Believe Actually Are Christians. *Christianity Today* 11.4.2012.

<https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/april/our-leading-presidential-candidates-self-professed.html> (luettu 13.11.2016).

Stetzer, Ed (2012). The Mormon Moment: How Christians Should Relate to Mormons in this Growing Discussion. *Christianity Today* 1.6.2012. <https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/june/mormon-moment-how-christians-should-relate-to-mormons-in.html> (luettu 13.11.2016).

Stetzer, Ed (2012). The Mormon Moment: Reflections on NBC's "Mormon in America". *Christianity Today* 24.8.2012. <https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/august/mormon-moment-reflections-on-nbcs-mormon-in-america.html> (luettu 13.11.2016).

Stetzer, Ed (2012). Morning Roundup - September 27, 2012. *Christianity Today* 27.9.2012. <https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/september/morning-roundup--september-27-2012.html> (luettu 13.11.2016).

Stetzer, Ed (2012). New Research: Protestant Pastors Support Romney Despite Mormon Faith. *Christianity Today* 11.10.2012. <https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/october/new-research-protestant-pastors-support-romney-despite.html> (luettu 13.11.2016).

Stetzer, Ed (2012). Why Vote for Governor Romney? An Interview with Mark DeMoss, Senior Advisor to Mitt Romney. *Christianity Today* 1.11.2012. <https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/november/why-vote-for-governor-romney-interview-with-mark-demoss.html> (luettu 16.11.2016).

Strachan, Owen (2012). Our American President: The 'Almost Pastor' of an 'Almost Chosen' Land. *Christianity Today* 13.8.2012. <https://www.christianitytoday.com/ct/2012/august-web-only/our-american-president-almost-pastor-of-almost-chosen-land.html> (luettu 18.11.2016).

Sullivan, Amy (2012). Mitt the Jerk: a Woman's View of the Debate. *The New Republic* 17.10.2012. <https://newrepublic.com/article/108711/mitt-jerk-womans-view-debate> (luettu 19.3.2017).

The 2011 American Values Survey. Public Religion Research Institute 8.11.2011. <https://www.prrri.org/wp-content/uploads/2011/11/PRRI-2011-American-Values-Survey-Web-1.pdf> (luettu 24.4.2017).

Winters, Michael Sean (2011). Huntsman: Mormon or Not? *National Catholic Reporter* 23.5.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/huntsman-mormon-or-not> (luettu 14.11.2016).

Winters, Michael Sean (2011). Romney Has Some Explaining To Do. *National Catholic Reporter* 9.8.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/romney-has-some-explaining-do> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2011). Will Mormonism Matter. *National Catholic Reporter* 8.9.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/will-mormonism-matter> (luettu 13.11.2016).

- Winters, Michael Sean (2011). Religious Bigotry & Mitt Romney. *National Catholic Reporter* 10.10.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/religious-bigotry-mitt-romney> (luettu 13.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2011). Bill Donohue: NIMBY on Bigotry. *National Catholic Reporter* 14.10.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/bill-donohue-nimby-bigotry> (luettu 25.4.2017).
- Winters, Michael Sean (2011). RC Leaders Call for Religious Tolerance in Elections. *National Catholic Reporter* 2.11.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/rc-leaders-call-religious-tolerance-elections/> (luettu 14.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2011). New Values Survey from PRRI. *National Catholic Reporter* 9.11.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/new-values-survey-prri> (luettu 14.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2011). New Data from Pew. *National Catholic Reporter* 9.12.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/new-data-pew> (luettu 14.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2011). Mitt Meets Gay Vet. *National Catholic Reporter* 12.12.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/mitt-meets-gay-vet> (luettu 24.8.2020).
- Winters, Michael Sean (2012). Anybody But Romney: Is It a Myth? *National Catholic Reporter* 18.1.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/anybody-romney-it-myth> (luettu 13.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2012). Romney's Debt to Falwell. *National Catholic Reporter* 20.1.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/romneys-debt-falwell> (luettu 13.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2012). The "Shifting Religious Landscape". *National Catholic Reporter* 31.1.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/shifting-religious-landscape> (luettu 14.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2012). Should Romney Discuss His Mormonism? *National Catholic Reporter* 7.2.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/should-romney-discuss-his-mormonism> (luettu 14.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2012). Gerson Nails It. *National Catholic Reporter* 27.3.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/gerson-nails-it> (luettu 14.6.2017).
- Winters, Michael Sean (2012). Kilgore on Romney & Evangelicals. *National Catholic Reporter* 20.4.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/kilgore-romney-evangelicals> (luettu 13.11.2016).
- Winters, Michael Sean (2012). Gallup: God Gap Persists. *National Catholic Reporter* 25.4.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/gallup-god-gap-persists> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Romney, Evangelicals, SSM and MSM. *National Catholic Reporter* 14.5.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/romney-evangelicals-ssm-and-msm> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Romney's Problem. *National Catholic Reporter* 10.7.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/romneys-problem> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Romney's Speech to VFW. *National Catholic Reporter* 25.7.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/romneys-speech-vfw> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Romney's Night. *National Catholic Reporter* 31.8.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/romneys-night> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Judis: Romney a Neo-Con. *National Catholic Reporter* 11.9.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/judis-romney-neo-con> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Ohio's Evangelicals. *National Catholic Reporter* 11.10.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/ohios-evangelicals> (luettu 14.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Amy Sullivan on "Mitt the Man". *National Catholic Reporter* 17.10.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/amy-sullivan-mitt-man> (luettu 13.11.2016).

Winters, Michael Sean (2012). Mitt Romney's Latest Brazen Lie. *National Catholic Reporter* 24.10.2012. <https://www.ncronline.org/blogs/distinctly-catholic/mitt-romneys-latest-brazen-lie> (luettu 13.11.2016).

Yiwu, Liao (2012). Falwell's Legacy: Why Evangelicals Oppose Romney. *Huffington Post* 19.1.2012. https://www.huffpost.com/entry/jerry-falwell-evangelicals-and-romney_b_1217350?guccounter=1 (luettu 19.3.2017).

Zagano, Phyllis (2011). Christians, Mormons, and Presidential Primaries. *National Catholic Reporter* 12.10.2011. <https://www.ncronline.org/blogs/just-catholic/christians-mormons-and-presidential-primaries> (luettu 14.11.2016).

Zimmermann, Carol (2012). Mormons feel misunderstood but say their religion is gaining acceptance. *National Catholic Reporter* 13.1.2012. <https://www.ncronline.org/news/mormons-feel-misunderstood-say-their-religion-gaining-acceptance> (luettu 14.11.2016).

Muut lähteet

Paavi Benedictus XVI (2009). *Caritas in veritate*. <https://cdn.katolinen.fi/uploads/2014/02/caritas-i-v-sisus-valmis.pdf>. Katsottu 19.3.2021.

Kirjallisuus

Balmer, Randall Herbert & Lauren F. Winner (2002). *Protestantism in America*. New York: Columbia University Press.

Barlow, Philip L. (2016) Chosen Land, Chosen People. Religious and American Exceptionalism Among the Mormons. *Mormonism and American Politics*. Toim. Randall Balmer & Jana Riess. New York: Columbia University Press, 102–114.

Bellah, Robert N. (1967). Civil Religion in America. *Daedalus, Journal of the American Academy of Arts and Sciences* Vol. 96, Issue 01, 1–21.

Benson, Brett V., Jennifer L. Merolla & John G. Geer (2011). Two Steps Forward, One Step Back. Bias in the 2008 Presidential Election. *Electoral Studies* 30, 607–620.

Boerl, Christopher W. & Chris Perkins (2011). The Political Pluralisation of American Evangelicals. How Old Media Built a Movement, and Why the Internet Is Posed to Change It. *International Journal for the Study of the Christian Church* 11:1, 66–78.

Brooks, Joanna (2016). On the "Underground". What the Mormon "Yes on 8" Campaign Reveals About the Future of Mormons in American Political Life. *Mormonism and American Politics*. Toim. Randall Balmer & Jana Riess. New York: Columbia University Press, 192–209.

Buckley, Thomas E. (2007). Thomas Jefferson and the Myth of Separation. *Religion and the American Presidency*. Toim. Mark J. Rozell & Gleaves Whitney. New York: Palgrave MacMillan, 39–50.

Campbell, David E. & John C. Green & J. Quin Monson (2014). *Seeking the Promised Land. Mormons and American Politics*. New York: Cambridge University Press.

Casey, Shaun A. (2009). *The Making of a Catholic President. Kennedy vs. Nixon 1960*. New York: Oxford University Press.

Chapp, Christopher B. (2012). *Religious Rhetoric and American Politics. The Endurance of Civil Religion in Electoral Campaigns*. Ithaca: Cornell University Press.

Coombs, Danielle Sarver (2014). *Last Man Standing. Media, Framing, and the 2012 Republican Primaries*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

Fritz, Angela (2016). Mainline Protestantism. *Religion and Politics in America. An Encyclopedia of Church and State in American Life*. Toim. Frank J. Smith. Santa Barbara: ABC-CLIO, eBook, 495–496.

Gardella, Peter (2013). *American Civil Religion. What Americans Hold Sacred*. New York: Oxford University Press.

- Gonzales, Michelle A. (2012) Religion and the US Presidency. Politics, the Media, and Religious Identity. *Political Theology* 13:5, 568–585. DOI: 10.1558/poth.v13i5.568.
- Gray, Mark M. & Mary E. Bendyna (2008). Between Church, Party, and Conscience. Protecting Life and Promoting Social Justice among U.S. Catholics. Catholics and Politics. The Dynamic Tension Between Faith and Power. Toim. Kristin E. Heyer, Mark J. Rozell & Michael A. Genovese. Washington D.C.: Georgetown University Press, 75–92.
- Green, John C. (2007). *The Faith Factor. How Religion Influences American Elections*. Westport: Praeger.
- Hamilton, Michael S. (2016). American Evangelicalism. Character, Function, and Trajectories of Change, *The Future of Evangelicalism in America*. Toim. Candy Gunther & Mark Silk. New York: Cambridge University Press, 18–53.
- Hunter, Lori M. & Michael B. Toney (2005). Religion and Attitudes Toward Environment. A Comparison of Mormons and the General US Population. *The Social Science Journal* 42:1, 25–38. DOI: 10.1016/j.soscij.2004.11.003.
- Jenkins, Philip (2004). *The New Anti-Catholicism. The Last Acceptable Prejudice*. New York: Oxford University Press.
- Lunceford, Brett (2011). One Nation Under God. Mormon Theology and the American Continent. *The Rhetoric of American Exceptionalism. Critical Essays*. Toim. Jason A. Edwards & David Weiss. Jefferson: McFarland & Company, 48–62.
- Mayhew, David R. (2008). Incumbency Advantage in U.S. Presidential Elections. The Historical Record. *Political Science Quarterly* 123:2, 201–228.
- McKanan, Daniel (2013). Unitarianism, Universalism, and Unitarian Universalism. *Religion Compass* 7:1, 15–24.
- Medzihorsky, Juraj, Levente Littvay & Erin K. Jenne (2014). Has the Tea Party Era Radicalized the Republican Party. Evidence from Text Analysis of the 2008 and 2012 Republican Primary Debates. *Political Science & Politics*, 47:4, 806–812. DOI:10.1017/S1049096514001085.
- Noll, Mark A. (2001). *American Evangelical Christianity. An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Powell, Larry (2012). Will Mormonism keep Romney out of the White House? *Journal of Contemporary Rhetoric* Vol. 2, No.2. 39–43.
- Price, Barton E. (2016). Southern Baptist Convention. *Religion and Politics in America: An Encyclopedia of Church and State in American Life*. Toim. Frank J. Smith. Santa Barbara: ABC-CLIO, eBook, 698–700.
- Regan, Richard J. (2013). *The American Constitution and Religion*. Washington D.C.: The Catholic University of America Press.

- Richard, Mark Paul (2015). *Not a Catholic Nation. The Ku Klux Klan Confronts New England in the 1920s*. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Rorabaugh, William J. (2014). The Election of 1960. *A Companion to John F. Kennedy*. Toim. Marc J. Selverstone. Malden: Wiley Blackwell, 51–74.
- Sides, John & Lynn Vavreck (2013). *The Gamble. Choice and Chance in the 2012 Presidential Election*. Princeton: Princeton University Press.
- Stuckey, Mary E., Kristina E. Curry & Andrew D. Barnes (2010). Bringin Candidacies in from the Cold. Mainstreaming Minority Candidates, 1969 and 2008. *Presidential Studies Quarterly* 4:3, 414–430.
- Sweeney, John A. (2016) Tea Party Movement. *Religion and Politics in America: An Encyclopedia of Church and State in American Life*. Toim. Frank J. Smith. Santa Barbara: ABC-CLIO, eBook, 713–714.
- Ruotsila, Markku (2016). Neoconservatism. *Religion and Politics in America: An Encyclopedia of Church and State in American Life*. Toim. Frank J. Smith. Santa Barbara: ABC-CLIO, eBook, 505–507.
- Sochan, George (2016). Mainline Protestantism. *Religion and Politics in America: An Encyclopedia of Church and State in American Life*. Toim. Frank J. Smith. Santa Barbara: ABC-CLIO, eBook, 462–466.
- Thomas, G. Scott (2011). *A New World to Be Won. John Kennedy, Richard Nixon and the Tumultuous Year of 1960*. Santa Barbara: Praeger.
- Uhlmann, Eric L., T. Andrew Poehlman, David Tannenbaum & John. A Bargh (2010). Implicit Puritanism in American Moral Cognition. *Journal of Experimental Social Psychology* 47, 312–320.
- Welch, Melanie K. (2016) Planned Parenthood. *Religion and Politics in America: An Encyclopedia of Church and State in American Life*. Toim. Frank J. Smith. Santa Barbara: ABC-CLIO, eBook, 552–553.
- Wicks, Robert S. & Fred R. Foister (2005). *Junius And Joseph. Presidential Politics and the Assassination of the First Mormon Prophet*. Logan: Utah State University Press.
- Williams, Lane Daniel (2011). *The Mainstream Outsider. News Media Portrayals of Presidential Candidate Mitt Romney and His Mormonism, 2006–2008*. Vaitöskirja. University of Maryland.
- Östman, Kim (2019). *Mormonit. Historia, oppi ja elämä*. Tallinna: Gaudeamus.